

ALMINDELIG FREMMED DANSK

**En masketest-undersøgelse hos danske learnere
af holdninger til dansk med accent**

Ursula Ritzau

**Københavnstudier i tosprogethed bind 41
Københavns Universitet,
Humanistisk Fakultet
København 2006**

Copyright 2007: Ursula Ritzau
ALMINDELIG FREMMED DANSK EN MASKETEST-
UNDERSØGELSE HOS DANSKE LEARNERE AF HOLDNINGER
TIL DANSK MED ACCENT
Københavnstudier i tosprogethed bind 41
ISBN: 978-87-91621-74-1
ISSN: 0901-9731
Omslag: Michael Schølardt
Oprindeligt trykt hos Røde Hane

Denne e-bog er en genudgivelse af et værk, der tidligere er udgivet i trykt format i serien Københavnstudier i tosprogethed.

Genudgivelsen er en del af et større projekt, der har til formål at gøre en række tidligere udgivelser i Københavnstudier i tosprogethed og Studier i Parallelsproglighed gratis tilgængelige på internettet.

Projektet er påbegyndt i forbindelse med, at Københavnstudier i tosprogethed og Studier i Parallelsproglighed er gået over til hovedsageligt at udgive gratis e-bøger.

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING.....	4
Kapitel 1. BAGGRUND OG METODOLOGISKE OVERVEJELSER.....	6
Tidligere undersøgelser	6
Teoretiske overvejelser	12
Centrale begreber i sprogholdningsundersøgelser.....	15
Stereotyper	16
Motivation	19
Identitet	20
Andetsprogstilegnelse og udtaletilegnelse	21
Kapitel 2. PRAKTISK METODE.....	25
Udvælgelse og beskrivelse af speakere	25
Optagelsesprocedure og udvalg af stemmeprøver.....	28
Indsamling af data fra de danske respondenter	29
Indsamling af data fra de udenlandske respondenter.....	30
Masketest	31
Interview	33
Kapitel 3. ANALYSE	36
Behandling af svar fra masketest	36
Kategorisering af svar	36
Indhold i stemmeprøver	39
Masketest: De danske respondenter	43
Masketest: De udenlandske respondenter	51
Vurdering af accent og gæt på oprindelse	51
Vurdering af personlighedstræk	57
Interview med udenlandske respondenter	70
Gennemgang af interviewsvar.....	71
Opsummering af interview	75
Udtalefokus på to sprogskoler.....	76
Sammenfatning af resultater.....	79
KONKLUSION	83
Svar på problemformulering	83
Overvejelser om forbedringer og perspektivering	86
LITTERATURLISTE	88
BILAG	92

INDLEDNING

Dansk som andetsprog er et begreb, der i de senere år har vundet terræn både i folkeskolen, på seminarier, på universiteter og naturligvis på sprogcentre. Der stilles stadig højere krav til udlændinges danskkundskaber, fx i forbindelse med uddannelse, opnåelse af statsborgerskab og ydelser fra staten, og det er derfor vigtigt for udlændinge at lære at tale 'godt dansk'. Definitionen, på hvad 'godt dansk' vil sige, er svær at finde, men flere undersøgelser tyder på, at danskerne generelt opfatter den variant, der kaldes standarddansk, rigsmål eller højkøbenhavnsk som 'godt dansk' (H. J. Ladegaard 1992; H. J. Ladegaard 1994; Kirilova 2004; Jørgensen 2005; Mægaard 2005).

Danskernes holdninger til andre varianter af dansk end rigsmål, herunder dansk med accent, er tydeligt negative (H. J. Ladegaard 1992: 85; Jørgensen 2005: 149-150; Mægaard 2005: 73-74). Men hvad mener de mennesker, der selv taler dansk med accent? Er de mere accepterende over for dansk med accent, fordi de selv taler med accent og er ved at lære sproget? Eller er de påvirkede af den danske holdning, der siger, at kun rigsmål er 'godt dansk'? Det vil jeg i denne undersøgelse forsøge at svare på ved hjælp af en masketest med 304 respondenter og desuden 48 interview med folk, der selv taler dansk med accent.

En undersøgelse af holdninger til dansk med accent blandt folk, der selv taler dansk med accent, kan være med til at give en bedre forståelse af det danske sprogsamfund som helhed og et indblik i learneres motivation i forbindelse med tilegnelsen af dansk. De undersøgelser, der hidtil er foretaget af holdninger til dansk med accent, behandler majoritetsgruppen i Danmark, danskere med dansk som modersmål. Men for at få et mere nuanceret billede af det danske sprogsamfund, er det nødvendigt også at undersøge holdninger hos minoritetsgrupper. Den minoritetsgruppe, jeg undersøger her i afhandlingen, er kursister, som er ved at tilegne sig dansk på sprogcentre. En undersøgelse af kursisternes holdninger til dansk med accent kan være med til at give et billede af kursisternes motivation til at lære dansk.

Problemformuleringen, som jeg har skrevet herunder, er delt op i tre spørgsmål. Det første er hovedspørgsmålet for dette afhandlingen. Det andet spørgsmål har til formål at relatere resultaterne i denne afhandling til tidligere undersøgelser inden for samme område, og det tredje spørgsmål sammenkæder resultaterne fra de to typer undersøgelser, jeg foretager, masketest og individuelle interview.

- **Hvilke holdninger til dansk med accent findes blandt folk, der selv taler dansk med accent?**
- **Ligner holdningerne hos denne gruppe holdninger til dansk med accent hos danskere med dansk som modersmål?**

- **Findes der en sammenhæng mellem de accenttalendes holdninger til dansk med accent og deres egne ambitioner mht. den videre tilegnelse af dansk talesprog?**

Afhandlingen begynder med en teoretisk, metodologisk del, der redegør for tidligere undersøgelser og gennemgår centrale begreber i sprogholdningsundersøgelser. Denne del findes i kapitel 1 "Baggrund og metodologiske overvejelser". Kapitel 2 "Praktisk metode" behandler de metodologiske valg, der er nødvendige at tage i forbindelse med dataindsamling. I kapitel 3 "Analyse" begrundes jeg først de kategorier, jeg bruger i analysen. Herefter følger resultaterne fra hhv. masketest og interview, og til sidst følger en sammenfattende analyse af resultaterne. Konklusionen har jeg opdelt i to afsnit, "Svar på problemformulering" og "Overvejelser om forbedringer og perspektivering".

Kapitel 1. BAGGRUND OG METODOLOGISKE OVERVEJELSER

I dette kapitel vil jeg først gennemgå udviklingen af masketest og resultater fra tidligere undersøgelser både i udlandet og i Danmark. *Masketest* (Kristiansen 1991: 175; Kirilova 2006: 15) er den danske oversættelse af *matched guise technique*, som jeg beskriver nærmere i afsnittet ”Tidligere undersøgelser.” I afsnittet ”Teoretiske overvejelser” gør jeg rede for de valg og prioriteringer, jeg foretog før undersøgelsen, og i afsnittet ”Centrale begreber i sprogholdningsundersøgelser” gennemgår jeg nogle af de vigtigste termer i forbindelse med masketest.

Tidligere undersøgelser

Masketest er en metode til at undersøge opfattelser af og holdninger til forskellige varianter af talt sprog. Masketesten har den fordel, at informanterne ikke bliver spurgt direkte om deres holdninger til forskellige sproglige varianter. I stedet spørges informanterne indirekte om deres holdninger. Dette giver alt andet lige mere ærlige svar, fordi informanterne ikke er opmærksomme på, at de vurderer flere sproglige varianter i forhold til hinanden. Et væsentligt formål med masketest er at afdække de skjulte stereotypiske forestillinger om os selv og andre, som vi orienterer os efter i hverdagen.

Metoden består i at optage en række stemmer, også kaldet speakere, som derefter afspilles for en respondentgruppe. De optagede stemmer taler forskellige sproglige varianter, og respondenterne skal forsøge at vurdere stemmerne i forhold til fx kompetence og socialitet (Kristiansen 1991: 181) ud fra disse sproglige varianter. *Speakerne* bliver altså optaget på bånd, computer el. lign., og forskeren noterer forskellige oplysninger om dem til brug ved den senere analyse, fx køn, alder og modersmål. Herefter optræder speakerne kun via optagelserne, og de møder ikke *evaluatøerne* eller *respondenterne* (jeg bruger den sidste betegnelse). Respondenterne vurderer således speakernes sprog uden at have set speakerne og uden at have nogen oplysninger om speakerne. Vurderingen kommer derfor til at gælde sproget og ikke udseende eller andre ikke-sproglige kendetegn. Respondenterne spørges altså ikke direkte om, hvad de synes om ’den sproglige variant X’, men de bliver bedt om at tage stilling til forskellige stemmeprøver, der repræsenterer forskellige, sproglige varianter.

Metoden blev udviklet i Canada af Lambert m.fl. (1960) og i Storbritannien af Giles (1970) i 1960’erne og 1970’erne, og metoden er oftest blevet brugt i forbindelse med opfattelser af og holdninger til forskelle mellem standardsprog og regionalsprog. Også i Danmark har man brugt masketest til at afdække holdninger til regionale varianter af dansk (fx Kristiansen 2003; H. J. Ladegaard 1992; H. J. Ladegaard 1998a; H. J. Ladegaard 2000) og i de seneste år er der desuden gennemført nogle få undersøgelser om holdninger til dansk med accent (U. Ladegaard 2002; H. J. Ladegaard 1994; Kirilova 2004; Kirilova 2006; Læbel 2004; Jørgensen &

Quist 2001). Så vidt jeg ved, er der endnu ikke publiceret nogen undersøgelser om holdninger til dansk med accent blandt folk, der selv taler dansk med accent.

Speakerne vurderes ved hjælp af spørgeskemaer på flere forskellige parametre, som man kan inddrage i to overordnede parametre: Kompetence og socialitet. Kristiansen (1991: 181) er den første til at bruge kompetence og socialitet som overordnede parametre i en dansk masketest. Ladegaard (2000: 222) bruger de overordnede termer "*status and competence*" og "*social attractiveness and personal integrity*", som dækker over nogenlunde samme områder som Kristiansens parametre. Giles (1970: 211) bruger parametrene "*aesthetic*", "*communicative*" and "*status*" contents of various accents". I forbindelse med vurderinger af standardsprog over for regionale varianter er en typisk tendens i Danmark og i udlandet (H. J. Ladegaard 1992: 175; Lambert m. fl. 1960: 46-47), at brugerne af majoritetssproget/standardsproget vurderes højt på kompetence men lavt på socialitet, og brugerne af de regionale varianter/minoritetssproget vurderes lige omvendt. Det vil sige, at standardsprogbrugerne opfattes som intelligente, men arrogante, mens brugerne af de regionale varianter opfattes som dumme, men pålidelige.

Lambert m.fl. (1960) designede og udførte den første masketestundersøgelse, og formålet var at undersøge holdninger til fransk og engelsk i Canada. Fransktalende og engelsktalende stemmer blev afspillet for både en fransktalende respondentgruppe og en engelsktalende respondentgruppe. Respondenterne fik udleveret to slags spørgeskemaer. Det ene spørgeskema fandtes i et eksemplar for hver speaker, og herpå skulle respondenterne vurdere speakerne ud fra 14 værdier, bl.a. intelligens, selvsikkerhed og udseende. Desuden blev de bedt om at gætte på speakerens beskæftigelse. På det andet spørgeskema skulle respondenterne svare på spørgsmål angående deres generelle holdninger til fransktalende og engelsktalende canadiere.

Begge respondentgrupper, både de engelsktalende og de fransktalende, vurderede generelt de franske stemmer mere negativt end de engelske stemmer. Denne nedvurdering af fransk, som er et minoritetssprog i Canada, passer med den typiske tendens i masketests, som jeg har beskrevet ovenfor. Det vil sige, at minoritetssproget vurderes negativt på det overordnede parameter kompetence. Resultatet bliver endnu mere interessant af, at de fransktalende respondenter vurderer de franske speakere mere negativt og de engelske mere positivt, end de engelske respondenter gør. De fransktalende har altså større udsving i deres vurderinger, større forskel mellem vurderingerne af franske og engelske stemmer. Den franske respondentgruppes nedvurdering af sig selv tyder på, at en minoritetsgruppe kan være med til at fastholde sig selv nederst i hierarkiet. Dette fænomen omtales også i etnologien som en forklaring på, hvordan hierarkiske opdelinger af fx etnisk heterogene samfund kan bestå:

"just as both sexes ridicule the male who is feminine, and all classes punish the proletarian who puts on airs, so also can members of all ethnic groups in a poly-ethnic society act to maintain dichotomies and differences." (Barth 1969: 18)

Bourdieu (1978: 133) beskriver ligeledes, hvordan alle parter i et lingvistisk hierarki er klare over og med til at fastholde deres egne pladser i dette hierarki, og at hierarkiet på denne måde styrker sig selv.

De fransktalende respondenter i Lambert m.fl. (1960) er ikke kun interessante, fordi de nedvurderer deres eget sprog, men også fordi de ranginddeler de varianter af fransk, speakerne taler. Der er i undersøgelsen fire fransktalende speakere. Den mest positivt vurderede taler en parisisk variant, de to nogenlunde neutralt vurderede speakere taler canadisk fransk, og den mest negativt vurderede speaker taler fransk med meget tydelig canadisk udtale (Lambert m.fl. 1960: 50). De franske canadiere foretrækker altså den franske variant, der bliver talt i Frankrigs hovedstad frem for de varianter, der tales i deres eget land, Canada. Denne ranginddeling skulle vise sig at blive typisk for masketests, da majoritetsvarianten af et sprog normalt bliver vurderet mere positivt end minoritetsvarianter af samme sprog.

De fransktalende speakere blev dog ikke vurderet negativt på alle områder. De franske respondenter vurderede de franske speakere mere positivt end de engelske speakere mht. venlighed og religiøsitet (som altså bliver betegnet som et positivt personlighedstræk). Der var ingen signifikant forskel mellem de franske respondenters opfattelse af de engelske og franske speakere som humoristiske og underholdende (Lambert m.fl. 1960: 47). De franske speakere vurderes altså lavt på kompetence og højt på socialitet, mens de engelske speakere vurderes højt på kompetence og lavt på socialitet.

Giles (1970) baserer sin masketest på Lambert m.fl. (1960), men han tilføjer selv tre nye dimensioner i forbindelse med holdningsundersøgelser. Giles (1970: 212) fokuserer altså ikke på de samme personlige karakteristika som Lambert m.fl., men tilføjer i stedet de tre nye dimensioner: *"aesthetic"*, *"communicative"* and *"status" contents of various accents*". Den æstetiske dimension bruges til at afgøre om stemmen er behagelig at høre på, kommunikation bruges til afgøre, om stemmen er let at forstå, og status beskriver, hvor høj prestige en sproglig variant har. I Giles' (1970: 214) eksperiment er der kun en speaker, og denne speaker læser en tekst op med ikke færre end 13 forskellige udenlandske og regionale accenter. Fordelen ved kun at lade en enkelt speaker optræde, er, at respondenterne ikke kommer til at vurdere stemmeprøverne efter, om de bryder sig om stemmen. Ulempen er, at speakeren normalt ikke taler alle 13 varianter, og respondenterne kommer derfor til at tage stilling til ikke-autentiske, sproglige varianter (se også afsnit 2.2 "Teoretiske overvejelser").

Ud over selve masketesten bad Giles (1970: 214) også sine respondenter forestille sig de 13 varianter og vurdere dem på en skala. Desuden skulle de placere deres eget sprog ("*accent identical to your own*") på skalaen. Et af de spændende resultater fra Giles' test er, at respondenterne generelt vurderer deres eget sprog mere positivt end den regionale variant, der tales i deres område. Respondenterne mener således, at deres eget sprog er nærmere majoritetssproget, end deres omgivelseres sprog er.

I masketesten bliver britisk standardengelsk (*R.P., received pronunciation*) vurderet højest på alle dimensioner, æstetik, kommunikation og status. På den skala, hvor respondenterne selv skulle forestille sig accenterne, vurderes britisk standardengelsk højest mht. æstetik og status, mens respondenternes eget sprog blev vurderet højest mht. kommunikation. Giles (1970) konkluderer, at minoritetsvarianter vurderes negativt i forhold til majoritetsvarianter, og at respondenterne derudover vurderer deres eget sprog positivt.

Han beskriver to løsningsforslag på dette problem. Enten kan man forsøge at ændre folks holdninger til accent, eller også kan man lære skolebørn at tale standardvarianten, så de ikke bliver bedømt efter deres måde at tale på. Giles (1970: 225) foretrækker sidstnævnte metode, fordi det er nemmere, og fordi han mener, at man ved hjælp af denne løsning griber fat om problemets årsag i stedet for dets symptomer. Det er denne holdning, altså at skolebørn bør lære standardvarianten, som Kristiansen (1990) kritiserer i sin analyse af udtalenormeringen i den danske folkeskole. Jeg vil her indskyde, at jeg selv foretrækker den første løsning, Giles foreslår, at man forsøger at ændre folks holdninger til accent. Det er måske nok en sværere og mere tidskrævende opgave, men det er samtidig en løsning, der fremmer accept af og forståelse mellem forskellige grupper (se også afsnit 3.3.4 "Andetsprogstilegnelse og udtaletilegnelse").

De to ovenfor nævnte, klassiske masketestundersøgelser viser altså to forskellige tendenser. I den første undersøgelse (Lambert m.fl. 1960) vurderes majoritetssproget højt mht. kompetence, mens minoritetssproget vurderes højt mht. socialitet. I den anden undersøgelse (Giles 1970) vurderes standardvarianten højest på alle områder.

Danske undersøgelser viser to lignende tendenser. Den ene tendens er, at dansk rigsmål opfattes som intelligent og utiltalende, mens landlige dialekter/regionalsprog opfattes som dumt og tiltalende, og at (lav)-københavnsk vurderes som både dumt og utiltalende (Ladegaard 2000: 222). Den anden tendens er, at rigsmål vurderes højt på begge parametre, dvs. både kompetence og socialitet, mens alle former for dansk med lokalt præg vurderes lavt på begge parametre (H. J. Ladegaard 1992: 185; Jørgensen 2005: 149-150; Maegaard 2005: 73-74). Den omvendte komplementaritet mellem kompetence og socialitet brydes altså i flere danske undersøgelser. Alle resultaterne peger på, at der kun er en accepteret form for dansk ifølge danskerne, nemlig rigsmål.

H. J. Ladegaard (1998a) foretager en masketest af rigsmål, (lav)-københavnsk og forskellige regionalsprog med respondenter fra Øst- og

Vestjylland, Fyn og København. Rigsmål vurderes højest på alle personlighedstræk undtagen humor og venlighed, som til gengæld bliver set som typiske træk hos regionalsprogstalerne. Resultaterne ser således umiddelbart ud til at følge Lambert m.fl.'s (1960) undersøgelse. Der er dog den væsentlige forskel, at københavnsk vurderes lavt på alle områder. Det samme er tilfældet i et par andre af H. J. Ladegaards undersøgelser (2000: 222; 2002: 3), hvor rigsmål vurderes som intelligent og utiltalende, regionalsprog vurderes som dumt og tiltalende, og københavnsk vurderes som både dumt og utiltalende.

Kristiansen (2003: 66) placerer tre københavnske varianter i følgende hierarki: Rigsmål øverst, dernæst fint ("*posh*") københavnsk og til sidst lavkøbenhavnsk. Kristiansen (2003: 66) betegner det som et paradoks, at lavkøbenhavnsk bliver vurderet mest negativt, fordi brugen af denne variant spreder sig over hele Danmark. Han har dog i en anden undersøgelse vist, at unge i Næstved sætter lavkøbenhavnsk over både rigsmål og lokale regionalsprog (Kristiansen 2003: 67).

I flere undersøgelser vurderes rigsmål udelukkende positivt, og alle andre varianter af dansk vurderes negativt. Dette gælder både regionale varianter (H. J. Ladegaard 1992; Maegaard 2005) og dansk med accent (Jørgensen & Quist 2001; U. Ladegaard 2002).

Udover rigsmål er der dog endnu en variant, der også vurderes positivt, nemlig moderne københavnsk. I en undersøgelse af rigsmål (eller konservativt københavnsk) og to regionalsprog, moderne københavnsk og århusiansk (Maegaard 2005: 73), vurderes de to københavnske varianter positivt på to forskellige områder. Maegaard bruger masketest og beder samtidig sine respondenter om at give udtryk for deres umiddelbare indtryk af de enkelte speakere. Konservativt københavnsk/rigsmål vurderes positivt mht. kompetence, og moderne københavnsk vurderes positivt mht. dynamik. Det tyder på, at respondenterne har to opfattelser af standarddansk. Den ene type standarddansk er den konservative, der forbindes med uddannelse og karriere. Den anden type standarddansk er den moderne, der forbindes med medieverdenen. Kristiansen (2001) har tidligere omtalt disse to varianter af dansk som "*Two Standards: One for the Media and One for the School*". I Maegaards (2005: 74) undersøgelse blev de to københavnske varianter altså vurderet positivt, mens århusiansk blev vurderet stort set udelukkende negativt. Kun på et punkt er der et lille håb for de århusianske drenge, der til en vis grad bliver omtalt som 'venlige' og 'intelligente'. De århusiansktalende piger bliver udelukkende vurderet og omtalt negativt, hvilket Maegaard (2005: 75) beskriver som et typisk mønster. Hun beskriver hvordan kvinder, der taler en anden variant end standardsproget, ofte tillægges negative værdier. Det påpeges da også flere steder (H. J. Ladegaard 2000; Eckert 2003), at kvinder oftere end mænd taler en variant, der ligger tæt på standardsproget. Mænds tale bruges ofte som målestok, og derfor bliver kvinders mere standardprægede sprog indimellem udlagt som hyperkorrekt (Eckert 2003: 393).

Også i undersøgelser af holdninger til dansk med accent er det tydeligt, at rigsmål vurderes meget positivt, og at accent generelt vurderes meget negativt. Ikke alle former for accent vurderes lige negativt. U. Ladegaard (2002) viser, hvordan engelsk og tysk accent vurderes mindre negativt end tyrkisk accent, og Kirilova (2004: 90) viser et lignende accent-hierarki. Jørgensen & Quist (2001) foretager en masketestundersøgelse, hvor 10 speakere taler dansk som andetsprog, og to taler dansk som modersmål. Speakerne bliver i undersøgelsen generelt vurderet mere positivt, når respondenterne tror, de er danske. Det tyder på, at der er en større velvilje over for danskere end over for indvandrere. Læbel (2004: 20-21) udfører en masketest med fire speakere, to med og to uden accent, og også hun finder, at de accent-talende får de mest negative vurderinger.

Alle disse danske undersøgelser viser, at kun rigsmål (og i enkelte tilfælde moderne københavnsk) accepteres som 'godt dansk'. Denne opfattelse af, at kun en sproglig variant er 'rigtigt' eller 'godt' dansk, hænger sammen med, at danskerne ikke er vant til at høre så mange varianter af det danske sprog. Det er en ond cirkel: Den snævre opfattelse af 'godt' dansk medfører, at sprogbrugerne retter sig efter rigsmålsnormen. Dette begrænser variationen og forstærker den snævre opfattelse af sproget. En undersøgelse tyder dog på, at der ikke kun er en form for standarddansk. Den pågældende undersøgelse viser, at danskerne opfatter standarddansk som den variant, der tales i den nærmeste, større by (H. J. Ladegaard 2001: 28). Hertil kan man dog indvende, at de varianter, der tales i større, danske byer, ligger meget tæt på hinanden. Ifølge Kristiansen & Jørgensen (2003: 1) findes der langt færre varianter af dansk end varianter af fx norsk, hollandsk og tysk, da dialekterne i Danmark stort set er uddøde eller i hvert på vej til at uddø. Således taler næsten alle danskere med dansk som modersmål en variant af standardkøbenhavnsk. Den udbredte opfattelse af, at der kun findes en måde at tale 'godt' dansk på, beskriver Kristiansen (2003: 60) ved at sige, at der er

"... a true stronghold of the standard ideology in Denmark, that is, the belief that there is a best way of speaking the language that should be striven for by everyone."

Især i folkeskolen er den snævre opfattelse af 'godt' og 'rigtigt' dansk tydelig. Kristiansen (1990) dokumenterer, hvordan udtalenormen i den danske folkeskole udelukkende koncentrerer sig om rigsmål. "*Rigsmålsudtalen er en udtalt selvfølge*" (Kristiansen 1990: 54). Jørgensen (2005: 149) beskriver, hvordan sprogbrugere, der ikke taler dansk rigsmål, bliver opfattet som mindreværdige:

"Det er her nok at konstatere, at danske skoleelever systematisk undervises til at mene, at afvigelse fra centralnormen er dårligt sprog. Det dårlige sprog er sprogbrugernes eget ansvar – og der er dermed ikke langt til den følgevirkning, at sprogbrugere med afvigelser er mindreværdige mennesker."

Det er ikke kun de regionale varianter af dansk, der presses i denne snævre definition af, hvad godt dansk er. Også dansk med udenlandsk accent har det svært "*In this unhealthy climate of monolingualism, monodialectalism, and monoculturalism...*" (Jørgensen & Quist 2001: 42). Det viser sig bl.a. ved, at indvandrerforældre i Danmark er mindre tilfredse med deres børns danske andetsprog end indvandrerforældrene i de andre, nordiske lande (Jørgensen 2000: 227).

Danskernes kendskab til samt forståelse og accept af varianter af dansk er altså meget begrænset. Både regionale varianter og dansk med accent vurderes negativt, mens dansk rigsmål opfattes som positivt.

Da jeg selv vil foretage en masketestundersøgelse i denne afhandling, er det den type undersøgelser, jeg her fokuserer mest på. Men der er naturligvis andre måder at måle holdninger på end ved hjælp af masketest. Kristiansen (1997: 293) bruger en såkaldt "*theatre audience method*" til at undersøge holdninger til dansk regionalsprog. Kristiansen optog fire stemmer, der talte hhv. rigsmål, københavnsk, 'mildt' sjællandsk fra Næstved og 'bredt' sjællandsk fra et landområde uden for Næstved (Kristiansen 1997: 294). Alle fire stemmer talte deres autentiske variant af dansk, og de læste alle den samme tekst op. De fire stemmer blev afspillet på fire forskellige aftener i en biograf i Næstved, og stemmerne opfordrer biografgængerne til at svare på et spørgeskema om deres vaner som biografgængere og om deres holdninger til biografens filmprogram. Hovedformålet med undersøgelsen var at finde ud af, hvordan biografgængerne reagerede på de forskellige stemmer. Det viser sig (Kristiansen 1997: 304), at de unge biografgængere generelt er mere positive over for den københavnske variant, mens de ældre biografgængere generelt er mere positive over for de lokale varianter, dvs. 'mildt' og 'bredt' sjællandsk. Dette mønster stemmer overens med den sproglige udvikling i Næstved-området. De unges tale er i høj grad påvirket af den københavnske variant og fjerner sig fra de lokale varianter. Samlet set er det dog rigsmål, biografgængerne reagerer mest positivt på (Kristiansen 1997: 296). Derfor adskiller det overordnede resultat sig ikke væsentligt fra de ovenfor omtalte danske masketests. Rigsmål får i både masketests og i biograf-undersøgelsen den mest positive vurdering.

I det følgende afsnit kommer jeg ind på metodiske valg og teoretiske overvejelser i forbindelse med masketest. De ovenfor nævnte undersøgelser fra Danmark og udlandet varierer en del mht. fremgangsmåde, og jeg har derfor meget nøje overvejet forskellige valg og prioriteringer, før jeg selv har besluttet mig for en fremgangsmåde.

Teoretiske overvejelser

I forbindelse med valg af metode og dataindsamling vil enhver forsker støde på det problem, at

"... no data collection procedure is foolproof and that the investigator must be aware of the consequences of using any procedure." (Seliger & Shohamy 1989: 39)

I dette afsnit vil jeg derfor diskutere og begrunde mine valg i forbindelse med metode og dataindsamling.

Valget mellem neutralt indhold og dagligdags tale i speakernes almindelige hverdagstalestil er meget centralt i denne type undersøgelser, og faktisk i sociolingvistikken i det hele taget (Coupland 2003: 429). Hverdagstalestil vil sige almindelig, afslappet tale, hvor speakerne ikke er fokuserede på formen. Det kaldes også "autentisk" tale (Buchholz 2003: 398):

"... real language – that is, authentic language – is language produced in authentic contexts by authentic speakers."

Ægte, autentisk sprog opstår altså, når folk taler det sprog eller den variant, de selv finder passende i forhold til situationen, og når talen produceres i en autentisk kontekst, dvs. en ikke-opstillet situation. Opstillede eksperimenter medfører sædvanligvis ikke-autentisk sprog og kan derfor ikke bruges i forbindelse med undersøgelser af ægte sprogbrug, "real language".

Ordvalg i stemmeprøver er også en vigtig faktor i sprogholdningsundersøgelser, da det kan have stor indflydelse på respondenternes vurderinger af speakerne. I nogle undersøgelser har forskerne derfor prioriteret et neutralt ordvalg i stemmeprøverne over speakernes hverdagstalestil. Ordvalget kan gøres neutralt ved fx oplæsning af et stykke tekst (Lambert 1960: 44; Gardner & Lambert 1972: 98; H. J. Ladegaard 2002: 1; H. J. Ladegaard 1998b: 256), eller ved at give speakerne instruktioner om, hvordan de skal tale. U. Ladegaard (2002: 42) instruerer således sine speakere i, hvilke argumenter, de skal bruge i sprogprøven, og desuden beder han dem undgå "fremmedord, der kunne henlede informanternes opmærksomhed på speakernes socio-økonomiske tilhørsforhold". H. J. Ladegaard (1998b: 256) instruerer også sine speakere i, hvordan de skal tale. Speakerne får udleveret en tekst, som de selv kan rette i, så længe de ikke bruger fremmedord, udenlandske ord, slang osv. Problemet med disse indholdsneutrale sprogprøver er, at speakernes tale ikke er autentisk. Respondenterne kommer således til at tage stilling til opstillede eksperimenter og ikke til den tale, de faktisk møder i sprogsamfundet. Hverdagstalestil og neutralt indhold skal ikke forstås som modsætninger, for det er naturligvis muligt at tale om noget neutralt og at vælge neutrale ord i hverdagstalestil. Som dataindsamler er det dog vigtigt at være opmærksom på, at det er lettere at få et neutralt indhold, hvis man beder speakerne om at tale på en bestemt måde. Derfor er det nødvendigt at tage stilling til, om man vil bede speakerne om at tale om et bestemt emne

eller på en bestemt måde, eller om man vil lade dem tale, uden at de skal fokusere på register, ordvalg osv.

Prioriteringen af almindelig hverdagstalestil over neutralt indhold er heller ikke uproblematisk. For det første er det meget vanskeligt præcist at definere, hvad almindelig hverdagstalestil er. Bucholz' definition ovenfor kan tolkes på flere måder. Hvis man fx beder en speaker om at sige en bestemt sætning, bliver denne sætning et autentisk eksempel på, hvordan speakereren siger den, når vedkommende bliver bedt om det.

For det andet er der fænomenet "observer's paradox", hvilket vil sige, at det er meget svært at optage eller observere speakere uden at påvirke dem i en eller anden grad (Labov 1972: 113; Li Wei 1994: 83; Bucholtz 2003: 406; Seliger & Shohamy 1989: 182-183). De samtaler, jeg optog mellem speakerne og mig selv, havde kun et formål, nemlig at gøre den videre holdningsundersøgelse mulig. Samtalerne er derfor ligesom de ovenfor beskrevne indholdsneutrale sprogprøver opstillede og ville ikke være foregået i miljøet uden min tilstedeværelse. Alligevel har disse samtaler en høj grad af autenticitet, da speakerne frit har kunnet vælge talestil og ord. Desuden er der den fordel ved en samtale, at begge samtaleparter er med til at præge samtaleens retning. Således er der større mulighed for, at speakerne bliver reelt interesserede i samtalen og mere eller mindre glemmer mikrofonen. Dette var fx tilfældet med speakeren Yan Yan, der fortsatte vores samtale, efter jeg havde slukket for mikrofonen.

Indholdet i denne undersøgelses stemmeprøver er ikke fuldstændig neutralt, og det betyder, at respondenterne ikke kun vurderer, hvordan speakerne taler, men også hvad de taler om og hvilke ord, de bruger. Respondenterne fik inden masketesten at vide, at undersøgelsen drejede sig om dansk med accent. Fordelen ved denne oplysning er, at respondenterne formodentlig fokuserer mere på form end på indhold, når de vurderer speakerne, mens ulempen er, at respondenterne er mere opmærksomme på og lægger mere vægt på accent end de normalt gør i dagligdagen og derfor vurderer speakernes accent anderledes, end de ville gøre i andre situationer. Respondenterne fik dog ikke eksplicit at vide, at de skulle undgå at tage stilling til indholdet i stemmeprøverne. Vurderingerne af speakerne er derfor ikke nødvendigvis udelukkende foretaget på baggrund af speakernes accent og måde at tale på. Under masketesten var der flere respondenter, der kommenterede indholdet i stemmeprøverne, og det viser, at indholdet også kan have haft indflydelse på vurderingerne. Ud over indholdet i stemmeprøverne kan også stemmekvalitet og taletempo have indflydelse på vurderingerne. Der er altså mange flere aspekter end accent, som respondenterne kan reagere på. Enkelte respondenter klagede over baggrundsstøj på optagelserne, og denne støj kan være med til at distrahere respondenterne og dermed påvirke deres opfattelser af speakerne. Det har ikke været muligt at fjerne støjen fra optagelserne. Det drejer sig hovedsagelig om andre menneskers stemmer, og de er svære at fjerne, da de ligger på samme frekvens som stemmeprøverne.

I de oprindelige masketest bad forskerne de samme speakere oplæse et stykke tekst på flere forskellige dialekter eller sprog. Lambert (1960: 45) bad sine speakere læse op på både fransk og engelsk, og Giles (1970: 214) havde kun en speaker, der læste en tekst op med 13 forskellige udenlandske og regionale accenter. H. J. Ladegaard (1992: 178) lader en speaker læse op på høj- og lavkøbenhavnsk og desuden på århusiansk, som vedkommende behersker "ret overbevisende". H. J. Ladegaard (2000: 229) skriver dog i en senere artikel, at den manglende autenticitet er problematisk, og at han har indset vigtigheden af autentisk sprog i sociolingvistiske undersøgelser.

Fordelen ved at lade den samme speaker tale med flere accenter er, at respondenterne ikke bliver forstyrrede af paralingvistiske fænomener som fx stemmekvalitet. Respondenterne er således mere tilbøjelige til at vurdere det, forskeren er interesseret i, nemlig dialekt, sprog eller accent. Problemet ved denne fremgangsmåde er, at det kan være svært at finde speakere, der taler flere af de ønskede sprog/dialekter som modersmål eller som deres almindelige hverdagsprog. Hvis speakerne ikke normalt taler de pågældende sprog/dialekter, men blot er i stand til at gengive dem nogenlunde troværdigt, bliver der tale om et opstillet, kunstigt eksperiment, fordi respondenterne ikke vurderer reelle sproglige varianter, men (mere eller mindre troværdige) efterligninger af dem. Desuden må man antage, at speakere, der normalt ikke selv taler den pågældende variant, vil have tendens til at fokusere på stereotypiske træk. Dette må især siges at være tilfældet med Giles' speaker, der skulle imitere hele 13 forskellige udenlandske og regionale accenter.

I min undersøgelse har jeg valgt kun at lade hver speaker optræde en gang, og kun med det sprog, de normalt bruger, dvs. autentisk sprog. Det betyder, at respondenterne kommer til at tage stilling til sproglige varianter, der faktisk findes og bliver brugt i det danske sprogsamfund. Samtidig betyder det dog også, at respondenterne i et eller andet omfang kan blive påvirket af paralingvistiske forskelle hos speakerne, fx stemmeleje, talehastighed og tøven. Disse paralingvistiske fænomener vender jeg tilbage til i analysen af de udenlandske respondenters holdninger.

Centrale begreber i sprogholdningsundersøgelser

I dette afsnit gennemgår jeg fire begreber, der er centrale i denne sprogholdningsundersøgelse: Stereotyper, motivation, identitet og udtaletilegnelse. Resultaterne fra sprogholdningsundersøgelser viser ofte, hvilke stereotyper, informanterne deler, og identitet hænger tæt sammen med stereotyper, da individets opfattelse af sig selv ofte står i modsætning til stereotyperne. Motivation er relateret til identitet, fordi forskellige mennesker bliver motiverede til at lære et andetsprog af forskellige grunde. Desuden kan et ønske om identificering med en bestemt gruppe være en motivation i sig selv. Først beskriver jeg stereotyper, derefter motivation og

til sidst identitet. Sidst i kapitlet berører jeg feltet andetsprogstilegnelse, og jeg diskuterer nogle af de vigtigste teorier inden for udtaletilegnelse.

Stereotyper

Et væsentligt formål med masketests er at afdække de stereotypiske forestillinger om os selv og andre, som vi orienterer os efter i hverdagen. Først når stereotyperne er fremme i lyset, er det muligt at spørge, hvorfor vi har netop disse forestillinger, og om det er muligt (og hensigtsmæssigt) at ændre dem. Men før vi når så vidt, er det relevant at spørge, hvordan stereotyper og fordomme opstår, og hvorfor vi overhovedet har brug for dem.

Ifølge hermeneutikken og især den hermeneutiske filosof Gadamer befinder mennesket sig altid i vekselvirkning med sine omgivelser, og mennesket er således altid præget af den tid og det samfund, det lever i (Andersen 1979: 244). Det betyder blandt andet, at mennesket benytter sig af fordomme for at forstå verden. Begrebet "fordom" skal her ikke forstås negativt, som det ofte er tilfældet i almindelig sprogbrug, men snarere som en slags forforståelse, formening eller forventning om det, man møder (Kjørup 1996: 277; Kvale 1994: 49). Ifølge Gadamer har mennesket altid en forventning om at kunne forstå sine omgivelser, og denne forventning om forståelse kalder Gadamer "*Vorgriff der Vollkommenheit*" (Gadamer 1972: 278), altså "foregribelse af fuldkommenheden". Det betyder ikke, at mennesket forventer, at verden er fuldkommen. I stedet skal det forstås sådan, at mennesket forventer at kunne forstå verden, at kunne finde mening i verden.

Iben Jensen (2001) arbejder videre med Gadamers begreber, og hendes svar på fordomme om eller forudforståelse af 'de andre' kalder hun kulturel forudforståelse:

"Den kulturelle forudforståelse er en forenkling af virkeligheden som bruges for at vi kan orientere os i hverdagen."(Jensen 2001: 106)

Denne forklaring ligger tæt på Hogg & Abrams' (1990: 19) forklaring:

"The cognitive process of categorization simplifies perception. It is fundamental to the adaptive functioning of the human organism, as it serves to structure the potentially infinite variability of stimuli into a more manageable number of distinct categories."

Også Lippmanns (1965: 11) definition af stereotyper handler om at forenkle virkeligheden:

“For the real environment is altogether too big, too complex, and too fleeting for direct acquaintance. We are not equipped to deal with so much subtlety, so much variety, so many permutations and combinations. And although we have to act in that environment, we have to reconstruct it on a simpler model before we can manage with it. To traverse the world men must have maps of the world.”

Lippmann bruger metaforen landkort (*map*) til at dække over menneskers forståelse af deres omgivelser. Et landkort er et forsimplet og upræcist billede af verden, men alligevel kan det bruges til at finde vej i verden. Et landkort kan fokusere på forskellige aspekter ved det område, det afbilder; et landkort med politiske grænser giver en anden forståelse af området end et geologisk landkort eller et landkort med sproglige grænser. På samme måde kan stereotyper fokusere på forskellige aspekter ved den gruppe mennesker, man forsøger at forstå, afhængig af hvilke kendetegn man finder relevante, eller hvilke fællesskaber man vil betegne:

”Kulturel selvforståelse kan også være baseret på andre former for identitetsbærende fællesskaber som etniske fællesskaber, religiøse fællesskaber.” (Jensen 2001: 109)

Individets forståelse af andre hænger uløseligt sammen med individets forståelse af sig selv. Når man definerer 'de andre' ud fra et bestemt kendetegn, definerer man samtidig sig selv i modsætning til dette kendetegn (Jensen 2001: 121). Jensens begreber "kulturel forudforståelse" og "kulturel selvforståelse" er således to sider af samme sag.

Stereotyper er altså nødvendige for individets forståelse af sine omgivelser og samtidig for individets forståelse af sig selv. Men det betyder ikke, at stereotyper er individuelle. Tværtimod, for at der kan være tale om en stereotype, må der være en gruppe mennesker, der deler denne opfattelse af omgivelserne (Tajfel 1981: 144). Og når først stereotyperne er konstruerede, er det lettere at acceptere dem end at udfordre dem. Ifølge Lippmann (1965: 78) opretholdes stereotyper således, fordi vores opmærksomhed er rettet mod de kendsgerninger, der bekræfter stereotyperne:

“For when a system of stereotypes is well fixed, our attention is called to those facts which support it, and diverted from those which contradict.”

Som sagt bruges masketests til at afdække stereotyper, og disse stereotyper kan ofte inddeles i mønstre eller hierarkier. Kirilova viste med sin undersøgelse (2004: 92), at respondenterne havde forskellige opfattelser af speakerne afhængig af speakerens accent. De speakere, der talte med stærk accent, blev opfattet som dårlige til dansk, og respondenterne mente desuden, at disse speakere måtte komme fra steder, der ligger langt fra

Danmark, fx Mellemøsten, Tyrkiet, Afrika, Asien og Østeuropa. De af Kirilovas (2004: 90) speakere, der vurderes højest mht. kompetence, er de speakere, som formodes at komme fra Tyskland, engelsktalende lande og Danmark (i nævnte rækkefølge). Det tyder altså på, at der findes et sprogligt hierarki med tysk, engelsk og dansk i toppen og østeuropæiske sprog, tyrkisk, afrikanske og asiatiske sprog i bunden. Dette hierarki ligner det, som Jørgensen (2000: 220) betegner som et sprogligt hierarki med engelsk i toppen, derefter fransk, tysk og evt. spansk, så skandinaviske sprog, og i bunden af hierarkiet tyrkisk, arabisk, punjabi osv. Extra & Gorter (2001: 33) opstiller et hierarki over sprog i de europæiske uddannelsessystemer, og også her ligger engelsk i toppen efterfulgt af fransk og tysk. Derefter følger de øvrige, europæiske nationalsprog, de regionale mindretalssprog (fx baskisk), de standardiserede indvandrersprog (fx arabisk) og nederst i hierarkiet de ikke-standardiserede indvandrersprog (fx berber). U. Ladegaard (2002) opstiller på baggrund af en masketestundersøgelse et hierarki over tre forskellige accenter i dansk talesprog. Amerikansk og tysk ligger øverst, og tyrkisk ligger i bunden. Alle tre accenter vurderes lavere end dansk rigsmål.

De sproglige hierarkier hænger tæt sammen med danskernes (og de øvrige europæeres) kendskab til og beherskelse af de pågældende sprog. Sprogene i toppen af Jørgensens hierarki, engelsk, tysk, fransk og spansk, er de mest udbredte fremmedsprog i Danmark. Det er dog ikke kun i Danmark, disse sprog har høj prestige og betragtes som bærere af finkultur, selvom situationen måske er skarpest optegnet i Danmark. Følgende citat fra en diskussion om fremmedsprog i Island passer dermed også på danske forhold:

”Mon ikke alle er enige om den praktiske og pragmatiske funktion, som en sikker beherskelse af engelsk har under vores himmelstrøg? Og tvivler nogen på den praktiske og kulturelle gevinst, der er forbundet med at beherske europæiske sprog såsom fransk, spansk og tysk?” (Hauksdóttir 2005: 157)

Den ”praktiske og kulturelle gevinst” man kunne opnå ved at undervise i og udbrede kendskabet til de store mindretalssprog i Danmark og resten af Europa, fx tyrkisk, bliver kun yderst sjældent påpeget. Jørgensen (2003: 76) skriver, at det i Danmark betragtes som en byrde at have et andet modersmål end dansk, medmindre der er tale om et prestigesprog som engelsk, tysk eller fransk.

Et af formålene med denne afhandling er at undersøge, om folk med dansk som andetsprog har de samme sproglige hierarkier og stereotyper om accent, som folk med dansk som modersmål har. Det er muligt, at folk med dansk som andetsprog er mere accepterende over for dansk talt med accent, fordi de selv tilhører gruppen af accenttalende. Som nævnt ovenfor står individets opfattelse af sig selv ofte i modsætning til individets opfattelse af andre, især stereotypiske opfattelser.

Motivation

Andetsprogstilegnelse og motivation er naturligvis også vigtige faktorer i denne sprogholdningsundersøgelse, da holdningerne gælder dansk talt som andetsprog. De udenlandske respondenter i denne undersøgelse bor alle i Danmark og har sandsynligvis mere eller mindre de samme grunde til at lære dansk. Dermed deler de sandsynligvis også i en eller anden grad den samme type motivation.

Tilegnelsen af fremmedsprog hænger tæt sammen med motivation. Det er ikke blot et spørgsmål om at være mere eller mindre motiveret men også om hvilken type motivation, learneren har. Motivationstyper deles oftest op i instrumentel og integrativ motivation og i indre og ydre motivation. Det første modsætningspar, instrumentel og integrativ, drejer sig om formålet med andetsprogstilegnelsen (Noels 2002: 44). En instrumentelt motiveret learner lærer sproget for at opnå et ydre mål, fx for at forbedre uddannelses- eller jobmuligheder. En integrativt motiveret learner lærer sproget for at opnå et socialt mål, fx for at kunne kommunikere med eller identificere sig med den pågældende sproggruppe. Det andet modsætningspar, indre og ydre motivation, handler om, hvorvidt motivationen kommer fra learneren selv eller fra andre personer og ydre omstændigheder (Noels 2002: 45-47). En learner med indre motivation lærer sproget, fordi hun nyder tilegnelsesprocessen eller fordi hun nyder den intellektuelle udfordring. Læringen foregår for læringens skyld. En learner med ydre motivation lærer sproget, fordi hun skal, eller fordi sprogtilegnelsen kan hjælpe hende med et andet formål, fx at blive bedre til at varetage et bestemt job. De forskellige typer motivation kan godt være til stede i den samme learner på samme tid, men en af typerne vil være dominerende.

Jeg har ikke spurgt de udenlandske respondenter i denne undersøgelse, hvorfor de lærer dansk, men da de alle bor i Danmark, er deres motivation sandsynligvis ydre. De er nødt til at lære det danske sprog i et eller andet omfang, men formålet kan både være integrativt og instrumentelt. Noels (2002: 59) påpeger da også, at tilstedeværelsen af målsprogstalende hænger sammen med typen af motivation.

Udover formålet med at lære et andetsprog kan motivationen også hænge sammen med forskellige learnertyper. Ellis (1992: 163-164) beskriver forskellen mellem to learnertyper, *norm-orienterede learnere* og *kommunikativt orienterede learnere*. De norm-orienterede learnere er fokuserede på det pågældende sprogs regelmæssigheder, mens de kommunikativt orienterede learnere er mere interesserede i at kunne kommunikere effektivt. Den sidste gruppe er således ofte mere flydende i deres sprogbrug, men de har ikke så let ved at genkende regelmæssigheder. Som sagt har jeg ikke udspurgt respondenterne i denne undersøgelse om deres motivation, og jeg har heller ikke spurgt dem om, hvilken måde de bedst lærer på. Det ville være interessant at undersøge forholdet mellem learnertyper og deres holdninger til accent, men det falder uden for denne

afhandlings rammer. Man kunne forestille sig, at de learnere, der er mest fokuserede på regelmæssigheder, fx grammatik, også vægter beherskelsen af regler højest hos andre accenttalende, hvorimod de mere kommunikativt orienterede learnere måske vægter flydende tale højest. Denne hypotese ville være interessant at efterprøve ved anden lejlighed.

Identitet

Identitet er en anden vigtig faktor i forbindelse med sprogholdningsundersøgelser og andetsprogstilegnelse. Som ovenfor beskrevet kan den integrative motivation være et udtryk for et ønske om at identificere sig med målsprogsgruppen, og Gardner & Lambert (1972: 104) mener, det bliver sværere at lære et sprog, hvis man har negative stereotyper om det pågældende sprogs talere. Et vigtigt aspekt ved sprog og identitet er altså, at en identificering med målsprogets talere kan fremme andetsprogstilegnelsen. Et andet vigtigt aspekt er, at sproget er en del af vores identitet og en måde at vise gruppetilhørsforhold på. Den sproglige variant, et individ taler, siger noget om, hvem hun er eller gerne vil være. Med Camerons (2004: 1) ord:

“Differences in the form of language convey information about who the language user is or who they would like to be seen as.”

Accent kan derfor være en måde at markere et bestemt gruppetilhørsforhold på.

Identitet hænger ligeledes sammen med stereotyper og med individets forståelse af sig selv og andre. Jensens begreb 'kulturel selvforståelse', som er nævnt ovenfor, er en del af identiteten. Norton (2000: 5) kæder også individets identitet sammen med forståelsen af individets omverden:

“I use the term identity to reference how a person understands his or her relationship to the world, how that relationship is constructed across time and space, and how the person understands possibilities for the future.”

Identitet er negativt defineret i forhold til stereotyper. Det, stereotyperne repræsenterer, står altså i modsætning til det, individet repræsenterer. Det vil sige, at en person, der betegner 'de andre' som unintelligente, selv kommer til at virke intelligent. Stereotyper og identitet hænger altså tæt sammen og er vigtige begreber i sprogholdningsundersøgelser. Motivation og identitet hænger ligeledes sammen, da forskellige mennesker repræsenterer forskellige motivationstyper, når de lærer et fremmedsprog. Og en af disse motivationstyper, den integrative motivation, hænger sammen med ønsket om at identificere sig med målsprogsgruppen. Disse tre fænomener, stereotyper, identitet og motivation, er altså vigtige i forbindelse med

andetsprogstilegnelse og dermed også i forbindelse med undersøgelser af holdninger til dansk som andetsprog.

Andetsprogstilegnelse og udtaletilegnelse

Feltet andetsprogstilegnelse er stort og indeholder en bred vifte af teorier. I denne afhandling undersøger jeg holdninger til dansk med accent, og jeg interesserer mig derfor først og fremmest for den del af andetsprogstilegnelsen, der har med udtale at gøre. Efter en kort skitsering af magtforholdet mellem modersmålstalende og learnere gennemgår jeg derfor forskellige teorier om og syn på udtaletilegnelse.

Som de to foregående afsnit om motivation og identitet viser, er tilegnelsen af et fremmedsprog (eller et førstesprog for den sags skyld) ikke blot en individuel proces. Learneren befinder sig i en konstant vekselvirkning med andre mennesker. Sprog er mere end kommunikation, som også Camerons (2004: 1) citat ovenfor giver udtryk for. Sprog er også identitet og forhandling, og forhandling handler i høj grad om magt. Forholdet mellem modersmålstalende og andetsprogtalende karakteriseres ofte af et ulige forhold, hvor den modersmålstalende er den magtfulde (Norton 2000: 110-111). Det er en vigtig konstatering i forhold til undersøgelser om holdninger til accent. Stereotypisering af 'de andre' medfører ikke kun en positiv tilskrivning til egen identitet, det medvirker også til at fastholde magtbalancen mellem de modersmålstalende og de andetsprogtalende.

Som Giles (1970: 225; afsnit 2.1 "Tidligere undersøgelser") foreslår, kan problemet ved stereotypisering af minoriteter løses ved at lære dem at tale som majoriteten. Der er to væsentlige problemer forbundet hermed. For det første er sprog tæt forbundet med identitet, og hvis man forhindrer et individ i at tale sit modersmål eller sin egen sproglige variant, kan det betragtes som et indgreb i den personlige frihed. For det andet er det ikke altid muligt at ændre sit sprog og sin udtale, og derfor kan Giles' forslag i mange tilfælde slet ikke gennemføres.

Tilegnelsen af andetsprogsudtale adskiller sig fra tilegnelse af andre sider af sproget ved, at udtale er et fysiologisk fænomen (Jørgensen 1999: 107). De lydmæssige nuancer i sproget styres af meget små, fine bevægelser af taleorganerne. Disse bevægelser og den deraf følgende udtale er automatiseret på modersmålet, og den almindelige sprogbruger er ikke bevidst om, hvordan hun bruger taleorganerne (Jørgensen 1999: 110). De automatiserede bevægelser af taleorganerne og den deraf følgende udtale på modersmålet overføres ofte til andetsprogets udtale. En sådan overførsel af træk fra modersmålet til andetsproget kaldes *transfer*, og når det er modersmålet udtale, der overføres, resulterer det i accent på andetsproget. Det er ikke tilfældigt hvilke lyde, der er sværest at lære på andetsproget, og hvilke lyde, der oftest overføres fra modersmålet til andetsproget. *Den kontrastive hypotese* kan give en del af forklaringen på, hvor problemer med

tilegnelse af andetsprogsudtale opstår (Arnfast & Jørgensen 2003: 86; Jørgensen 1997: 127).

Kort fortalt siger den kontrastive analyse, at der, hvor der er forskelle mellem modersmålet og andetsproget, opstår de fleste problemer. Ifølge Arnfast & Jørgensen (2003: 64-65) findes et hierarki af vanskeligheder med fire niveauer. Det første niveau giver med størst sandsynlighed udtaleproblemer. Når et udtalefænomen i andetsproget slet ikke forekommer på modersmålet, er dette fænomen vanskeligt at lære. Andet niveau er de tilfælde, hvor et udtalefænomen kræver flere nuanceringer på andetsproget end på modersmålet. Tredje niveau, som er lidt mindre vanskeligt, er, når modersmålet og andetsproget har de samme udtalefænomener, men skelner mellem dem på forskellig måde. Det fjerde og sidste niveau, som sjældent giver problemer, er, når et udtalefænomen på modersmålet slet ikke findes på andetsproget.

Hypotesen om en kritisk periode forsøger også at forklare problemer med andetsprogsudtale. Her er forklaringen, at det kun er muligt at lære udtale på målsprogsniveau inden en vis alder, som ofte sættes til omkring 6-årsalderen eller puberteten (Long 1990: 266, 280; Lenneberg 1967: 176). Efter en vis alder bliver det altså ifølge hypotesen om en kritisk periode væsentligt sværere at lære et andetsprog. Hypotesen udfordres dog fra flere sider. Nyere forskning tyder på, at der ikke er tale om en kritisk periode på et bestemt tidspunkt i livet, men at muligheden for tilegnelse af udtale på målsprogsniveau snarere svækkes gradvist gennem hele livet (Hyltenstam & Abrahamsson 2000: 157). Andre forskere mener at kunne dokumentere, at de motoriske evner til at lære udtale på målsprogsniveau også er til stede hos voksne (Bongaerts, Summeren, Planken & Schils 1997: 449-450).

En af de mere interessante forskere på området udtaletilegnelse er James Emil Flege, der blandt andet argumenterer for, at transfer ikke kun går fra modersmålet til andetsproget, men også den modsatte vej, og at de lyde, der er sværest at lære på andetsproget er dem, der ligner lydene på modersmålet. Begge påstande begrundes han med, at lyde fra både modersmålet og andetsproget befinder sig i et "*common phonological space*" (Flege 1995: 242), og at lydene fra begge (eller alle) sprog derfor påvirker hinanden i et elastisk system. Med denne tilgang påstår Flege således at en ændring af en lyd i princippet ændrer hele systemet.

Ifølge Flege (1995: 239) skaber sprogbrugeren kategorier for hvert enkelt fonem på modersmålet. Når sprogbrugeren tilegner sig et fremmedsprog, kan hun enten placere lydene fra det nye sprog i de samme kategorier som førstesprogets lyde, eller hun kan oprette nye kategorier. En lyd på andetsproget, som ikke ligner nogen af lydene fra førstesproget, får ofte sin egen kategori. En lyd på andetsproget, som ligner en lyd fra førstesproget, bliver typisk placeret i den allerede eksisterende kategori, som lyden på førstesproget er placeret i. Det medfører, at andetsprogslyden bliver udtalt på samme måde som førstesprogslyden, og dermed bliver udtalen præget af accent. Learneren placerer altså en andetsprogslyd i en

førstesprogslyds kategori, hvis hun ikke kan høre, at der er forskel på de to lyde. Det viser, at udtaletilegnelse i høj grad handler om perception, og at perceptionen af andetsprogets lyde baseres på perceptionen af førstesprogets lyde (Flege 1995: 237).

Denne gennemgang af den kontrastive hypotese, hypotesen om en kritisk periode og Fleges *"common phonological space"* viser nogle af problemerne ved udtaletilegnelse. Sammen med afsnittene om motivation og identitet viser dette afsnit om udtaletilegnelse, at det ikke er problemfrit at lære at tale et fremmedsprog uden accent. En learner kan måske nok have ambitioner om at tilegne sig udtale på målsprogsniveau, men det betyder ikke, at projektet lykkes. Derfor er Giles' (1970: 225) forslag om at lære minoriteten at tale majoritetens sprog ikke så enkel en løsning, som den umiddelbart ser ud til at være. Og derfor er det ikke rimeligt at forlange, at danske learnere skal lære at tale dansk på målsprogsniveau.

Her til sidst i afsnittet om andetsprogstilegnelse og udtaletilegnelse vil jeg kort skitsere og udfordre den udbredte opfattelse, at dansk udtale er sværere at lære end udtale på andre sprog. Flere forskere (Grønnum 2003; Skovholm 1996; Basbøll & Bleses 2002) mener således, at det danske sprog er sværere at lære end andre sprog. I en undersøgelse af danske børns førstesprogstilegnelse påstår Basbøll & Bleses (2002: 21-22) således, at danske børn lærer deres førstesprog langsommere end italienske, spanske og amerikanske børn pga. det danske sprogs *"uklare lydstruktur og den store variation"*. Variationen eksemplificeres i artiklen ved det fynske regionalsprog, hvor *"datidsendelsen -ede (som i ringede) udtales på 8 forskellige måder, og alle disse 8 lydformer skal kobles til den samme form, -ede."* Artiklen nævner ikke regional variation i udtalen af italiensk, spansk og amerikansk engelsk. Den såkaldt uklare lydstruktur eksemplificeres ved ordet *"badede"*, og forfatterne giver denne forklaring:

"Radikale lydlige reduktioner er udbredte på dansk: vi "sluger endelser", og selv når vi prøver at tale tydeligt, er det svært for andre at skelne de enkelte lydlige elementer fra hinanden. Dette medfører, at ords samlede lydstruktur er svært at få fat på, og især bøjningsendelser er vanskelige at identificere."

Jeg mener, at Basbøll & Bleses ved denne argumentation fokuserer på skriftsproget og ikke på talesproget. Det er rigtigt, at der er en forholdsvis stor diskrepans mellem det danske talesprog og det danske skriftsprog, men når det drejer sig om børns tilegnelse af førstesproget, kan skriftsproget ikke være målestok. I artiklen omtales børn i op til 18-månedersalderen, og de har naturligvis ikke stiftet bekendtskab med skriftsproget og ved derfor ikke, at skriftsprogets endelser "sluges" i talesproget. Der er snarere tale om, at skriftsproget ikke repræsenterer talesprogets lydstruktur.

Præteritumsendelserne ved eksemplerne *"badede"* og *"ringede"* fra artiklen adskiller sig ikke fra hinanden. Begge præteritumsformer har den samme lydlige endelse, [d]. Denne afhandling skal ikke være en

gennemgang af forholdet mellem det danske skriftsprog og det danske talesprog, men jeg finder det relevant at påpege svaghederne ved Basbøll & Bleses' argumentation, fordi samme argumenter ofte bruges i forbindelse med tilegnelsen af dansk som andetsprog. Desuden er det i det hele taget problematisk at overføre erfaringer med førstesprogstilegnelse direkte til andetsprogstilegnelse, fordi disse to former for tilegnelse på flere områder divergerer (Flege 1995: 237).

At danske børn lærer deres førstesprog langsommere end italienske, spanske og amerikanske børn vil jeg ikke bestride. Og Basbøll & Bleses (2002: 22) giver selv en glimrende forklaring:

"Børn i forskellige lande møder forskellige socialiseringsvilkår, især hvad graden af institutionalisering angår. Danmark har den største andel af udearbejdende forældre (både mor og far) i verden, hvilket betyder, at danske børn tilbringer størstedelen af deres tid i sammenhænge, hvor der er få voksne [...]"

Danske børn lærer altså deres førstesprog lidt langsommere end italienske, spanske og amerikanske børn, men det skyldes, at danske børn i højere grad end andre børn er i vuggestuer, og ikke at det danske sprog er sværere at lære end andre sprog. Naturligvis har børnene mulighed for at kommunikere med både børn og voksne i institutioner, men de får sandsynligvis mindre individuel, sproglig opmærksomhed og feedback fra de voksne pædagoger, end de ville få hos en hjemmegående forælder, der kun skal koncentrere sig om et barn.

Kapitel 2. PRAKTISK METODE

I denne undersøgelse bruger jeg tre grupper af informanter, som jeg kalder hhv. *spekere*, *danske respondenter* og *udenlandske respondenter*. *Speakerne* udgøres af otte personer, fire kvinder og fire mænd, hvis stemmer jeg afspiller for de to andre informantgrupper. *De danske respondenter* består af dansk- og lingvistikstuderende på Københavns Universitet, og formålet med denne gruppe er at afgøre, hvilke af speakernes stemmer, der taler med mest accent. Langt størstedelen af denne gruppe har dansk som modersmål, men ni personer ud af i alt 153 er tosprogede eller taler dansk som andetsprog. Når jeg behandler denne gruppe separat, kalder jeg dem *de tosprogede respondenter*. *De udenlandske respondenter* er kursister på sprogcentre i København og de taler alle sammen dansk som andetsprog. Denne gruppe udgør 151 personer. De udenlandske respondenter skal vurdere speakerne på sprogbrug, social status og personlighed. Desuden deltager 48 af de udenlandske respondenter i individuelle interview, der omhandler deres egen tilegnelse af dansk og deres syn på sproglig normativitet i forbindelse med andetsprogstilegnelse.

Udvælgelse og beskrivelse af speakere

De otte speakere (fire kvinder og fire mænd) er mellem 22 og 50 år gamle, og gennemsnitsalderen er 32,4 år. De arbejder alle på samme restaurant i København, og tre af dem studerer desuden på videregående uddannelser. Speakerne taler alle dansk med enten kinesisk eller ingen accent. Dette valg skyldes, at jeg fokuserer på graden af accent i stedet for på typen af accent. En tidligere undersøgelse (Kirilova 2004) har vist, at graden af accent har indflydelse på respondenternes bedømmelse af speakeren, og dette mener jeg at kunne få et bedre indblik i ved ikke at medtage forskellige typer accent. I den omtalte undersøgelse resulterede respondenternes bedømmelser ud fra graden af accent endvidere i, at de speakere, der blev vurderet til at tale med mest accent, blev vurderet til at komme fra områder langt væk fra Danmark (Kirilova 2004: 90-91). Denne geografiske placering af speakerne sætter jeg endnu mere på spidsen, når alle de accent-talende speakere i virkeligheden kommer fra samme område og taler varianter af samme sprog som modersmål.

Den baggrundsviden, der herunder findes om hver enkelt speaker, drejer sig om modersmål, alder, køn, beskæftigelse, fødested, antal år i Danmark og eventuelt i andre lande og antal år i skole/uddannelse. Jeg har medtaget denne baggrundsviden, fordi den kan have indflydelse på informanternes sprog.

Det første parameter, *modersmålet*, har ifølge den kontrastive analyse indflydelse på tilegnelsen af udtale på fremmedsprog (Arnfast & Jørgensen 2003: 87; Flege 1995: 234). Den kontrastive analyse påstår, at de lyde på andetsproget, som ikke findes på førstesproget, er sværere for learneren at høre og udtale. Som ovenfor beskrevet har alle speakerne enten

dansk eller kinesisk som modersmål, men kinesisk dækker i denne sammenhæng over tre forskellige varianter. Det kinesiske sprog inddeles normalt i syv overordnede dialekter (Li & Thompson 1981: 3; Li Wei 1994: 40), og tre af disse er repræsenteret blandt speakerne i denne undersøgelse: Mandarin/Beifang, Shanghai/Wu og Kantonesisk/Hakka. Det kan diskuteres, om disse varianter skal behandles som dialekter eller som forskellige sprog, og derfor har jeg valgt at notere hvilke varianter, speakerne har som modersmål. Desuden kan der være fonologiske forskelle mellem dialekter, hvilket også gør en notering af speakerens varianter relevant.

Alder diskuteres ofte i forbindelse med andetsprogstilegnelse, og flere forskere mener, at andetsprogstilegnelsen bliver sværere, når learneren når en vis alder, også kaldet den kritiske periode (Lenneberg 1967: 176). Der er dog uenighed om, hvorvidt teorien om den kritiske periode er holdbar (Flege 1988: 76; Flege 1995: 236; Jørgensen 1999: 111-112). Nogle forskere mener, at effekten af andetsprogstilegnelse er aldersrelateret, selvom der ikke er tale om en kritisk periode (Hyltenstam & Abrahamsson 2000: 156-7). Det vil sige, at effekten af andetsprogstilegnelse ikke ændres væsentligt efter fx puberteten, men at den i stedet ændres gradvist gennem hele livet.

Køn diskuteres ofte i forbindelse med talestil, og i en undersøgelse om holdninger til sprog kan køn vise sig at være et vigtigt parameter. Flere undersøgelser peger på, at kvinders og mænds tale er forskellig og bliver opfattet forskelligt (Olsen 2001: 31; Eckert 2003: 393), og det kan have indflydelse på respondenternes vurdering af stemmeprøverne i denne undersøgelse. *Beskæftigelse* har ikke nødvendigvis nogen direkte indflydelse på talestil/register, men da forskellige erhverv kan have forskellige socioøkonomiske konnotationer, har jeg valgt at medtage dette parameter også. Beskæftigelsesparameteret udtrykker desuden en vis homogenitet i speakergruppen, da alle speakere arbejder i restaurationsbranchen. *Fødested* og *antal år i Danmark og andre lande* er medtaget, fordi geografiske steder oftest repræsenterer forskellige sprogsamfund, og jeg går derfor ud fra, at speakerens sprog kan være blevet påvirket heraf. *Antal år i skole/uddannelse* kan ligesom beskæftigelse være indikator for socioøkonomisk status, der bl.a. kan komme til udtryk via sproget.

De ovenstående parametre er naturligvis ikke de eneste relevante, men jeg har valgt at begrænse oplysningerne om speakerne, da mit hovedfokus i undersøgelsen er respondenterne og deres holdninger til dansk med accent. Speakerens sociale liv, netværk og evt. religion kunne således være interessante parametre, ligesom deres holdninger til sproglig normativitet og deres erfaringer med andetsprogstilegnelse kunne være interessante at undersøge i forbindelse med deres danskundskaber.

For at give et bedre overblik over de otte speakere, har jeg givet dem navne, der både fortæller om deres modersmål og deres køn. De to danske speakere har jeg kaldt Julius og Sara. De tre kinesiske kvinder har fået to fornavne hver, hvoraf det første starter med Y. De tre kinesiske mænd har hver fået et fornavn, der starter med L.

Yi Min

Yi Mins modersmål er Shanghai-kinesisk. Hun er født i Shanghai, Kina og er 28 år gammel. Hun har boet i Kina i 14 år og i Danmark i 14 år. Hun har gået i skole i 17 år, herunder dansk gymnasium og to år på en videregående uddannelse i Danmark. Hun arbejder på fuld tid i restaurationsbranchen, samtidig med at hun studerer.

Yue Wan

Yue Wans modersmål er mandarin-kinesisk. Hun er født i Kina og er 26 år gammel. Hun har boet i Kina i 19 år og i Danmark i 7 år. Hun har en grundskoleuddannelse på 11 år fra Kina. Hun arbejder på fuld tid i restaurationsbranchen.

Lei

Leis modersmål er kantonesisk. Han er født i Vietnam og er 31 år gammel. Han har boet i Vietnam i 11 år, i Singapore i 3 år og i Danmark i 17 år. Han har en grundskoleuddannelse fra Vietnam og Singapore. Desuden har han en uddannelse fra en danseskole i Danmark. Han arbejder på fuld tid i restaurationsbranchen.

Julius

Julius' modersmål er dansk. Han er født i Hørsholm, Danmark og er 22 år gammel. Han har gået i skole i 16 år, herunder tre år på gymnasiet og tre år på en videregående uddannelse. Hans hovedbeskæftigelse er at studere, og han arbejder kun i restaurationsbranchen i sommerferien.

Sara

Saras modersmål er dansk. Hun er født i Hobro, Danmark og er 27 år gammel. Hun har gået i skole i 17 år, herunder tre år på gymnasiet, to år på lærerseminarium og to år på et tekstilakademi. Hendes hovedbeskæftigelse er at studere, men hun arbejder i perioder på fuld tid i restaurationsbranchen.

Yan Yan

Yan Yans modersmål er kantonesisk. Hun er født i Vietnam og er 36 år gammel. Hun har boet i Vietnam i 10 år, i Kina i et år, i Hong Kong i 3 år og i Danmark i 22 år. Hun har gået i dansk folkeskole i fem år og har ingen skolegang fra Asien. Hun arbejder på fuld tid i restaurationsbranchen.

Liang

Liangs modersmål er mandarin-kinesisk. Han er født i Kina og er 39 år gammel. Han har boet i Kina i 24 år og i Danmark i 15 år. Han har gået i skole i 15 år, herunder en ingeniøruddannelse fra Kina. Han arbejder på fuld tid i restaurationsbranchen.

Long

Longs modersmål er Shanghai-kinesisk og kantonesisk. Han er født i Hong Kong og er 50 år gammel. Han har boet i Kina i 14 år og i Danmark i 36 år. Han har gået i grundskole syv år i Hong Kong og et år i Danmark. Han arbejder på fuld tid i restaurationsbranchen.

Efter min opfattelse taler Yue Wan, Lei og til dels Liang med stærk accent, mens Yi Min, Yan Yan og Long taler dansk med mindre accent. Julius og Sara taler dansk som modersmål og altså helt uden accent. Denne helt korte vurdering af speakernes accent kan forhåbentlig hjælpe med at give et overblik over speakerne, men det skal understreges, at det er min umiddelbare opfattelse af speakernes sprog, og jeg har ikke foretaget nogen sproglige analyser heraf. Analysen af de danske respondents svar viser hvilke speakere, der ifølge de danske respondenter taler med mest accent.

Optagelsesprocedure og udvalg af stemmeprøver

Speakerne har jeg kontaktet via en kinesisk restaurant i København, hvor jeg tidligere selv har været ansat som tjener. Alle otte speakere arbejder som tjenere i restauranten. Alle er ufaglærte i forhold til restaurationsbranchen. En af speakerne har jeg ikke arbejdet sammen med, men de øvrige syv kender jeg som arbejdskolleger. Jeg kontaktede speakerne ved at hænge en seddel (se bilag 1) op på arbejdspladsen og desuden ved mundtligt at fortælle, at jeg ville komme forbi på tre fastlagte datoer for at optage. Speakerne fik at vide, at jeg havde brug for at optage både danskere og kinesere, og at både speakernes og restaurantens navn bliver holdt anonyme. Jeg valgte disse meget kategoriske, etnisk-nationale betegnelser, fordi det er de betegnelser, speakerne selv bruger i deres daglige omtale af sig selv og hinanden. Med hensyn til formålet fik de at vide, at deres stemmer skulle afspilles for en gruppe udlændinge på danske sprogskoler, der skulle prøve at høre hvilke stemmer, der taler med accent, og desuden gætte, hvor accenterne stammer fra.

Optagelserne foregik i løbet af to aftener. Den tredje planlagte dato for optagelserne blev ikke relevant, da jeg for det første havde optaget nok stemmer, og for det andet var der ikke flere, der havde lyst til at medvirke. På den pågældende arbejdsplads er det almindeligt, at tjenerne sidder sammen og drikker et glas i en afslappet stemning, efterhånden som de får fri, og før de går hjem. Denne afslappede situation og det velkendte sted, som arbejdspladsen er, havde jeg valgt for at øge chancerne for et mere dagligdags og afslappet sprog og for at mindske mikrofonkræk. Desuden mener jeg, at jeg i egenskab af forhenværende kollega bidrog mere til den afslappede stemning, end en fremmed interviewer ville gøre. I et aflukket lokale stillede jeg computer og tilhørende mikrofon op, og speakerne blev optaget direkte på computeren, mens de var alene med mig i lokalet.

For at sikre, at optagelserne skulle blive indholdsmæssigt neutrale, planlagde jeg at spørge speakerne om de samme to emner. Det ene emne

lagde op til personlige beretninger om at være på besøg i en forlystelsespark, og det andet emne lagde op til mere generel diskussion, da det drejede sig om et aktuelt nyhedsemne. Det viste sig dog at være svært at få speakerne til at tale om disse to emner, og derfor introducerede jeg undervejs to emner mere, hhv. film og sport. Disse emner fangede speakerne mere, og det er da også disse emner, speakerne taler om i de endelige stemmeprøver. Speakerne taler om hver deres præferencer og oplevelser inden for film eller sport.

Optagelserne varer mellem 4 minutter og 52 sekunder og 14 minutter og 20 sekunder, og herudfra har jeg udvalgt stemmeprøver på omkring 30 sekunder. Præcise angivelser af stemmeprøvernes varighed findes i transskriptionerne, bilag 6. Udvalgelsen skete ud fra to kriterier: Der skal være så få ytringer som muligt fra interviewereren, og indholdet skal være så neutralt som muligt. I stemmeprøverne hører man kun minimalrespons fra interviewereren, da længere ytringer fra interviewereren muligvis ville forstyrre indtrykket af speakeren eller virke normsættende. Jeg optog i alt ni stemmer, men en af stemmerne måtte jeg vælge fra, da vedkommendes ytringer var meget korte. Det var ikke muligt at udvælge en nogenlunde indholdsneutral stemmeprøve uden for mange kommentarer fra interviewereren. I nogle af optagelserne nævner speakerne informationer om deres arbejde, etniske tilhørsforhold og dansktilegnelse, og disse oplysninger indgår ikke i stemmeprøverne. Ved således at redigere i materialet kan det altså lade sig gøre at indsamle et forholdsvis neutralt materiale uden at skulle instruere speakerne i, hvad de må eller ikke må sige.

Indsamling af data fra de danske respondenter

De danske respondenter består af 153 dansk- og lingvistikstuderende på fagene sprog I og sprog II (hhv. første og andet år), elevsprogsbeskrivelse (tilvalg), almen fonetik (første år), akustisk analyse (andet år) og sproglig analyse (første år) på Københavns Universitet. Jeg har valgt disse grupper, da jeg mener, de på grund af deres studier har en mere udpræget sproglig bevidsthed end gennemsnitsdanskeren. Dette er en fordel i forbindelse med de åbne spørgsmål i spørgeskemaet, hvor modersmålspanelet bliver bedt om at skrive hvorfor speakerne er nemme/svære at forstå, taler godt/dårligt dansk og formulerer sig godt/dårligt. Jeg antager altså, at de dansk- og lingvistikstuderende er bedre til at beskrive deres opfattelser af sprog end gennemsnitsdanskeren. Ulempen ved valget af dansk- og lingvistikstuderende er naturligvis, at de ikke repræsenterer et bredt udsnit af befolkningen. Det ville være interessant at udføre samme undersøgelse med en større og mere varieret gruppe informanter, men det er ikke muligt i denne afhandlings begrænsede omfang. Ni af de 131 danske respondenter har et andet modersmål end dansk eller er tosprogede, og derfor er det nødvendigt at undersøge, om disse ni speakere giver de samme svar som de danske respondenter, der har dansk som modersmål. Dette vender jeg tilbage til i analysen af de danske respondentes svar.

Formålet med de danske respondenter er at afgøre, om stemmerne taler med accent, og hvilke stemmer, der i så fald taler med mest accent. Respondenterne med dansk som andetsprog vurderer også speakerens accent, men jeg har alligevel fundet det nødvendigt også at bede de danske respondenter om at vurdere graden af accent hos speakerne, da jeg forudsætter, at de danske respondenter er bedre til at høre, hvilke speakere, der har dansk som modersmål. En anden mulighed for at bestemme graden af accent kunne være en detaljeret beskrivelse af speakerens sprog på flere niveauer, fx fonetisk, grammatisk og leksikalsk, men dette har jeg fravalgt af de følgende to grunde: For det første koncentrerer min undersøgelse sig om opfattelser af accent, ikke om objektive definitioner på accent, og for det andet ville en detaljeret sprogbeskrivelse være så omfattende, at den kunne være en hel afhandling i sig selv.

Undersøgelsen af de danske respondents opfattelse af speakerne foregik ved at afspille de otte stemmeprøver og bede respondenterne svare på et spørgeskema for hver stemme. Respondenterne fik halvandet til to minutter til at svare på hvert skema. Det spørgeskema (se bilag 2), jeg anvendte til de danske respondenter

, består af fire spørgsmål, hvoraf de tre første er inddelt i et lukket og et åbent underspørgsmål. De lukkede spørgsmål er skalaer, hvor respondenterne med dansk som modersmål bliver bedt om at angive hhv. hvor meget de forstår, hvor godt dansk speakerne taler, og hvor godt speakerne formulerer sig. I de åbne spørgsmål opfordres respondenterne til med deres egne ord at forklare, hvorfor speakerne er nemme/svære at forstå, taler godt/dårligt dansk og formulerer sig godt/dårligt. Desuden er der spørgsmålet "Hvor tror du, personen kommer fra?". Grunden til, at jeg har medtaget spørgsmålet om speakerens oprindelse, er, at jeg vil undersøge, om respondenterne gætter rigtigt, og om der er ligheder mellem de danske og de udenlandske respondents gæt på speakerens oprindelse.

Indsamling af data fra de udenlandske respondenter

De udenlandske respondenter består af 151 kursister på danskuddannelse 3, modul 5 og 6, på fire sprogskoler i København. Danskuddannelse 3 er for kursister med mellemlang eller lang skolebaggrund:

"Danskuddannelse 3 er tilrettelagt for kursister, som har en mellemlang eller lang skole- og uddannelsesbaggrund. Det kan fx være en erhvervsuddannelse, en gymnasieuddannelse eller en videregående uddannelse."

(Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration 2003: 9)

Modul 5 og 6 er de højeste niveauer (Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration 2003: 10) på uddannelsen, og jeg har valgt disse to niveauer, fordi jeg formoder, at respondenter på disse høje niveauer vil have

forholdsvis nemt ved at høre, om speakerne taler dansk med eller uden accent. Desuden giver afgrænsningen til modul 5 og 6 en vis homogenitet i respondentgruppen. Et andet udtryk for homogenitet er, at respondenterne udelukkende er valgt fra københavnske sprogskoler. Speakerne bor alle i København, og for at respondenterne ikke skal fokusere for meget på regionale forskelle i det danske sprog, har jeg udvalgt respondenter fra samme område som speakerne. Respondenter fra andre områder end København ville muligvis fokusere mere på, at speakerne lyder københavnske end at de lyder udenlandske, og det er udenlandsk accent, der er fokus i denne undersøgelse. Prioriteringen af homogenitet giver en begrænsning af antallet af respondenter. Jeg ville således kunne have undersøgt et større antal respondenter, hvis jeg havde inkluderet kursister fra flere niveauer og flere områder. Respondenternes hjemlande har jeg noteret i bilag 5.

Masketest

Undersøgelsen af de udenlandske respondenters holdninger til accent består af to dele: masketest og interview. Som ved masketestundersøgelsen af de danske respondenter afspillede jeg de otte stemmeprøver for de udenlandske respondenter, der efter hver stemmeprøve fik halvandet til to minutter til at svare på hvert spørgeskema. Det spørgeskema (se bilag 3), jeg brugte til indsamling af data fra de udenlandske respondenter, er baseret på spørgeskemaer fra tidligere, lignende undersøgelser (Kristiansen 1991: 179; Kirilova 2004: 86; Ladegaard 1992: 188; Gardner & Lambert 1972: 98; Lambert 1960: 44-45; Giles 1970: 215).

I det spørgeskema, jeg brugte, skrev jeg både åbne spørgsmål, hvor respondenterne havde mulighed for at formulere sig frit, og lukkede spørgsmål, hvor respondenterne blev bedt om at sætte kryds ved en af flere svarmuligheder. Skemaet består af fire dele: 1) tre lukkede spørgsmål om speakerens sprogfærdigheder, 2) et åbent spørgsmål om hvorfor speakeren taler godt/dårligt dansk, 3) ti lukkede spørgsmål om speakerens personlige karakteristika, 4) et åbent spørgsmål om, hvor speakeren kommer fra. På de danske respondenters spørgeskema findes to spørgsmål, hvor respondenterne blev bedt om at svare på en skala med fem kategorier, og samme type spørgsmål fandtes der 12 af på de udenlandske respondenters spørgeskema. Grunden til, at der er forskel på de danske og de udenlandske respondenters spørgeskemaer, er, at jeg er interesseret i forskellige oplysninger fra de to grupper. De danske respondenter har jeg medtaget i undersøgelsen for at finde ud af hvilke af speakerne, der taler med accent, og i hvilken grad de taler med accent. De udenlandske respondenter er den vigtigste respondentgruppe i undersøgelsen, og jeg er interesseret i deres holdninger til dansk med accent. De spørgsmål, hvor respondenterne sætter kryds på en skala, går fra et positivt svar, fx 'interessant', til et negativt svar, fx 'kedelig'. Jeg opstillede spørgsmålene således, at de positive hhv. negative svarmuligheder findes i begge sider af spørgeskemaet. På den måde

var respondenterne nødt til at tage stilling til hvert enkelt spørgsmål. Hvis alle positive svarmuligheder fx havde været i venstre side, kunne respondenterne, hvis de havde en positiv opfattelse af en speaker, sætte alle deres krydser i venstre side, uden at vurdere speakeren i forhold til de enkelte spørgsmål. Hver skala går fra 1 til 5, og respondenterne blev bedt om at sætte kryds ved en af de fem svarmuligheder. Jeg valgte det ulige tal fem for at give respondenterne mulighed for at sætte kryds i midten af skalaen og på den måde markere et neutralt svar.

På forsiden af spørgeskemaet er der en række spørgsmål om respondenterne selv. De bliver bedt om at notere køn, alder, modersmål, oprindelsesland og eventuelle ophold i andre lande. Disse faktorer har indflydelse på deres eget sprog og muligvis også på deres opfattelser af andres sprog. De øvrige spørgsmål drejer sig om respondenternes sprogscole, uddannelse og sprogbrug. Jeg har valgt at lade respondenterne notere, hvilken sprogscole de går på (og evt. tidligere har gået på), da jeg således kan undersøge, om deres holdninger til dansk med accent hænger sammen med den danskundervisning, de følger. Spørgsmålene om hvilken og hvor lang uddannelse respondenterne har, kan muligvis også vise sig at have indflydelse på deres holdninger. De sidste tre spørgsmål på forsiden af spørgeskemaet handler om, hvilke sprog respondenterne er vokset op med, hvor mange og hvilke sprog, de kan tale, og til sidst hvilke sprog, de bruger i deres dagligdag. Det sidste spørgsmål er interessant, fordi det kan vise, om de respondenter, der bruger dansk i dagligdagen, er bedre til at genkende de danske stemmer. Spørgsmålene om antallet af sprog i respondenternes opvækst og antallet af de sprog, de kan tale, kan måske sige noget om flersprogethed i forhold til holdninger til accent.

Forud for mine besøg på sprogscolerne havde jeg haft kontakt med de relevante lærere via telefon eller mail, og de fleste lærere ville gerne give mig en halv time af undervisningstiden til at gennemføre masketesten. Nogle klasser havde ikke tid, og nogle skoler havde ingen kursister på danskuddannelse 3, modul 5 og 6. Jeg bad de medvirkende lærere om at fortælle deres kursister, at jeg ville foretage en undersøgelse om holdninger til dansk med accent. De klasser, jeg besøgte, bestod af mellem fire og femten kursister. Før hver masketest forklarede jeg respondenterne, at jeg skrev speciale, at undersøgelsen handlede om dansk med accent og at besvarelsene skulle være anonyme. Derefter gennemgik jeg spørgeskemaet spørgsmål for spørgsmål for at undgå sproglige misforståelser og for at være sikker på, at respondenterne forstod, hvordan de skulle udfylde skemaerne. Jeg gjorde respondenterne opmærksomme på, at de kunne stille spørgsmål vedrørende udfyldelsen af skemaerne under hele undersøgelsen, og jeg var i alle tilfælde tilstede under hele undersøgelsen. Denne introduktion til undersøgelsen tog fem til ti minutter afhængig af kursisternes sproglige niveau og fortrolighed med spørgeskemaer.

Spørgsmål (1) "Kunne du forstå, hvad der blev sagt?" lod til at være let at forstå for kursisterne. Spørgsmål (2) "Hvordan synes du, personen formulerer sig?" havde flere kursister svært ved at forstå, og derfor

forklarede og præciserede jeg det i flere tilfælde mundtligt til ”Hvor god er personen til at få sit budskab igennem og til at danne sætninger?”. Spørgsmål (3) lød ”Hvor godt dansk synes du, personen taler?”. I de følgende spørgsmål var der kun få ord som fx ”behagelig, doven og pålidelig”, respondenterne bad om forklaringer på inden afspilningen af stemmeprøverne.

Som ovenfor beskrevet fik de udenlandske respondenter to minutter til at svare på hvert skema. Hver respondent fik i alt otte skemaer, et skema for hver speaker. I de fleste tilfælde havde respondenterne dog brug for mere end to minutter til at udfylde det første skema, og jeg ventede derfor i op til fem minutter før jeg spillede stemmeprøve to. Efter det første skema virkede respondenterne generelt mere sikre på, hvordan de skulle udfylde skemaerne, og de efterfølgende syv skemaer kunne derfor udfyldes inden for den fastlagte tidsramme. Det kan have indflydelse på respondenternes svar på det første spørgeskema, at respondenterne her fik længere tid end til de andre spørgeskemaer. Alligevel mener jeg, det var nødvendigt med længere tid til den første stemme for at være sikker på, respondenterne havde forstået alle spørgsmål. Respondenterne fik ikke mere end to minutter til at udfylde de efterfølgende syv skemaer, men flere gange havde alle respondenter svaret og bladret frem til næste skema på under to minutter, og i de tilfælde afspillede jeg næste stemmeprøve efter tidligst halvandet minut. Det betyder, at speaker 1 i flere tilfælde har fået mere tid end de øvrige speakere, og det kan muligvis have haft indflydelse på vurderingen af speaker 1. Problemet vil i en tilsvarende, fremtidig undersøgelse kunne løses ved først at afspille en prøve-stemme, som sorteres fra før analysen.

I løbet af undersøgelsen registrerede jeg flere spontane reaktioner på indholdet i stemmeprøverne. Eksempler herpå er Leis brug af ordet *kajak*, der fik en respondent til at sige, speakeren måtte være grønlander, Yan yans begejstring for actionfilmen ”Anaconda”, der fik en respondent til at mene, speakeren måtte være dum og Longs formulering *moderne motion*, der fik en respondent til at gentage ordet *moderne* og grine. Den eneste spontane reaktion, der blev gentaget flere gange, var i forbindelse med Julius’ ytring ”*tage ud og drikke nogle øl*”, hvor flere respondenter grinede. Desværre fik jeg ikke spurgt respondenterne om hvorfor, de grinede, men det kan muligvis skyldes, at øl er en del af forestillingen om den stereotype dansker. Disse reaktioner på indholdet i stemmeprøverne viser, hvor vigtig diskussionen om indholdsmæssig neutralitet er, da respondenternes vurderinger af speakernes personligheder bliver påvirket af indholdet. Dette kommer jeg tilbage til i analysen af indholdet i stemmeprøverne.

Interview

Ud af de 151 udenlandske respondenter har 48 deltaget i individuelle interview, og ud af de fire sprogskoler er to skoler repræsenteret i interviewene. Grunden til det noget lavere antal respondenter er, at mange klasser ikke havde tid til interview og kun kunne give mig den halve time til

masketesten. Interviewene foregik efter masketesten i separate lokaler, og de varede mellem fem og 20 minutter hver, i gennemsnit knap ti minutter. Interviewene var halvstrukturerede, hvilket vil sige, at de fleste af spørgsmålene var fastlagte på forhånd, men at der samtidig var plads til spontane kommentarer og spørgsmål. Desuden måtte jeg i flere tilfælde omformulere spørgsmålene, når respondenterne ikke forstod ordvalg eller formuleringer. Der er syv overordnede spørgsmål, og spørgsmålene skal ses som rettesnor og huskeseddel snarere end som ordrette formuleringer. De spørgsmål, jeg brugte som interviewguide, har jeg stillet op herunder:

(1) Kender du nogen, der taler dansk med meget accent? Hvad synes du om det? Er det et problem? Kan det lade sig gøre at lære at tale et fremmedsprog uden accent? Hvorfor (ikke)?

(2) Hvor godt dansk vil du gerne tale? Hvad vil det sige (fx perfekt)? Hvad er det vigtigste (ordforråd, grammatik, udtale, kommunikation)? Hvor tæt er du på dit mål? Hvornår tror du, du når dit mål?

(3) Hvor godt taler du i forhold til stemmerne på optagelsen?

(4) Fortæl om en gang, hvor du fik en positiv eller negativ reaktion på din accent? Hvordan var det?

(5) Fortæl om en gang hvor nogen har rettet din udtale. Hvordan var det? Ville du selv rette nogens udtale?

(6) Har du mødt nogen, der taler med accent på dit modersmål? Hvad synes du om det?

(7) Hvordan reagerer andre folk på det? Kender du nogen, der bliver irriterede over det?

Hver enkelt respondents spørgeskema var nummereret inden undersøgelsen, og optagelserne af de individuelle interviews fik tilsvarende numre, så det er muligt at sammenholde en enkelt respondents svar på masketesten med svarene i interviewet. Spørgeskema nr. 100 er altså udfyldt af den respondent, som deltog i interview nr. 100. Alle interview blev optaget med respondenternes godkendelse. Desuden tog jeg løbende noter under interviewene med henblik på senere grovsortering af svarene. Den mere detaljerede analyse af interviewene blev understøttet af optagelserne, da jeg i forbindelse med analysearbejdet lyttede optagelserne igennem. Optagelserne fylder i alt omkring 8 timer, og jeg har derfor ikke transskriberet interviewene. I stedet har jeg i analysen af interviewene gengivet eksempler fra interviewene iflg. almindelig retstavning. Da jeg fokuserer på indholdet af interviewene, dvs. de interviewedes holdninger, har jeg ikke fundet det

nødvendigt at transskribere eller på anden måde beskrive deres udtale. Jeg har ikke ændret grammatikken og ordvalget i eksemplerne.

Respondenterne virkede generelt interesserede i interviewene, men flere var lidt nervøse, fordi de ikke mente, de talte godt nok dansk. Jeg forklarede både før interviewene og indimellem under interviewene, at jeg var interesseret i deres meninger og holdninger og ikke i hvor godt dansk, de talte. Generelt har jeg en fornemmelse af, at respondenterne fokuserede på indholdet af samtalen og ikke på deres sprog.

Kapitel 3. ANALYSE

I dette kapitel vil jeg først forklare, hvordan jeg har kategoriseret og behandlet respondenternes svar. Derefter følger analysen af svarene. Jeg gennemgår først de danske respondenters svar på spørgeskemaerne, og derefter de udenlandske respondenters svar på spørgeskemaerne. Analysen af de individuelle interviews med de udenlandske respondenter følger herefter, og til sidst sammenfatter jeg resultaterne fra både danske og udenlandske respondenter.

Behandling af svar fra masketest

I forbindelse med behandlingen af svarene fra spørgeskemaerne var det nødvendigt at samle de mange, varierende svar i større kategorier. Diskussionen af begrundelserne for kategorierne findes herunder. Svarene på især de åbne spørgsmål i spørgeskemaerne gav anledning til overvejelser om både oprettelsen af kategorier og om stemmeprøvernes indhold. Respondenternes gæt på speakernes oprindelse blev i nogle tilfælde påvirket af stemmeprøvernes indhold, som diskuteres i det efterfølgende afsnit.

Kategorisering af svar

Respondenternes bud på speakernes formodede oprindelseslande har jeg fordelt i seks kategorier baseret på geografi, sprog og kultur. I alt har respondenterne gættet på over 70 forskellige lande, områder og verdensdele, og disse bud er alt for mangfoldige til at vise tendenser i undersøgelsen (se bilag 4). De seks kategorier har jeg kaldt 1) *Danmark*, 2) *Mellemøsten/Nordafrika*, 3) *Europa/Engelsktalende lande*, 4) *Sydøstasien*, 5) *Øvrige* og 6) *Uspecificeret*. Fordelingen af de forskellige lande og områder i kategorierne var ikke uproblematisk, hvilket den følgende diskussion vil vise.

Den første kategori *Danmark* indeholder både uproblematisk bud som Storkøbenhavn, Fyn og Albertslund og mere diskutabile bud som Grønland, Færøerne og andengenerationsindvandrere. Grønland og Færøerne er som bekendt en del af rigsfællesskabet, hvilket kunne være et argument for at placere disse i kategorien Danmark. Et argument for at placere Grønland og Færøerne i en anden kategori er, at langt størstedelen af befolkningerne ikke har dansk som modersmål. I Grønland er der dog et stort mindretal på 30 % med dansk som modersmål, og herudover er mere end halvdelen af de grønlandsktalende i stand til at begå sig på dansk (Trondhjem 2003: 133). Der er kun meget få gæt på Færøerne, og disse har jeg også placeret i kategorien Danmark. Andengenerationsindvandrere har jeg også valgt at placere i kategorien Danmark. Respondenterne har givet bud som Nørrebro, Vollsmose, Ishøj, Danmark (med anden etnisk baggrund) og andengenerationsindvandrere. Selvom områder som fx Vollsmose og Ishøj ofte associeres med (andengenerations-)indvandrere, kan det lige så vel være, at respondenterne har haft en speaker med dansk baggrund i tankerne.

Det er således en væsentlig grund til at placere disse bud i kategorien Danmark. Desuden mener jeg, at de varianter af dansk, der ofte knyttes til andengenerationsindvandrere, efterhånden er accepteret som dansk (om end ikke nødvendigvis på lige vilkår med standarddansk). En respondent gættede på at en speaker kom fra Nørrebro og tilføjede et andet sted i spørgeskemaet, at speakeren talte "almindelig fremmed dansk". Dette citat har jeg i kategorien Danmark valgt at strække længere end den pågældende respondent har gjort, og jeg betragter således andengenerationsindvandreres, færingers og grønlanderes dansk som "almindelig fremmed dansk". Det vil sige varianter af dansk, som er så almindelige og velkendte, at de efterhånden er accepterede som varianter af dansk. Det kunne have været interessant først at spørge respondenterne om speakerne er danske, og derefter om, hvor de kommer fra. Det ville have været en hjælp til at finde ud af, om andengenerationsindvandrere, færinger og grønlandere betragtes som danske af respondenterne. Til gengæld havde et sådant spørgsmål måske samtidig gjort respondenterne mere opmærksomme på forskellen mellem dansk og ikke-dansk, og de ville muligvis have svaret anderledes.

Kategori 2) *Mellemøsten/Nordafrika* dækker over bud som Irak, Tyrkiet, Marokko og Pakistan. Tyrkiet, Irak og Pakistan er blandt de ti lande, hvorfra der er flest indvandrere og efterkommere i Danmark (Integrationsministeriet 2005: 27), og det kan være en af grundene til, at forholdsvis mange respondenter har gættet på disse lande. Tyrkiet er et potentielt nyt medlem af EU, men debatten omkring Tyrkiet og EU har vist, at Tyrkiet ikke er bredt accepteret som en del af Europa, og derfor har jeg placeret Tyrkiet i kategorien Mellemøsten/Nordafrika.

Kategori 3) *Europa/Engelsktalende* inkluderer en bred vifte af europæiske lande som fx Norge, Portugal og Albanien og desuden engelsktalende lande som USA og Canada. I Canada er der ganske vist et stort fransktalende mindretal, men da dette sprog også er europæisk, og da Canada normalt betragtes som tilhørende samme kulturelle gruppe som USA og Europa, er Canada placeret her. Lande, der ofte betragtes som tilhørende den europæiske periferi eller som ikke-vestlige (Integrationsministeriet 2005: 15), fx Rusland, Bosnien og det tidligere Jugoslavien, betragter jeg som europæiske. Dette valg har jeg foretaget dels ud fra min egen intuitive opfattelse af landene og dels som udelukkelsesmetode, da disse lande ikke passer i de øvrige kategorier.

Sydøstasien, den fjerde kategori, omfatter lande som Kina og Thailand og betegnelserne Asien og Østen. Det er denne kategori, de seks accent-talende speakere kommer fra, og derfor opfatter jeg deres oprindelsesland Kina som det prototypiske eksempel på denne kategori. Landene i denne kategori ligger således alle i det sydlige og østlige Asien, og de to asiatiske lande Usbekistan og Indien har jeg således ikke medtaget i kategorien.

Kategori 5) *Øvrige* er hovedsagelig lande fra den sydlige halvkugle, fx i Sydamerika og Afrika. Hovedsprogene i Sydamerika er ganske vist de europæiske sprog spansk og portugisisk, og man kunne derfor placere

Sydamerika i samme kategori som Europa, ligesom USA og Australien er placeret efter sprog og ikke efter geografi. Alligevel mener jeg, Sydamerika er så langt fra Europa kulturelt set, at det er mere passende at placere lande herfra i kategorien Øvrige. De to asiatiske lande, der ikke kan betegnes som østasiatiske, Indien og Usbekistan, har jeg også placeret i kategorien Øvrige. Indien, som ikke hører til Sydøstasien, er altså inkluderet i denne kategori, selvom nabolandet Pakistan er placeret i kategorien Mellemøsten/Nordafrika. Urdu, som er det mest talte sprog i Pakistan, er som talesprog stort set samme sprog som hindi, det mest talte sprog i Indien. Dette kunne være et lingvistisk argument for at placere Indien i samme kategori som Pakistan. Jeg mener dog, at der i både danskeres og udlændinges bevidsthed er store forskelle mellem Indien og Pakistan, bl.a. fordi der er forholdsvis flere pakistanske end indiske indvandrere i Danmark (Integrationsministeriet 2005: 27).

Den sidste kategori, *Uspecificeret*, dækker over svar som 'udlandet', 'ikke Danmark' og 'ikke Europa'. Jeg har valgt at oprette denne kategori, fordi respondenterne med disse svar har udtrykt, at de ikke opfatter speakerne som danske, selvom de ikke har specificeret, hvor de mener, speakerne er fra. Manglende svar og 'ved ikke'-svar har jeg ikke medtaget i analysen.

Denne gennemgang af de seks kategorier har vist, at fordelingen af lande og områder ikke har været uproblematisk, og at jeg har set mig nødsaget til at bruge flere kriterier for placeringen af de forskellige lande. Jeg har altså foretaget opdelingen på baggrund af både sprog, geografi og kultur. De kategorier, jeg har valgt, får naturligvis konsekvenser for analysen, og det er derfor, jeg her har argumenteret for mine valg.

Udover disse geografiske og sproglige kategorier har jeg opstillet kategorier for de udenlandske respondenters uddannelser og sprogbrug. Uddannelserne har jeg opdelt i tre kategorier efter deres varighed, 1) *12 år eller derunder*, 2) *13 til 16 år* og 3) *17 år eller derover*. Den første kategori svarer til en gymnasial uddannelse eller derunder, den anden kategori svarer til en mellemlang videregående uddannelse, og den tredje kategori svarer til en længere videregående uddannelse. Respondenterne blev også bedt om at angive deres uddannelsestype på forsiden af spørgeskemaet, men der er så mange forskellige uddannelser, at det er langt nemmere at overskue i form af varighed. Ulempen ved denne kategorisering er, at man godt kan være lang tid om at tage en kort uddannelse, og derfor afspejler kategorierne muligvis ikke respondenternes reelle uddannelsesniveau. På spørgeskemaet blev respondenterne endvidere bedt om at angive, hvor de har taget deres uddannelser. Svarene har jeg inddelt i fire kategorier: 1) *kun Danmark*, 2) *delvist Danmark*, 3) *kun eller delvist hjemland*, 4) *andet*.

Med hensyn til respondenternes aktuelle sprogbrug har jeg ligeledes oprettet fire kategorier: 1) *dansk (og eventuelt andre sprog)*, 2) *dansk og modersmål (og eventuelt andre sprog)*, 3) *modersmål (og eventuelt andre sprog)* og 4) *hverken dansk eller modersmål*.

I forbindelse med de spørgsmål, hvor respondenterne blev bedt om at svare på en skala med fem muligheder, har jeg givet svarene karakterer fra 1 til 5, hvor 1 er positivt og 5 er negativt. Skalaen går altså fra fx 5 'meget dårligt' over 4 'dårligt' og 3 'okay' til 2 'godt' og 1 'meget godt'. Respondenterne havde kun mulighed for at sætte kryds ved tallene, og tilføjelserne 'meget dårligt', 'dårligt' osv. har jeg senere tilføjet for at kunne give et bedre overblik over svarene i analysen. Desuden stillede jeg i spørgeskemaet tallene op således, at fx tallet 5 i nogle tilfælde var negativt og i andre tilfælde var positivt. Denne blandede opstilling af positive og negative svar valgte jeg, for at respondenterne ikke blot skulle krydse af hele vejen ned i samme side, fx pga. af en generelt positiv opfattelse af stemmen. Ved den blandede opstilling tvinges respondenterne i højere grad til at stilling til hvert enkelt spørgsmål. Denne opstilling har jeg ved indtastningen af svarene korigeret, så alle 1-taller er positive og alle 5-taller er negative. Den del af spørgeskemaet, der omhandler personlighedstræk har jeg opstillet som tabel 1 herunder. Resten af spørgeskemaet findes som bilag 3.

Tabel 1: Spørgsmål om personlighedstræk i de udenlandske respondenteres masketest.

Hvordan vil du beskrive personen?

7)Interessant	1	2	3	4	5	Kedelig
8)Arrogant	1	2	3	4	5	Venlig
9)Irriterende	1	2	3	4	5	Behagelig
10)Intelligent	1	2	3	4	5	Dum
11)Doven	1	2	3	4	5	Arbejdsom
12)Pålidelig	1	2	3	4	5	Upålidelig
13)Usikker	1	2	3	4	5	Selvstændig
14)Ambitiøs	1	2	3	4	5	Lige glad

Indhold i stemmeprøver

Som tidligere nævnt reagerede nogle respondenter på indholdet i stemmeprøverne under afspilningen. I flere af stemmeprøverne kan indholdet give anledning til at gætte på bestemte lande som oprindelsessted. Her vil jeg først skitsere, hvilke lande indholdet peger på, og bagefter vil jeg undersøge, om der er signifikante forskelle mellem de måske indholds-påvirkede svar og de øvrige svar. Svarene har jeg opstillet i tabel 2, men først vil jeg redegøre for, hvorfor jeg mener, at nogle gæt på speakernes oprindelseslande kan være blevet påvirkede af indholdet i stemmeprøverne.

Det drejer sig om følgende speakere: Yi min siger, hun kan lide italienske og franske film, hvilket kan få respondenterne til at tro, hun er fra Italien eller Frankrig. Lei taler om at sejle i kajak, hvilket kan henlede opmærksomheden på Grønland. Sara siger "Bierstube", og det kan måske få

nogle af respondenterne til at tro, hun er fra Tyskland. En respondent gætter da også på Tyskland med direkte henvisning til dette ord:

Eks. 1.
?Tyskland? Pga. det flotte "Bierstube"

Yan yan taler om en film, der foregår i Afrika, og hun kan derfor fremstå som afrikaner. Liang bruger to engelske ord, "*Normandy*" og "*invasion*", hvilket kan give anledning til at tro, han kommer fra et engelsktalende land. Julius kan også siges at bruge udtryk, der kan henlede opmærksomheden på engelsktalende lande, men jeg har valgt ikke at undersøge ordvalgets betydning i forhold til denne speaker. Speaker 4 bruger det engelske udtryk "*up to date*", hvilket kan få ham til at fremstå som englænder eller anden engelsktalende. Jeg mener dog, at udtrykket *up to date* er blevet så almindeligt i dansk, at det ikke er nødvendigt at undersøge dets påvirkning af respondenterne. Desuden siger Julius, at han tit er ude "*at drikke nogle øl*". Flere respondenter grinede over dette udsagn under afspilningen, måske fordi det passer på den stereotype dansker. Jeg kan dog ikke vide, om respondenterne tænkte sådan, og jeg har valgt ikke at undersøge udsagnets påvirkning af respondenterne. Desuden må man under alle omstændigheder forvente mange gæt på, at Julius kommer fra Danmark, da han jo faktisk taler dansk som modersmål.

Der er altså visse ord i nogle af stemmeprøverne, som kan foranledige respondenterne til at tro, at speakerne kommer fra et bestemt sted. Som vist ovenfor drejer det sig om følgende steder: Italien/Frankrig, Grønland, Tyskland, Afrika og engelsktalende lande. For at undersøge, om respondenternes svar på speakernes oprindelse er blevet påvirket af de ovenfor nævnte ord i stemmeprøverne, har jeg optalt alle gæt på *Italien/Frankrig, Grønland, Tyskland, Afrika og engelsktalende lande*. Jeg har optalt gæt på disse lande for både de speakere, der nævner de pågældende ord, og de speakere, der ikke nævner dem. For overblikkets skyld repeterer jeg ordene her: Speaker 1 nævner franske og italienske film, speaker 3 siger "*kajak*", speaker 5 siger "*Bierstube*", speaker 6 nævner Afrika og speaker 7 bruger to engelske låneord "*invasion*" og "*Normandy*".

Jeg har altså optalt alle svar på de ovenstående lande, både hvis en respondent har nævnt landet alene, fx 'Italien', og hvis en respondent har nævnt landet i sammenhæng med et andet land, fx 'Spanien/Italien'. 'Sydeuropa' tæller jeg derimod ikke som *Italien/Frankrig*, fordi hverken Italien eller Frankrig er direkte nævnt i denne betegnelse. *Grønland* dækker over svarene Grønland og Eskimo. Gæt som 'Tyskland, evt. Christiania' tæller jeg som *Tyskland*, ligesom det er tilfældet for 'Østrig', fordi det officielle sprog her er tysk. *Afrika* dækker over gæt på Somalia, Kenya, Senegal, Nordafrika, Marokko og naturligvis Afrika. *Engelsktalende lande* omfatter gæt på England, Storbritannien, Skotland, USA og Australien. Til sidst i tabel 2 har jeg skrevet *Andet*, og den kategori omfatter alle øvrige gæt, herunder Danmark.

For at finde ud af, i hvor høj grad ordvalget i stemmeprøverne har påvirket respondenternes gæt på speakernes oprindelse, har jeg herunder opstillet tabel 4.1.1 over gæt på de omtalte lande og foretaget en signifikanstest heraf. I denne og alle øvrige tabeller regner jeg ($p < 0,01$) for signifikant og ($p < 0,05$) for en tendens.

Tabel 2: Respondenternes gæt på speakernes oprindelse.

	Sp1	Sp2	Sp3	Sp4	Sp5	Sp6	Sp7	Sp8	Total
1) Italien/ Frankrig	10,3	0,9	5,1	0,4	0,0	0,9	3,6	8,3	3,6 (N=68)
2) Grønland	0,9	0,9	6,8	0,0	0,0	2,3	2,8	1,4	1,9 (N=35)
3) Tyskland	3,4	2,1	4,7	2,5	5,1	1,4	2,8	5,0	3,4 (N=64)
4) Afrika	0,4	3,4	4,7	0,8	0,4	7,8	2,0	1,4	2,5 (N=48)
5) Engelsk-talende	3,9	0,4	4,2	2,5	0,0	3,2	25,0	2,3	5,3 (N=100)
6) Andet	81,1	92,3	74,6	93,8	94,5	84,4	63,7	81,7	(N=1570)
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tallene i rækkerne angiver % af alle de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 77,3 % af respondenterne har svaret på spørgsmålet om respondenternes oprindelse. N=236. Der er ingen signifikant forskel mellem placeringen af speaker 1 i Italien/Frankrig (markeret med gråt) og placeringen af de øvrige speakere i denne kategori ($p < 0,32$). Der er ingen signifikant forskel mellem placeringen af speaker 3 i Grønland (gråt) og placeringen af de øvrige speakere i denne kategori ($p < 1,0$). Der er ingen signifikant forskel mellem placeringen af speaker 5 i Tyskland (gråt) og placeringen af de øvrige speakere i denne kategori ($p < 0,65$). Der er ingen signifikant forskel mellem placeringen af speaker 6 i Afrika (gråt) og placeringen af de øvrige speakere i denne kategori ($p < 0,56$). Der er stor signifikant forskel på placeringen af speaker 7 i kategorien Engelsktalende (gråt) og placeringen af de øvrige speakere i samme kategori ($p < 0,000$).

Der er ingen signifikante forskelle på Yi Mins placering i Italien/Frankrig, Leis placering i Grønland, Saras placering i Tyskland eller Yan Yans placering i Afrika i forhold til placeringen af de øvrige speakere i de samme kategorier. Til gengæld er der en meget klar, signifikant forskel mellem placeringen af Liang som engelsktalende i forhold til de øvrige speakeres placering i denne kategori ($p < 0,000$).

Som ovenfor beskrevet har Liang to engelske ord i sin tale, ”*Normandy*” og ”*invasion*”, og det er sandsynligvis derfor, han bliver vurderet til at være fra et engelsktalende land. Den eneste anden speaker, der bruger låneord i sin tale, er Sara, der siger ”*Bierstube*”. Hun bliver dog ikke i signifikant højere grad vurderet til at være tysker end de øvrige speakere. Årsagen hertil er sandsynligvis, at hun har dansk som modersmål og i meget høj grad bliver vurderet til at være dansker af begge grupper. Yi Min og Yan Yan bruger stedsbetegnelser, der kunne lede respondenterne til at tro, de kommer fra de pågældende steder, og Lei nævner ordet ’kajak’, der let kan give associationer til Grønland. Det lader altså til, at brugen af låneord i stemmeprøverne har indflydelse på respondenternes gæt på oprindelse, og at dette ikke er tilfældet for navns nævnelse af lande eller ord, der associeres med lande. Det kunne være interessant at undersøge dette område nærmere for at finde ud af, om tendensen kan generaliseres.

Kun ved placeringen af Lei i Grønland er der forskel på de danske og de udenlandske respondenter vurderinger. De danske respondenter gætter i 33 tilfælde på, at en speaker er fra Grønland, og 15 af disse gæt, altså knap halvdelen, gælder Lei. De udenlandske respondenter gætter kun i to tilfælde på Grønland som oprindelsesland, og det ene gæt gælder Lei. Danskernes mere hyppige gæt på Grønland kan muligvis skyldes, at danskere generelt har et lidt større kendskab til Grønland, og derfor kan stereotypiseringen om den kajaksejlende grønlander være mere nærliggende for de danske respondenter. To danske respondenter gætter således på Grønland som Leis oprindelsesland med direkte henvisning til ordet ’kajak’:

Eks. 2.
”*Grønland? (kajak)*”

Eks. 3.
”*udenlandsk – grønland? (kajak)*”

Formuleringen ’udenlandsk – grønland’ udfordrer min beslutning om at inkludere Grønland i kategorien Danmark, men jeg ser eksemplet her som undtagelsen, der bekræfter reglen.

Gættene på Liang som engelsktalende eksemplificeres i de åbne spørgsmål i spørgeskemaet kun af en respondent, der i to sætninger har skrevet et par kommentarer vedrørende Liangs brug af engelske ord:

Eks. 4.
”*Hele tiden engelsk accent og betoning, samt ordstilling og bøjning*” og
”*Var nødt til at formulere sig med hjælp af engelske ord*”

Man kunne fristes til at tro, at de udenlandske respondenter ikke gætter på Lei som grønlander, fordi de simpelthen ikke har forstået indholdet i stemmeprøven. Dette lader dog ikke til at være tilfældet, da de to

respondentgrupper (efter eget udsagn) har forstået lige meget af samtlige stemmeprøver. Herunder har jeg opstillet respondenternes forståelse af speakerne generelt i procent. Som det kan læses af tabel 3 har de to respondentgrupper ifølge sig selv forstået stort set lige meget, fx har lidt over halvdelen af begge grupper forstået mellem 76 og 100 % af, hvad speakerne har sagt.

Tabel 3: Danske og udenlandske respondenters svar på spørgsmålet: "Kunne du forstå, hvad der blev sagt?" fordelt på procent.

Forstået del	Respondenter	
	Danske	Udenlandske
76-100%	52	51 %
51-75%	22	23 %
26-50%	19	16 %
0-25%	7	10 %
Total	100	100 %

99,6 % af de danske respondenter har svaret på spørgsmålet om forståelse. N=152 danske respondenter. 97,9 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålet om forståelse. N=148 udenlandske respondenter.

Masketest: De danske respondenter

Som nævnt i afsnittet "Indsamling af data fra de danske respondenter", har ni ud af de i alt 153 danske respondenter et andet modersmål end dansk, eller de er tosprogede. Jeg har udskilt disse ni respondenters svar fra de øvrige danske respondenter for at kunne foretage en sammenligning af de to danske grupper. Det viser sig, at de tosprogede, danske respondenter svarer i overensstemmelse med de etsprogede, danske respondenter. Derfor har jeg valgt at placere de tosprogede, danske respondenter i gruppen med de etsprogede, danske respondenter. Herunder gennemgår jeg de danske respondenters (inkl. tosprogede) svar på spørgsmålene fra masketesten, og efter hvert spørgsmål fortæller jeg kort, hvordan de ni tosprogede, danske respondenter har svaret.

Som det kan læses i tabel 4, har de danske respondenter helt klart lettest ved at forstå Julius og Sara, som jo også taler dansk som modersmål. I brødteksten afrunder jeg alle procenttal til nærmeste hele tal. I skemaerne er procenttal oplyst med en decimal. Hhv. 98 % og 99 % af de danske respondenter forstår 76-100 % af Julius' og Saras stemmeprøver, og der er ingen signifikant forskel mellem forståelsen af disse to speakere ($p < 0,41$). Yi Min og Yan Yan følger dog tæt efter med hhv. 72 % og 65 % af respondenterne, der forstår 76-100 % af deres tale. De speakere, som de danske respondenter har sværest ved at forstå, er Yue Wan og Lei. Hhv. 16 % og 30 % af respondenterne forstår under 25 % af disse stemmeprøver. Mere end halvdelen af respondenterne forstår kun halvdelen eller derunder

af, hvad Yue Wan siger, og mere end to tredjedele forstår halvdelen eller derunder af Leis tale. Lei er altså absolut sværest for de danske respondenter at forstå.

Tabel 4: De danske respondenter's svar på spørgsmålet: "Kunne du forstå, hvad der blev sagt?"

	Yi Min	Yue Wan	Lei	Julius	Sara	Yan Yan	Liang	Long	Total
76-100% forstået	71,7	13,7	7,9	97,4	98,7	65,4	23,5	38,8	52,1
51-75% forstået	20,4	28,8	18,4	1,3	0,7	24,8	43,8	36,2	21,8
26-50% forstået	7,2	41,8	44,1	0,7	0,7	9,8	28,1	19,1	18,9
0-25% forstået	0,7	15,7	29,6	0,7	0	0	4,6	5,9	7,1
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tallene i rækkerne angiver % af alle de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 99,6 % af de danske respondenter har svaret på spørgsmålene om forståelse af speakerne. N=152 respondenter. Der er ikke signifikant flere respondenter, der har forstået 76 – 100 % af Saras tale i fht. Julius' tale ($p < 0,41$).

De ni tosprogede respondenter har ligesom de øvrige danske respondenter lettest ved at forstå Sara og Julius. Alle ni tosprogede respondenter har svaret, at de forstår 76-100 % af Saras tale, og Julius får den samme vurdering af 89 % af de tosprogede respondenter. Også her følger Yi Min (78 %) og Yan Yan (67 %) tæt efter. De tosprogede respondenter har sværest ved at forstå Yue Wan og især Lei, og deres svar stemmer derfor overens med de øvrige, danske respondenter.

Forståelsen af speakerne hænger, som man kunne forvente, meget tæt sammen med vurderingen af speakerne formulering og sprog. Julius og Sara bliver vurderet absolut højest med hensyn til formulering (tabel 5), og der er ingen signifikant forskel mellem de to ($p < 0,27$). Lei får den dårligste vurdering. Hhv. 46 % og 53 % af speakerne mener, at Julius og Sara formulerer sig 'meget godt'. Lei får vurderingen 'meget dårligt' af 16 %, og Yue Wan og Liang bliver også vurderet meget lavt i forhold til formulering.

De tosprogede, danske respondenter's svar ligner de øvrige danskeres svar. Både Julius og Sara får vurderingen 'meget godt' af 44 % af de tosprogede respondenter, og ingen af de øvrige speakere kommer i nærheden af den vurdering.

Tabel 5: De danske respondenter's svar på spørgsmålet: "Hvordan synes du, personen formulerer sig?"

	Yi Min	YueWan	Lei	Julius	Sara	YanYan	Liang	Long	Total
meget godt	5,4	0,0	0,0	46,3	52,7	9,1	1,4	2,1	14,9
godt	23,1	4,8	8,8	38,9	32,0	24,5	11,1	21,3	20,7
okay	38,8	35,6	40,1	14,1	12,7	51,0	43,8	44,7	34,9
dårligt	31,3	52,7	35,4	0,7	2,0	14,7	38,2	30,5	25,5
meget dårligt	1,4	6,8	15,6	0,0	0,7	0,7	5,6	1,4	4,0
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tallene i rækkerne angiver % af alle de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 95,3 % af de danske respondenter har svaret på spørgsmålene om speakernes formuleringer. N=146 respondenter. Forskellen mellem karakteren 'meget godt' hos Julius og Sara er ikke signifikant ($p < 0,27$).

Det samme mønster viser sig i forbindelse med vurderingen af speakernes sprog i tabel 6. Over to tredjedele, hhv. 71 % og 78 %, af respondenterne mener, at Julius og Sara taler 'meget godt' dansk, og der er ingen signifikant forskel mellem disse to speakere ($p < 0,14$). Ingen af de andre speakere opnår så positiv en vurdering af deres sprog. Den speaker, der ligger nærmest, er Yi Min, hvis tale 17 % af respondenterne vurderer som 'meget godt'. Yue Wan og Lei, som respondenterne havde sværest ved at forstå, får de mest negative vurderinger. Yue Wan og Lei taler ifølge over halvdelen af de danske respondenter 'dårligt' eller 'meget dårligt' dansk. Ingen af de andre speakere opnår tilsvarende negative vurderinger. Det er altså helt tydeligt, at de danske respondenter mener, at Julius og Sara taler bedst dansk og er lettest at forstå, mens det modsatte er tilfældet for Yue Wan og Lei.

Igen ligner de tosprogede respondenter's svar til forveksling de øvrige, danske respondenter's svar. 89 % af de tosprogede respondenter mener, Sara taler 'meget godt' dansk, og det tilsvarende tal for Julius er 56 %. Yi Min får denne vurdering af 13 % af de tosprogede respondenter, og tallet for de øvrige fem speakere er 0 %.

Tabel 6: De danske respondents svar på spørgsmålet: "Hvor godt dansk synes du, personen taler?"

	Yi Min	Yue Wan	Lei	Julius	Sara	Yan Yan	Liang	Long	Total
meget godt	16,7	0,0	0,7	71,1	78,4	6,8	0,7	3,4	22,8
Godt	40,0	4,7	8,3	23,0	17,6	40,5	12,5	31,5	22,3
Okay	40,0	37,2	40,0	4,6	2,6	44,6	55,6	47,9	33,7
Dårligt	3,3	54,7	39,3	1,3	0,7	8,1	29,2	17,1	19,0
Meget dårligt	0,0	3,4	11,7	0,0	0,7	0,0	2,1	0,0	2,2
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tallene i rækkerne angiver % af alle de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 96,9 % af de danske respondenter har svaret på dette spørgsmål. N=148 respondenter. Der er ingen signifikant forskel mellem respondenternes vurdering af Sara og Julius mht. karakteren 'meget godt' ($p < 0,14$).

Ud fra de danske respondents vurdering af speakernes sprog (tabel 6) har jeg herunder opstillet et sprogligt hierarki med Lei som den, der taler dansk med mest accent. Rækkefølgen bliver præcis den samme, hvis hierarkiet konstrueres ud fra respondenternes forståelse af speakerne (tabel 4). Ud for hver speaker har jeg skrevet, hvilken oprindelse, respondenterne oftest har gættet på (se også tabel 8).

Tabel 7. Sprogligt hierarki ifølge de danske respondenter

Speaker	Formodet oprindelse	Procent af resp.
Sara	Danmark	88%
Julius	Danmark	81%
Yi Min	Europa	46%
Yan Yan	Asien	32%
Long	Europa / Mellemøsten	38% / 36%
Liang	Europa / Mellemøsten	40% / 38%
YueWan	Asien / Mellemøsten	39% / 35%
Lei	Mellemøsten / Europa	35% / 27%

Procenterne i højre spalte viser, hvor stor en del af respondenterne, der har gættet på det her viste oprindelsesland. Vurderingerne af Longs, Liangs, Yue Wans og Leis oprindelseslande er ikke entydige, og derfor vises to oprindelsessteder og procenter for begge steder.

I afsnit 3.1 "Udvælgelse og beskrivelse af speakere" gav jeg en kort bemærkning om min umiddelbare opfattelse af speakernes accent. Jeg skrev, at Julius og Sara taler uden accent, at Yi Min, Yan Yan og Long taler med mindre accent, at Liang til dels taler med stærk accent, og at Yue Wan og Lei taler med stærk accent. Min umiddelbare opfattelse af speakernes accent stemmer således overens med de danske respondentes hierarki.

Der er en tydelig sammenhæng mellem respondenternes vurdering af speakernes sprog og deres gæt på speakernes oprindelse. De to stemmer, som respondenterne vurderer mest negativt, bliver af omkring en tredjedel af respondenterne vurderet til at komme fra Asien (Yue Wan) og Mellemøsten (Lei). Langt størstedelen af de danske respondenter har gættet på, at de positivt vurderede Julius og Sara kommer fra Danmark, og der er ingen signifikant forskel mellem Julius og Sara mht. placeringen i Danmark ($p < 0,14$). De speakere, der ligger i midten af det sproglige hierarki bliver vurderet til at komme fra Europa. Det ser altså ud til, at jo mere accent, speakere har, jo længere væk fra Danmark bliver de placeret. En undtagelse er dog Yan Yan, som bliver placeret i Asien, selvom hun ligger forholdsvis højt på det sproglige hierarki.

De ni tosprogede respondentes gæt på speakernes oprindelse ligger meget tæt på de øvrige, danske speakeres gæt herpå. To steder adskiller de tosprogedes gæt sig dog fra de øvrige, danske respondenter. Yan Yan bliver således ifølge de tosprogede vurderet til at komme fra Mellemøsten, hvor de øvrige, danske respondenter vurderer hende til at komme fra Asien. Desuden vurderer de tosprogede respondenter Long til at komme fra Mellemøsten (37,5 %) eller Danmark (ligeledes 37,5 %). De 37,5 % ligger dog stadig meget langt fra gættene på Sara (100 %) og speaker Julius (83 %) som danske, og derfor mener jeg ikke, der er grund til at adskille de tosprogede respondentes svar fra de øvrige, danske respondentes svar.

Tabel 8: De danske respondenter's svar på spørgsmålet: "Hvor tror du, personen kommer fra?".

	Yi Min	Yue Wan	Lei	Julius	Sara	Yan Yan	Liang	Long	Total
Danmark	17,1	3,9	18,5	81,0	87,7	9,9	7,5	15,1	31,4
Mellemøsten	13,5	34,6	35,3	7,9	5,4	20,7	38,3	35,8	23,7
Europa	45,9	11,8	26,9	7,1	6,2	20,7	40,0	37,7	23,8
Asien	18,9	39,4	7,6	1,6	0,0	31,5	4,2	2,8	13,2
Øvrige	2,7	5,5	10,9	1,6	0,0	9,9	5,8	4,7	5,1
Uspecificeret	1,8	4,7	0,8	0,8	0,8	7,2	4,2	3,8	2,9
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tallene i rækkerne viser % af de respondenter, der har svaret på spørgsmålene. 77,6 % af de danske respondenter har svaret på spørgsmålene om speakerens oprindelse. N=118 respondenter. Der er ingen signifikant forskel på placeringen af Julius og Sara som danskere ($p < 0,14$). For hver speaker er det højeste tal markeret med gråt. Julius og Sara bliver helt tydeligt vurderet som danske. Yi Min, Yue Wan, Yan Yan, Liang og Long bliver vurderet til at komme fra Europa eller Asien. Lei, der i de øvrige skemaer (tabel 4, 5 og 6) bliver vurderet mest negativt, bliver vurderet til at komme fra Mellemøsten.

Selvom Julius og Sara meget overbevisende er blevet vurderet som danskere, er det tankevækkende, at der er et lavere absolut antal respondenter, der har gættet på Danmark som oprindelsesland, end der er respondenter, der har vurderet disse speakeres tale som 'meget god/god' og let forståelig. En forklaring kan være, at der i det hele taget er færre respondenter (77,6 %), der har svaret på spørgsmålet om, hvor speakerne kommer fra. En anden forklaring kan være, at jeg præsenterede stemmeprøverne som 'dansk med accent', og nogle af respondenterne har måske holdt fast i billedet af ikke-danskere, selvom de har forstået, hvad de danske speakere siger. Nogle af de danske speakere gætter således på en ikke-dansk oprindelse, selvom de ikke kan høre accent. Andre respondenter har helt undladt at gætte på oprindelsessted og i stedet blot anført et spørgsmålstegn. Herunder har jeg opstillet fem ud af de mange kommentarer fra spørgeskemaernes åbne spørgsmål, der anfører, at de danske speakere taler dansk uden accent. De tre første citater er om Julius, de to sidste er om

Sara. I parenteserne efter citaterne har jeg anført respondenternes gæt på speakernes oprindelsesland.

Eks. 5.

"Hans sprog er fuldstændig uden accent, hvilket hjælper" (gæt:?)

Eks. 6.

"Umuligt at høre en anden sproglig oprindelse" (gæt: Holland)

Eks. 7.

"FLOT!! Kan ikke høre nogen accent" (gæt: Pakistan)

Eks. 8.

"Hun kunne lige så godt have dansk som modersmål" (gæt: Mellemøsten)

Eks. 9.

"Dansk accent, klar udtale" (gæt:?)

Disse citater viser, at nogle respondenter ikke opfatter speakerne som danske, selvom de opfatter speakernes sprog som dansk uden accent. En lille del af de danske respondenter mente at kunne høre udenlandsk accent i Julius og Saras stemmeprøver. Det første citat herunder er om Julius, de to sidste om Sara:

Eks. 10.

"Man skal alligevel anstrenge sig for at forstå hvad han siger pga. hans accent"
(gæt: Asien)

Eks. 11.

"Meget lidt accent [...] Beskriver tingene farverigt, men lidt barnligt"
(gæt: Palæstina)

Eks. 12.

"Det eneste der var at udsætte var en forkert ordstilling hist og her, men ellers flot."
(gæt: araber)

Som ovenfor beskrevet kan forklaringen på disse respondenters opfattelse af de danske speakere som ikke-danske være, at jeg præsenterede stemmeprøverne som 'dansk med accent'. Respondenterne har således haft en forventning om, at de ville høre accent, og derfor mener de, at de faktisk hører accent. Hvis dette er tilfældet, kan det give nogle uheldige implikationer for opfattelser af fx andengenerationsindvandreres sprog.

Selvom en person taler dansk uden accent, kan vedkommendes sprog blive opfattet som dansk med accent, hvis lytteren forventer at høre accent.

Det anføres ofte som en forudsætning for at blive accepteret eller overhovedet at kunne klare sig i det danske samfund, at man taler dansk uden accent eller i hvert fald et sprog, der ligger tæt op ad standarddansk (Jørgensen 2000: 219). De ovenstående citater viser dog, at standarddansk også i nogle tilfælde kan opfattes som dansk med accent. Respondenterne har udlændinge i tankerne, og derfor hører de accent.

Den sidste tabel (9) i dette afsnit giver en oversigt over, i hvor høj grad speakerne er blevet vurderet som danske. Tabellen viser ikke helt samme rækkefølge som det sproglige hierarki (tabel 7). Den største forskel er, at Lei ligger så højt i tabel 9, da Lei i både det sproglige hierarki og i de øvrige tabeller (4, 5 og 6) er placeret lavest. Selvom Lei altså i højere grad end de øvrige kinesiske speakere bliver vurderet til at være dansker, har jeg valgt at holde fast i resultaterne fra de øvrige tabeller og dermed bibeholdt Leis lave placering i det sproglige hierarki. Dels er forskellen mellem gættet på de to danske speakere som danske og gættet på Lei som dansk meget stor, og dels er afstanden til den næste kinesiske speaker, der er blevet gættet til at være dansk, meget lille. Lei bliver altså helt tydeligt grupperet med de øvrige kinesiske speakere i tabel 9, og vurderingen af Lei i de øvrige tabeller er meget negativ.

Tabel 9: Hierarki over de danske respondenters gæt på Danmark som oprindelse

Speaker	Dansk	Ikke-dansk
Sara	87,7	12,3
Julius	81,0	19,0
Lei	18,5	81,5
Yi Min	17,1	82,9
Long	15,1	84,9
Yan Yan	9,9	90,1
Liang	7,5	92,5
YueWan	3,9	96,1

77,6 % af de danske respondenter har svaret på spørgsmålet om speakerernes oprindelse.

Opsamlende kan jeg sige om de danske respondenter, at de opfatter Julius og Sara som let forståelige, veltalende danskere, og modsat opfatter de Yue Wan og især Lei som uforståelige, dårligt talende udlændinge. Herudfra konkluderer jeg, at Julius og Sara taler uden accent, og at speaker Yue Wan og Lei taler med stærk accent.

Masketest: De udenlandske respondenter

I dette afsnit gennemgår jeg de udenlandske respondentes svar fra masketesten. De udenlandske respondenter har både svaret på de samme spørgsmål som de danske respondenter og på en række spørgsmål om speakernes personlighedstræk. Først gennemgår jeg de svar, som de udenlandske respondenter har til fælles med de danske respondenter, dvs. vurdering af accent og gæt på oprindelse, og derefter gennemgår jeg de udenlandske respondentes svar på spørgsmålene om speakernes personlighedstræk.

Vurdering af accent og gæt på oprindelse

Hos de udenlandske respondenter er vurderingen af hvilke speakere, der er lettest at forstå, ikke helt så entydig som hos de danske respondenter (se tabel 10). De speakere, der er lettest for de udenlandske respondenter at forstå, er Yue Wan, Sara, Yan Yan, Liang og Long. Topscoreren er Liang, som 77 % af respondenterne forstår 76-100 % af, og forskellen mellem Liang og de øvrige speakere er da også signifikant ($p < 0,00$). Over 60 % af respondenterne forstår 76-100 % af speaker Yue Wans, Saras, Yan Yans, Liangs og Longs stemmeprøver. Den stemme, de udenlandske respondenter har sværest ved at forstå, er uden tvivl Lei. Hele 34 % af respondenterne forstår kun under en fjerdedel af, hvad Lei siger, og samtidig forstår kun 12 % af respondenterne mere end 76 % af Leis tale. Lei er altså klart den speaker, der er sværest for de udenlandske respondenter at forstå. Julius får også en meget negativ vurdering i forhold til forståelse, da 22 % forstår under en fjerdedel af, hvad han siger. De to danske speakere, Julius og Sara, ligger altså langt fra hinanden forståelsesmæssigt ifølge de udenlandske respondenter. Der lader altså ikke til at være en sammenhæng mellem de udenlandske respondentes forståelse af speakerne og speakernes modersmål.

Tabel 10: De udenlandske respondenterers svar på spørgsmålet: "Kunne du forstå, hvad der blev sagt?"

	Yi Min	Yue Wan	Lei	Julius	Sara	Yan Yan	Liang	Long	Total
76-100% forstået	38,1	60,1	11,5	32,4	66,7	62,7	77,2	60,3	51,1
51-75% forstået	21,8	27,0	20,3	20,9	24,5	22,0	16,8	30,8	23,0
26-50% forstået	27,9	10,1	34,5	24,3	5,4	12,7	6,0	8,2	16,1
0-25% forstået	12,2	2,7	33,8	22,3	3,4	2,7	0,0	0,7	9,7
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tallene i rækkerne viser % af de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 97,9 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålene om forståelse af speakerne. N=148 respondenter. Liang får den bedste vurdering, idet 77 % af respondenterne forstår mere end tre fjerdedele af hans tale (markeret med gråt). Liang bliver forstået signifikant bedre end de øvrige speakere ($p < 0,00$). Lei får den dårligste vurdering, da 34 % af respondenterne kun forstår under en fjerdedel af, hvad han siger (markeret med gråt).

De tre speakere, der er lettest for de udenlandske respondenter at forstå, Liang, Sara og Yan Yan, får de højeste vurderinger mht. formulering (se tabel 11). Sara vurderes signifikant højere end de øvrige speakere ($p < 0,000$). Tendensen til at vurdere disse tre speakere mest positivt går igen gennem det meste af analysen. Lei opnår den dårligste vurdering, da 7 % af respondenterne mener, han formulerer sig 'meget dårligt'.

Tabel 11: De udenlandske respondenter's svar på spørgsmålet: "Hvordan synes du, personen formulerer sig?"

	Yue								Total
	Yi Min	Wan	Lei	Julius	Sara	YanYan	Liang	Long	
meget godt	3,4	1,3	4,0	6,7	31,3	18,0	17,9	4,7	11,0
godt	15,6	29,5	18,1	26,7	48,7	43,3	39,7	20,7	30,4
okay	33,3	49,0	33,6	35,3	17,3	29,3	29,8	44,7	34,0
dårligt	43,5	19,5	36,9	28,0	2,7	8,7	12,6	29,3	22,6
meget dårligt	4,1	0,7	7,4	3,3	0,0	0,7	0,0	0,7	2,1
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tallene i rækkerne viser % af de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 99,0 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålene om speakerne's formuleringer. N=150 respondenter. Sara, Yan Yan og Liang får de mest positive vurderinger, idet over 18 % af respondenterne mener, de formulerer sig 'meget godt' (markeret med gråt). Der er signifikant forskel mellem Sara og Yan Yan mht. vurderingen 'meget godt' ($p < 0,000$). Lei får den dårligste vurdering, da 7 % af respondenterne mener, han formulerer sig 'meget dårligt' (markeret med gråt).

De to speakere, Lei og Julius, som var sværest for de udenlandske respondenter at forstå, bliver også vurderet til at tale dårligst dansk (se tabel 12). Hhv. 5 og 2 % af respondenterne mener, at Lei og Julius taler 'meget dårligt' dansk. Ingen respondenter har givet den negative vurdering 'meget dårligt' til de øvrige speakere. 5 % og 2 % er dog så lave tal, at det er interessant også at tage karakteren 'dårligt' med i vurderingen. 46 % af respondenterne mener, Lei taler 'dårligt' eller 'meget dårligt' dansk, og 26 % vurderer Julius på samme måde. Lei får altså den absolut mest negative vurdering af alle speakerne. De to stemmer, der får de bedste vurderinger, er Sara og Yan Yan. Sara bliver vurderet til at tale 'meget godt' dansk af 44 % og får den signifikant bedste vurdering ($p < 0,000$), mens Yan Yan får vurderingen 'meget godt' af 25 % af respondenterne. På tredjepladsen ligger speaker 7 med 18 %. Sara får altså den absolut bedste vurdering.

Tabel 12: De udenlandske respondents svar på spørgsmålet: "Hvor godt dansk synes du, personen taler?".

	Yue								Total
	Yi Min	Wan	Lei	Julius	Sara	YanYan	Liang	Long	
meget godt	7,6	4,1	3,4	13,3	44,4	24,5	18,1	7,4	15,5
godt	35,4	23,1	18,2	31,3	43,0	45,7	37,6	26,8	32,7
okay	38,9	54,4	32,4	29,3	11,9	26,5	35,6	51,7	35,0
dårligt	18,1	18,4	40,5	24,0	0,7	3,3	8,7	14,1	15,9
meget dårligt	0,0	0,0	5,4	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tallene i rækkerne viser % af de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 98,4 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålet om speakernes sprog. N=149 respondenter. Sara får den signifikant bedste vurdering ($p < 0,000$), idet 44 % af respondenterne mener, hun taler 'meget godt' dansk (markeret med gråt). Lei og Julius er de eneste speakere, der har fået vurderingen 'meget dårligt' (markeret med gråt). Lei får den absolut dårligste vurdering, idet 46 % af respondenterne mener, han taler enten 'dårligt' eller 'meget dårligt' dansk.

Som ved de danske respondenter har jeg herunder opstillet et hierarki for de udenlandske respondents vurdering af speakernes sprog. De udenlandske respondenter har dog ikke givet helt så entydige svar som de danske, og placeringerne i hierarkiet kan derfor diskuteres. Lei er helt tydeligt nederst i hierarkiet, men Julius' placering er mere diskutabel. Han er svær for respondenterne at forstå, og han bliver vurderet til at tale 'dårligt' eller 'meget dårligt' dansk af 26 % af respondenterne. Til gengæld ligger han samtidig på fjerdepladsen i forhold til den positive bedømmelse 'meget godt' i forbindelse med vurdering af sprog. Jeg har valgt at placere Julius næstnederst i hierarkiet, fordi han er svær for respondenterne at forstå. De tre bedst vurderede stemmer er uden tvivl Sara, Yan Yan og Liang. Jeg har valgt at placere de tre speakere i denne rækkefølge ud fra respondenternes vurdering af deres sprog. Liang kunne også have ligget øverst, da han er nemmest for respondenterne at forstå. De sidste tre speakere, Yi Min, Yue Wan og Long, er svære at placere i hierarkiet. Hvis man opstiller hierarkier for 'meget godt' dansk, 'dårligt'/'meget dårligt' dansk og forståelse ligger disse tre stemmer ved siden af hinanden men i tre forskellige kombinationer. Jeg har her valgt at bruge det hierarki, der viser sig i forbindelse med vurderingen af speakernes sprog som 'meget godt'.

Tabel 13. Sprogligt hierarki ifølge de udenlandske respondenter

Speaker	Formodet oprindelse	Procent af resp.
Sara	Danmark	88%
Yan Yan	Danmark	65%
Liang	Europa	43%
Yi Min	Danmark	67%
Long	Danmark	42%
YueWan	Europa	27%
Julius	Danmark	69%
Lei	Mellemøsten/Europa/Danmark	26% / 26% / 25%

Procenterne i højre spalte viser, hvor stor en del af respondenterne, der har gættet på det her viste oprindelsesland. Vurderingen af Leis oprindelse er ikke entydig, og derfor vises tre oprindelsessteder og procenter for alle tre steder.

De udenlandske respondenter vurderer i højere grad end de danske respondenter speakerne til at være danske. Julius, som jo taler dansk som modersmål, bliver dog i noget mindre grad vurderet som dansker, og det betyder således, at de udenlandske respondenter har sværere ved at afgøre hvilke speakere, der taler med accent. Dette resultat ligner det, som Flege (1988: 71) opnåede i en undersøgelse af holdninger til engelsk med udenlandsk accent blandt informanter med engelsk som hhv. modersmål og fremmedsprog. Fleges andetsprogsinformanter havde også sværere ved at bedømme hvilke speakere, der havde engelsk som modersmål.

Som ovenfor beskrevet kan de udenlandske respondentes sproglige hierarki diskuteres, og Liang, der bliver gættet til at komme fra Europa, kunne således også have været placeret højest. Danmark og Europa er altså de mest almindelige gæt, og den eneste speaker, der skiller sig ud, er Lei, som, respondenter tror, kommer fra Mellemøsten (26 %) eller Europa (26 %). Ligesom hos de danske respondenter ligger Lei lavest i hierarkiet og bliver vurderet til at komme fra Mellemøsten.

De udenlandske respondenter har altså hovedsagelig gættet på Danmark og Europa, og desuden har de i højere grad end de danske respondenter brugt kategorien 'uspecificeret', dvs. de har gættet på fx 'ikke Danmark' og 'udlandet'. De udenlandske respondenter bruger i gennemsnit kategorien 'uspecificeret' i 9,8 % af deres gæt, mens de danske respondenter bruger denne kategori i 2,9 % af deres gæt.

Tabel 14: De udenlandske respondenterers svar på spørgsmålet: "Hvor tror du, personen kommer fra?".

	Yi Min	YueWan	Lei	Julius	Sara	YanYan	Liang	Long	Total
Danmark	66,7	19,6	24,5	68,8	87,9	65,0	20,7	41,5	50,0
Mellem-Østen	5,0	11,8	25,5	7,1	0,0	0,0	15,7	20,8	10,6
Europa	23,3	26,5	25,5	14,3	8,9	15,5	43,0	11,3	21,2
Asien	0,8	16,7	2,7	1,8	0,0	2,9	1,7	7,5	4,0
Øvrige	1,7	6,9	7,3	0,0	0,8	13,6	4,1	2,8	4,5
Uspeci- Ficeret	2,5	18,6	14,5	8,0	2,4	2,9	14,9	16,0	9,8
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tallene i rækkerne viser % af de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 74,3 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålene om speakerens oprindelse. N=112 respondenter. Yi Min, Julius, Sara, Yan Yan og Long bliver vurderet til at komme fra Danmark (markeret med gråt). Sara bliver i signifikant højere grad end den nærmeste speaker, Julius, vurderet til at komme fra Danmark ($p < 0,001$). Yue Wan og Liang bliver vurderet til at komme fra Europa (markeret med gråt). Lei bliver af lige dele respondenter vurderet til at komme fra Mellemøsten og Europa (markeret med gråt).

Sara bliver vurderet til at være dansker af 88 % af respondenterne (se tabel 14), og denne vurdering er signifikant højere end hos de øvrige speakere ($p < 0,001$). Det er det højeste procenttal i forbindelse med dette spørgsmål. De andre speakere, der bliver vurderet som danske, er Yi Min, Julius, Yan Yan og Long. Yi Min er hverken blevet vurderet specielt positivt eller negativt i forhold til forståelse og sprog. Selvom Julius er svær for de udenlandske respondenter at forstå, og selvom han bliver vurderet til at tale dårligt dansk, har 69 % af respondenterne gættet på, at Julius kommer fra Danmark. Yan Yan blev ligesom Sara vurderet til at tale godt dansk, og det er derfor ikke overraskende, at han bliver opfattet som dansker. Long bliver også vurderet som dansker, men dog i mindre grad (af 42 %) end de øvrige danskvurderede speakere. Long var let for respondenterne at forstå, men hans sprog blev ikke vurderet specielt positivt. Det er altså umiddelbart svært at se en sammenhæng mellem de udenlandske respondenteres forståelse af speakerne, vurdering af deres sprog og gæt på oprindelse.

Opsummerende kan jeg konkludere, at de danske og udenlandske respondenter ikke er helt enige om, hvilke stemmer, der taler bedst dansk. De danske respondenter favoriserer helt tydeligt de to danske speakere, Julius og Sara, og de vurderer speaker Yue Wan og Lei mest negativt. De udenlandske respondenter vurderer speaker Sara, Yan Yan og Liang mest

positivt, mens Lei og Julius får den mest negative vurdering. Dog er der det fællestræk mellem de to respondentgrupper, at de placerer Sara øverst i det sproglige hierarki og Lei nederst.

Vurdering af personlighedstræk

Udover de svar, jeg herover har gennemgået, har de udenlandske respondenter også svaret på spørgsmål vedrørende speakernes uddannelse, sociale status og personlighedstræk. Med hensyn til uddannelsesniveau bliver Sara, Yan Yan og Liang vurderet højest (tabel 15). I forbindelse med social status (tabel 16) bliver Liang vurderet højest.

Tabel 15.: De udenlandske respondenters svar på spørgsmålet: "Hvilken uddannelse tror du, personen har?"

	Yi Min	Yue Wan	Lei	Julius	Sara	Yan Yan	Liang	Long	Total
høj	8,2	3,4	13,2	9,0	28,3	18,5	34,0	4,8	15,0
Mellemlang	45,9	31,0	31,9	44,8	55,2	45,9	44,0	37,4	42,0
kort	35,6	41,4	33,3	27,6	11,7	26,0	17,3	39,5	29,0
grundskole	9,6	23,4	19,4	17,2	4,1	9,6	4,0	16,3	12,9
ingen	0,7	0,7	2,1	1,4	0,7	0,0	0,7	2,0	1,0
Tota	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tallene i rækkerne viser % af de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 96,7 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålet om uddannelse. N=146 respondenter. Sara, Yan Yan og Liang bliver vurderet højest. Forskellen mellem Sara og Liang mht. karakteren 'høj' er ikke signifikant ($p < 0,852$).

Tabel 16: De udenlandske respondenteres svar på spørgsmålet: "Hvilken social status tror du, personen har?"

	Yi Min	Yue Wan	Lei	Julius	Sara	Yan Yan	Liang	Long	Total
meget høj	0,7	0,0	0,7	2,1	3,5	2,0	6,8	1,4	2,2
høj	10,6	6,3	20,4	13,4	38,2	31,3	29,3	10,3	20,1
mellem	75,2	59,7	50,0	64,8	50,7	56,5	56,5	53,8	58,3
lav	13,5	32,6	26,8	19,0	6,9	10,2	7,5	32,4	18,6
meget lav	0,0	1,4	2,1	0,7	0,7	0,0	0,0	2,1	0,9
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tallene i rækkerne viser % af de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 95,4 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålet om social status. N=144 respondenter. Liang bliver vurderet signifikant højere end Yi Min og Lei ($p < 0,01$) og Yue Wan ($p < 0,00$), men ikke i forhold til de øvrige speakere.

Sara, Yan Yan og Liang var også blandt de speakere, respondenterne havde lettest ved at forstå. Sara og Yan Yan blev desuden vurderet positivt mht. deres sprog, mens vurderingen af Liang i denne sammenhæng var mere neutral, dog på den positive side. Respondenternes formodninger om uddannelsesniveau og social status ser altså ud til at hænge sammen med forståelse, hvor Liang blev vurderet mest positivt, og sprog, hvor Sara og Yan Yan blev vurderet mest positivt.

I oversigterne over respondenternes opfattelse af speakernes personlighedstræk (tabel 17 –

24) er det tydeligt, at Liang er den absolutte topscorer. Han får de mest positive vurderinger i seks ud af de otte spørgsmål. De to karakteristika, han ikke bliver vurderet højest på, er 'selvstændig' og 'ambitiøs'. Her ligger Sara højest. Liang er dog i begge disse spørgsmål blandt de tre højest vurderede speakere. I fem ud af de otte spørgsmål er de tre mest positivt vurderede speakere Sara, Yan Yan og Liang. I to spørgsmål, 'behagelig' og 'arbejdsom' ligger Yue Wan på en andenplads, og ved spørgsmålet 'pålidelig' ligger Sara nummer to, mens Yi Min og Lei deler tredjepladsen. Der er altså et tydeligt mønster i respondenternes vurdering af speakerne, nemlig at Liang er topscorer, og at Sara og Yan Yan følger pænt efter.

De mest negativt vurderede speakere er Long, Yi Min og Lei. Long bliver i syv ud af de otte spørgsmål vurderet mest eller næstmest negativt, og det samme er tilfældet for Yi Min og Lei i tre spørgsmål hver. Yue Wan og Julius dukker også op blandt de negative vurderinger (se tabel 18, 19 og 20).

Nedenfor vil jeg gennemgå resultaterne for hvert af de otte spørgsmål vedrørende personlighedstræk.

Interessant/kedelig (tabel 17)

De tre mest positivt vurderede speakere er Liang (28 %), Yan Yan (23 %) og Sara (21 %). Liang vurderes ikke signifikant højere end den nærmeste speaker, Yan Yan ($p < 0,28$). De øvrige speakere ligger et godt stykke under. Den klart mest negative vurdering får Long (21 %).

Tabel 17: De udenlandske respondenter svar på spørgsmålet "Hvordan vil du beskrive personen?" på en skala fra 1=interessant til 5=kedelig.

	Yi Min	Yue Wan	Lei	Julius	Sara	Yan Yan	Liang	Long	Total
1 (interessant)	5,0	6,5	11,8	12,4	20,7	23,4	28,0	7,0	14,4
2	9,2	13,7	22,8	27,7	43,6	25,5	22,4	16,9	22,7
3	38,3	36,7	27,2	29,2	22,9	24,1	32,2	26,8	29,7
4	30,5	27,3	22,1	15,3	10,0	21,4	11,9	28,2	20,8
5 (kedelig)	17,0	15,8	16,2	15,3	2,9	5,5	5,6	21,1	12,4
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tallene i rækkerne viser % af de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 93,0 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålet om interessant/kedelig. N=140 respondenter. Sara, Yan Yan og Liang får de mest positive vurderinger, idet de af over 20 % vurderes som 'interessante' (markeret med gråt). Liang vurderes ikke signifikant højere end Yan Yan ($p < 0,28$). Long får den mest negative vurdering, da 21 % af respondenterne mener, han er 'kedelig' (markeret med gråt).

Venlig/arrogant (tabel 18)

De tre mest positivt vurderede speakere er igen Liang (29 %), Sara (25 %) og Yan Yan (24 %), og Liang vurderes signifikant højere end de øvrige speakere ($p < 0,01$). Yi Min og Long følger pænt efter med hver 22 %.

Tabel 18: De udenlandske respondenter's svar på spørgsmålet "Hvordan vil du beskrive personen?" på en skala fra 1=venlig til 5=arrogant.

	Yi Min	Yue Wan	Lei	Julius	Sara	Yan Yan	Liang	Long	Total
1 (venlig)	22,0	19,6	6,1	13,7	25,3	23,8	29,3	22,0	20,3
2	37,9	41,3	26,5	27,3	28,1	31,5	37,1	32,6	32,8
3	31,1	29,0	48,5	36,7	26,0	25,2	28,6	27,0	31,3
4	8,3	8,0	14,4	18,0	15,8	14,7	5,0	14,2	12,3
5 (arrogant)	0,8	2,2	4,5	4,3	4,8	4,9	0,0	4,3	3,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tallene i rækkerne viser % af de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 92,0 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålet om venlig/arrogant. $N=139$ respondenter. De tre mest positivt vurderede speakere er Sara, Yan Yan og Liang (markeret med gråt). Liang vurderes signifikant højere end Sara og dermed også højere end de øvrige speakere ($p < 0,01$).

I forbindelse med spørgsmålet om 'venlig/arrogant' er det svært at afgøre, hvilken speaker, der bliver mest negativt vurderet, bl.a. fordi meget få respondenter har givet speakerne den mest negative karakter i forbindelse med dette spørgsmål. Fem af speakerne (Lei, Julius, Sara, Yan Yan og Long) bliver bedømt meget tæt, med mellem 4,3 og 4,9 % svar i den mest negative kategori. Sara og Yan Yan har fået den mest negative karakter af hver 7 respondenter (absolut tal), og de kan således siges at virke mest arrogante på respondenterne. 7 respondenter er dog så lavt et tal, at jeg i stedet vil bruge de to mest negative svar på skalaen, 'arrogant' og 'lidt arrogant', svarende til karaktererne 4 og 5. Lægger man disse tal sammen, er det stadig de samme fem speakere (Lei, Julius, Sara, Yan Yan og Long), der bliver vurderet mest negativt, men forskellene bliver lidt nemmere at få øje på. Den speaker, der bliver vurderet mest negativt, er Julius (22 %), og herefter følger Yan Yan (20 %), Sara (19 %) samt Lei og Long (18 %). En interessant betragtning er, at de mest negativt vurderede speakere (undtagen Lei) helt tydeligt også bliver vurderet som danske (se tabel 14). Dette mønster ligner tidligere undersøgelser, hvor de, der taler et majoritetssprog

eller en variant med høj prestige (her dansk uden accent), bliver vurderet højt på kompetence men lavt på sociabilitet (Ladegaard 1992: 175; Lambert et al. 1960: 46-47).

En anden interessant betragtning er, respondenterne har vurderet Sara og Yan Yan som både arrogante og venlige. Disse to speakere er blandt de tre mest positivt vurderede samtidig med, at det er disse to speakere, der af flest respondenter har fået de negative karakterer 4 og 5. Long bliver også vurderet både positivt og negativt i dette spørgsmål, hvorimod Lei og Julius kun vurderes negativt og ikke positivt. Derfor konkluderer jeg, at Lei og Julius virker mest arrogante på respondenterne.

Behagelig/irriterende (tabel 19)

Den mest positive vurdering får Liang med 24 %, herefter følger Yue Wan med 20 % og Sara og Yan Yan med hver 17 %. Liang vurderes tendentielt højere end de øvrige speakere ($p < 0,02$). De tre mest negative vurderinger får Lei og Long (hver 8 %) og Julius (7 %). Det er så lave tal, at det er interessant at tage både karakter 4 og 5 med i analysen. Lægges de to laveste karakterer (4 'lidt irriterende' og 5 'irriterende') sammen, bliver resultatet således lidt anderledes. Ved den udregning vurderes Julius mest negativt (32 %), og Yi Min, Lei og Long får hver 25 %. Lei og Julius har samtidig klart de laveste antal positive besvarelser, hhv. 6 % og 7 %, og derfor betragter jeg disse to speakere som de mest negativt vurderede.

Tabel 19: De udenlandske respondenters svar på spørgsmålet "Hvordan vil du beskrive personen?" på en skala fra 1=behagelig til 5=irriterende

	Yi Min	Yue Wan	Lei	Julius	Sara	Yan Yan	Liang	Long	Total
1 (behagelig)	12,8	20,0	6,1	7,4	17,4	16,5	24,3	12,3	14,7
2	24,1	31,1	24,2	25,2	32,6	28,1	36,4	23,9	28,3
3	38,3	35,6	43,9	35,6	32,6	32,4	31,4	38,4	36,0
4	20,3	9,6	17,4	25,2	12,3	18,0	6,4	17,4	15,8
5 (irriterende)	4,5	3,7	8,3	6,7	5,1	5,0	1,4	8,0	5,3
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tallene i rækkerne viser % af de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 90,2 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålet om behagelig/irriterende. $N=136$ respondenter. Liang7 vurderes mest positivt (markeret med gråt), og han vurderes tendentielt højere end Sara ($p < 0,02$).

Intelligent/dum (tabel 20)

Endnu en gang vurderes Sara, Yan Yan og Liang mest positivt, og Liang er igen topscorer, da han vurderes signifikant mere positivt end de øvrige speakere ($p < 0,003$). 25 % af respondenterne har givet Liang den mest positive vurdering, mens 15 % af respondenterne har vurderet hhv. Sara og Yan Yan positivt. Tre speakere er blevet vurderet negativt: Long (5 %) og Yue Wan og Lei (hver 4 %). Som ved spørgsmålene 'venlig/arrogant' og 'behagelig/irriterende' har kun meget få respondenter givet den mest negative vurdering, og samtidig ligger de negative vurderinger relativt tæt op ad hinanden. Lægger man de to mest negative svar, karakter 4 og 5, sammen, ser resultatet lidt anderledes ud. Yue Wan bedømmes mest negativt (33 %), herefter følger Long (30 %) og Julius (28 %).

Tabel 20: De udenlandske respondents svar på spørgsmålet "Hvordan vil du beskrive personen?" på en skala fra 1=intelligent til 5=dum.

	Yi Min	Yue Wan	Lei	Julius	Sara	Yan Yan	Liang	Long	Total
1 (intelligent) % resp.	8,9	3,7	8,8	7,5	14,5	14,6	24,8	3,6	10,9
2 % resp.	15,6	14,1	22,8	22,4	37,7	29,9	32,4	18,7	24,3
3 % resp.	54,1	49,6	44,1	41,8	29,7	32,1	33,1	48,2	41,5
4 % resp.	20,0	28,9	20,6	26,1	16,7	21,9	8,3	24,5	20,7
5 (dum)	1,5	3,7	3,7	2,2	1,4	1,5	1,4	5,0	2,5
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tallene i rækkerne viser % af de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 91,0 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålet om intelligent/dum. $N=137$ respondenter. Sara, Yan Yan og Liang bliver vurderet som de mest intelligente speakere (markeret med gråt), og Liang bliver vurderet signifikant mere positivt end Sara og Yan Yan ($p < 0,003$).

Arbejdsom/doven (tabel 21)

Den absolut mest positive vurdering får Liang med 24 %, og herefter kommer Yue Wan med et noget lavere resultat (15 %). Liang vurderes signifikant bedre end de øvrige speakere ($p < 0,000$). Sara og Yan Yan, der ofte ligger i toppen, har hver fået 12 % af respondenternes svar i den mest positive kategori. Når man udelukkende ser på den mest negative karakter, 5 'doven', bliver Julius bedømt mest negativt (7 %), og Long og Lei følger lige efter med hhv. 6 % og 5 %. Igen er der tale om ret små tal, hvorfor jeg også vil se på karakteren 4. Lægger man karakter 4 og 5 sammen, får Long og Julius samme, negative vurdering (34 %), mens Yue Wan får 20 % og Lei er helt nede på 15 %. Long og Julius må derfor siges at give respondenterne indtryk af at være mest dovne.

Tabel 21: De udenlandske respondenters svar på spørgsmålet "Hvordan vil du beskrive personen?" på en skala fra 1=arbejdsom til 5=doven.

	<Yi Min	YueWan	Lei	Julius	Sara	YanYan	Liang	Long	Total
1 (arbejd-som)	9,8	14,9	10,8	4,5	11,5	11,8	23,5	6,5	11,7
2	22,7	22,4	37,7	18,9	34,5	36,8	36,8	18,7	28,6
3	49,2	42,5	40,0	43,2	38,1	40,4	29,4	41,0	40,4
4	15,2	16,4	6,9	26,5	12,9	8,8	7,4	28,1	15,3
5 (doven)	3,0	3,7	4,6	6,8	2,9	2,2	2,9	5,8	4,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tallene i rækkerne viser % af de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 89,2 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålet om arbejdsom/doven. $N=135$ respondenter. Liang får den mest positive vurdering, da 24 % af respondenterne har givet ham karakteren 1 (markeret med gråt), og vurderingen er signifikant bedre end den nærmeste speaker, Yue Wan ($p < 0,000$).

Pålidelig/upålidelig (tabel 22)

Den absolut mest positive vurdering får Liang (20 %), og den speaker, der ligger nærmest, er Sara (12 %). Vurderingen af Liang er tendentielt bedre end vurderingen af den nærmeste speaker, Sara ($p < 0,02$). Igen har meget få respondenter givet den mest negative karakter: Long blev bedømt til karakteren 5 af 10 respondenter (7 %), og Yi Min og Yan Yan fik samme dom af 7 respondenter hver (5 %). Lægger man karakter 4 og 5 sammen, bliver Long stadig mest negativt vurderet (30 %). De øvrige speakere fordeler sig nogenlunde jævnt på mellem 20 % og 26 %, mens Liang kun bliver vurderet som 'lidt upålidelig' eller 'upålidelig' af 13 % af respondenterne. Liang får altså den absolut mest positive vurdering, mens Long får den mest negative vurdering.

Tabel 22: De udenlandske respondenter's svar på spørgsmålet "Hvordan vil du beskrive personen?" på en skala fra 1=pålidelig til 5=upålidelig.

	Yi Min	Yue Wan	Lei	Julius	Sara	Yan Yan	Liang	Long	Total
1 (pålidelig)	7,7	6,9	7,8	6,1	12,1	6,7	20,4	4,3	9,0
2	16,9	18,3	20,9	20,6	27,3	31,9	29,9	23,9	23,8
3	49,2	51,1	48,1	50,4	40,2	41,5	37,2	42,0	44,9
4	20,8	21,4	20,2	19,1	17,4	14,8	8,8	22,5	18,1
5 (upålidelig)	5,4	2,3	3,1	3,8	3,0	5,2	3,6	7,2	4,2
Tota	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tallene i rækkerne viser % af de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 88,0 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålet om pålidelig/upålidelig. $N=133$ respondenter. Liang får den mest positive vurdering (markeret med gråt), og han vurderes tendentielt bedre end den nærmeste speaker, Sara ($p < 0,02$).

Selvstændig/usikker (tabel 23)

Her vender vurderingen af speakerne tilbage til det dominerende mønster, hvor Sara, Yan Yan og Liang fremtræder mest positivt for respondenterne, dog uden at Liang ligger øverst. Det er denne gang Sara (29 %), der ligger øverst, og herefter Yan Yan (25 %) og Liang (24 %). Forskellen mellem de to bedste vurderinger, Sara og Yan Yan, er ikke signifikant ($p < 0,19$). Den absolut mest negative vurdering får Yi Min, da hele 35 % af respondenterne mener, hun er 'usikker' (karakter 5). Ingen andre speakere får en så negativ bedømmelse.

Tabel 23: De udenlandske respondents svar på spørgsmålet "Hvordan vil du beskrive personen?" på en skala fra 1=selvstændig til 5=usikker.

	Yi Min	YueWan	Lei	Julius	Sara	YanYan	Liang	Long	Total
(selvst.)									
1	3,0	9,0	19,5	12,4	28,8	25,0	23,7	7,2	16,2
2	18,8	20,9	29,3	35,0	44,6	37,9	33,1	23,7	30,5
3	20,3	35,1	26,3	29,9	15,8	27,1	25,2	36,7	27,1
4	23,3	29,1	21,1	14,6	7,9	9,3	12,9	20,9	17,3
(usik.)									
5	34,6	6,0	3,8	8,0	2,9	0,7	5,0	11,5	9,0
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tallene i rækkerne viser % af de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 90,6 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålet om selvstændig/usikker. $N=137$ respondenter. Sara, Yan Yan og Liang får de mest positive vurderinger (markeret med gråt). Forskellen mellem vurderingen af Sara og den nærmeste speaker, Yan Yan, er ikke signifikant ($p < 0,19$). Yi Min bliver vurderet mest negativt, idet 35 % af respondenterne opfatter hende som usikker (markeret med gråt).

Ambitiøs/lige glad (tabel 24)

Igen er Sara, Yan Yan og Liang placeret højest. Sara med 20 %, Liang med 16 % og Yan Yan med 14 %. Der er ingen signifikant forskel mellem de to mest positivt vurderede speakere, Sara og Liang ($p < 0,97$). Og igen får Yi Min den klart mest negative bedømmelse med 18 %. De negative bedømmelser, der ligger nærmest, er Julius (11 %) og Long (10 %).

Tabel 24: De udenlandske respondenters svar på spørgsmålet "Hvordan vil du beskrive personen?" på en skala fra 1=ambitiøs til 5=lige glad.

	Yi Min	YueWan	Lei	Julius	Sara	YanYan	Liang	Long	Total
1 (ambi.)	8,0	6,7	10,8	9,7	19,9	13,7	15,7	4,2	11,1
2	12,4	18,7	26,9	18,7	30,5	23,7	32,9	18,2	22,8
3	36,5	46,3	36,2	37,3	29,8	43,2	37,1	36,4	37,8
4	24,8	19,4	20,8	23,1	13,5	14,4	12,9	31,5	20,0
5 (lige gl.)	18,2	9,0	5,4	11,2	6,4	5,0	1,4	9,8	8,3
% resp.	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tallene i rækkerne viser % af de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 90,9 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålet om ambitiøs/lige glad. $N=137$ respondenter. Sara, Yan Yan og Liang får de mest positive vurderinger (markeret med gråt), og der er ingen signifikant forskel mellem vurderingen af Sara og Liang ($p < 0,97$). Yi Min bliver vurderet mest negativt, da 18 % af respondenterne har givet hende karakteren 5 (markeret med gråt).

Da jeg nu har gennemgået de udenlandske respondenters svar på spørgsmålene om speakernes personlighedstræk, vil jeg herunder opsummere resultaterne. Gennemgangen af de udenlandske respondenters opfattelser af speakerne viser et tydeligt mønster: De mest positivt vurderede speakere er Sara, Yan Yan og Liang. De mest negativt vurderede speakere er Long, Yi Min og Lei. Dette resultat stemmer ikke overens med det sproglige hierarki, jeg har opstillet på baggrund af de danske respondenters vurderinger. De udenlandske respondenter vurderer altså ikke speakernes personlighedstræk ud fra accent. Spørgsmålet er, hvilke kriterier, de så bygger vurderingerne på? Indholdet i stemmeprøverne har jeg allerede været inde på, men det ser ikke ud til, at det er indholdet, der påvirker de udenlandske respondenters vurderinger af speakernes personlighedstræk. De speakere, der har omtalt lande eller brugt låneord fra andre sprog end dansk, er ikke i signifikant højere grad end de øvrige speakere blevet vurderet til at komme fra de omtalte lande. En undtagelse er dog Liang, der i signifikant

højere grad end de øvrige speakere vurderes som engelsktalende, sandsynligvis fordi han bruger to engelske ord i stemmeprøven. De øvrige speakere ser dog ikke ud til at blive vurderet ud fra indholdet i stemmeprøverne, og det er derfor nødvendigt at se nærmere på, hvilke andre træk ved stemmerne, der afgør vurderingen af dem.

Jeg har noteret forskellige, paralingvistiske træk hos speakerne for at undersøge, om disse har indflydelse på respondenternes svar. Kirilova (2006: 107) finder, at humor og hurtigt taletempo er med til at give positive vurderinger, mens tøven og stærk accent er med til at give negative vurderinger. I stedet for humor har jeg valgt at undersøge de mere objektivt identificerbare størrelser latter og smilestemme. *Latter* findes kun i en stemmeprøve, Sara, og det er derfor ikke til at sige, om latter har en positiv virkning. Sara er blandt respondenternes favoritter, men da ingen andre speakere ler i stemmeprøverne er det ikke muligt at påvise et mønster. *Smilestemme* findes hos flere speakere: Julius, Sara, Yan Yan og Long. Sara og Yan Yan hører til blandt de tre favoritter, mens Julius vurderes neutralt og Long vurderes negativt. Derfor ser det ikke ud til, at smilestemme har nogen indflydelse på vurderingerne. *Talehastighed* og *pauser* er paralingvistiske træk, som kan forbindes med andetsprogstale. Jeg har målt talehastighed og optalt pauser hos speakerne i min undersøgelse, men det ser ikke ud til, at disse to træk påvirker de udenlandske respondenters opfattelse af speakerne. Stemmeprøverne varer i gennemsnit 32 sekunder, og speakerne ytrer i gennemsnit 93 ord pr. 32 sekunder. Jeg har ikke medtalt tøvesignaler som fx 'øh'. Yi Min ytrer nøjagtig 93 ord pr. 32 sekunder, og Lei, Julius, Sara og Yan Yan ligger over gennemsnittet. Den speaker, der taler hurtigst er Yan Yan med 123 ord pr. 32 sekunder. De tre speakere, der ligger under gennemsnittet, er Yue Wan, Liang og Long, hvor Yue Wan taler langsomt: 65 ord pr. 32 sekunder. Der er altså ikke noget mønster at finde mellem talehastighed og respondenternes vurderinger af speakerens personlighedstræk.

Jeg har også optalt pauser (på over et sekund) i stemmeprøverne, og her er der heller ikke nogen sammenhæng med respondenternes vurderinger: De udenlandske respondenters favoritter, Sara, Yan Yan og Liang har hhv. fem, fire og seks pauser på over et sekund. De tre mest negativt vurderede speakere, Yi Min, Lei og Long har hhv. tre, ni og seks pauser. De to øvrige speakere, Yue Wan og Julius, har begge seks pauser. Det eneste bemærkelsesværdige i forbindelse med speakerens pauser er, at Lei med sine ni pauser har flere pauser end alle andre speakere, og Lei bliver vurderet meget negativt i fht. både personlighedstræk, sprog og forståelse. Flege (1988: 72) fokuserer på pauser hos andetsprogstalende, fordi pauser er et typisk træk for andetsprogstale:

”Non-native speakers seem to produce sentences containing more, and perhaps longer, pauses than native speakers.”

Flege redigerer pauserne ud af de andetsprogtalende speakeres stemmeprøver for at undersøge, om respondenterne opfatter speakernes tale anderledes, når der er færre pauser. Det viser sig dog, at minimeringen af pauser ikke giver nogen signifikant forskel i fht. vurderingen af speakerne.

Det sidste paralingvistiske træk, jeg har undersøgt, er omstartere. Dvs. at jeg har talt, hvor mange gange speakerne 'hakker i det', som fx her Lei:

Eks. 13.

"Når du sejler rundt i [//] i [//] i [//] i kanaler..."

I gennemsnit har speakerne fire omstartere pr. 32 sekunder. Tre speakere ligger over gennemsnittet: Yi Min har syv genstartere, Lei har otte genstartere, og Julius har fem genstartere. Yi Min og Lei er blandt de tre mest negativt vurderede speaker i fht. personlighedstræk, men mønsteret brydes af den tredje speaker, der bliver vurderet negativt i denne sammenhæng; Long har således slet ikke nogen genstartere, og derfor er det ikke muligt at trække nogen klare paralleller mellem antal genstartere og negative vurderinger af speakernes personlighedstræk. Et stort antal genstartere kan altså have en negativ indflydelse på vurderingen af speakerne, men det er ikke sikkert, at der er en sammenhæng. Hvis genstartere og vurdering hænger sammen, kan Julius' forholdsvis høje antal genstartere muligvis være en del af forklaringen på, hvorfor de udenlandske respondenter vurderer han sprog så negativt (se tabel 13).

I forbindelse med forståelse af speakerne er det muligt at trække en parallel til genstartere. Som vist i tabel 10 har de udenlandske respondenter lettest ved at forstå Yue Wan, Sara, Yan Yan, Liang og Long, og det er netop disse speakere, der har færre genstartere end gennemsnittet. Det kunne altså tyde på, at der er en sammenhæng mellem antal genstartere og respondenternes forståelse af speakerne. I denne undersøgelse er der dog tale om så få speakere, at jeg ikke er i stand til at generalisere herudfra.

Konklusionen på afsnittet om de udenlandske respondents vurdering af speakernes personlighedstræk bliver derfor, at det ikke er muligt at fastslå, hvorfor respondenterne svarer, som de gør. De tre mest positivt vurderede speakere er Sara, Yan Yan og Liang, og de tre mest negativt vurderede speakere er Yi Min, Lei og Long. Med hensyn til forståelse af speakerne og vurdering af speakernes sprog er det igen Sara, Yan Yan og Liang, der ligger øverst, mens Lei og Julius ligger i bunden. En positiv vurdering af speakernes personlighedstræk hænger altså tydeligvis sammen med en god forståelse af speakerne. Men den negative vurdering af Yi Min, Lei og Long ser ikke ud til at hænge lige så tydeligt sammen med en dårlig forståelse af disse tre speakere. Den dårligst forståede speaker (se tabel 10) er Lei, og herefter følger Julius, Yi Min, Yue Wan og Long, men Julius og Yue Wan vurderes forholdsvis neutralt i fht. personlighedstræk. Forståelsen af speakerne hænger altså kun delvist sammen med vurderingen af speakernes personlighedstræk.

De danske og de udenlandske respondenter er tilsyneladende kun enige om opfattelserne af to speakere: Sara taler bedst dansk og bliver mest overbevisende vurderet til at komme fra Danmark, mens Lei taler dårligst dansk, og han er desuden den eneste speaker, der bliver vurderet til at komme fra Mellemøsten.

Interview med udenlandske respondenter

48 af de udenlandske respondenter har medvirket i individuelle interview, der i gennemsnit varer knap ti minutter. Jeg har ikke foretaget nogen planlagt udvælgelse af de 48 respondenter. Interviewene foregik som nævnt på respondenternes sprogskoler i løbet af deres undervisningslektioner, og der var stor forskel på, hvor lang tid de forskellige klasser på sprogskolerne mente at kunne afsætte til undersøgelsen. Jeg har derfor interviewet respondenterne fra de klasser, der kunne afse tid til det. De 48 respondenter repræsenterer to sprogskoler. Interviewene er udformede som halvstrukturerede samtaler baseret på syv overordnede spørgsmål, der er gengivet i afsnittet "Interview" i kapitel 2. Svarene på disse spørgsmål er naturligvis mere komplekse og tvetydige i en samtale, end de ville være i et lukket spørgeskema, og jeg har derfor valgt efterfølgende at gruppere de varierende svar i nogle samlende kategorier. Kategorierne er dels baseret på de svar, der i løbet af interviewene virkede mest interessante og iøjnefaldende på mig, og dels på de svar, der mest hyppigt blev givet. Svarene er således grupperet i disse 11 kategorier:

- 1) Det er et problem at tale dansk med accent
- 2) Man kan godt lære at tale et fremmedsprog uden accent
- 3) Jeg vil tale dansk som en dansker
- 4) Udtale er vigtigst i forbindelse med at lære at tale dansk
- 5) Udtale er sværest i forbindelse med at lære at tale dansk
- 6) Jeg har haft den negative oplevelse at have kommunikationsproblemer, eller at danskere skifter til engelsk
- 7) Jeg har fået at vide, at jeg taler godt dansk
- 8) Det er en hjælp, når nogen retter min udtale
- 9) Jeg retter andre udlændinges udtale
- 10) Jeg reagerer positivt på accent på mit modersmål
- 11) Ingen bliver irriterede over accent på mit modersmål

De 11 svarkategorier har jeg indtastet i samme SPSS-skema som svarene fra spørgeskemaerne. På den måde kan jeg sammenholde resultaterne fra masketesten med resultaterne fra interviewene, men her vil jeg dog først gengive interviewsvarene alene. Flere steder i det følgende afsnit viser jeg teksteksempler fra interviewene. Tallene i parentes henviser til respondenternes numre (R = respondent) og det tidspunkt i optagelsen, hvor teksteksemplet begynder (T = tid). Jeg transskriberer teksteksemplerne efter

almindelig retskrivning, da jeg udelukkende fokuserer på indholdet og ikke på sproget. Respondenternes ordvalg og grammatik bibeholdes.

Gennemgang af interviewsvar

I dette afsnit gennemgår jeg svarene fra de individuelle interview med baggrund i de svarkategorier, jeg opstillede i det foregående afsnit

1) *Det er et problem at tale dansk med accent.* N=41. 58,5 % af de interviewede mener, at det i en eller anden grad er et problem at tale dansk med accent, og 41,5 % mener ikke, det er et problem. Der er dog stor forskel på, hvilke årsager de interviewede giver, når de mener, det er problematisk at tale med accent. Nogle mener, det er sværere at finde arbejde, hvis man taler med accent, men generelt er holdningen, at det mest er et problem, hvis andre har svært ved at forstå, hvad den accenttalende siger.

2) *Man kan godt lære at tale et fremmedsprog uden accent.* N=44. 70,5 % mener, det kan lade sig gøre at tale et fremmedsprog uden accent, mens 29,5 % ikke mener, det er muligt. Stort set alle de interviewede, der mener, det er muligt at lære at tale et fremmedsprog uden accent, siger dog, at der er visse betingelser for, at det kan lade sig gøre. De fleste nævner alder som en vigtig betingelse, men også personlighed og 'sprogøre' nævnes. De to følgende teksteksempler (14 og 15) viser, at respondenterne ser alder som en vigtig faktor, og i eksempel 4.4.1 lægger respondenterne desuden vægt på motivation:

Eks. 14. (R 112, T 1:41)

"Det kommer an på hvem vi taler om. Det kommer an på hvornår man flytter det andet sted, og det kommer an på hvor meget man prøver, hvor meget man vil lære. Ja, det er ikke umuligt."

Eks. 15. (R 113, T 0:15)

"Det kan man hvis man er måske under 16 år."

3) *Jeg vil tale dansk som en dansker.* N=47. 27,7 % har ambitioner om at tale dansk helt uden accent, hvorimod 72,3 % er tilfredse med andre mål som fx forståeligt dansk eller *"godt nok til at studere på universitetet"*. Det er her interessant at lægge mærke til, at selvom mere end to tredjedele af de interviewede mener, det er muligt at tale et fremmedsprog uden accent, har under en tredjedel selv ambitioner om at nå det mål. Der er mindst to årsager hertil: For det første nævner de fleste noget, der minder om en kritisk periode for andetsprogstilegnelse, og for det andet mener mange, at dansk er sværere at lære end andre sprog. Det sidste argument kan fx findes i de følgende tre teksteksempler:

Eks. 16. (R 14, T 8:33)

"Mit modersmål er tydeligt [...]man kan ikke forveksle ordene[...]der er mange ord, der lyder næsten det samme på dansk"

Eks. 17. (R 16, T 2:40)

"dansk sprog det er mere utydeligt"

Eks. 18. (R 112, T 4:50)

"fordi danskerne, der er meget forskellig mellem talesprog og mellem den skrivesprog, og så danskerne skriver mange ord, men de spiser [ordene] når de snakker "

4) Udtale er vigtigst i forbindelse med at lære dansk. N=48. 37,5 % mener, at udtale er vigtigst i forbindelse med at lære dansk, og 62,5 % mener, noget andet er vigtigere. Eksemplet herunder viser en væsentlig årsag til, at en stor del af de interviewede mener, udtale er vigtigst, nemlig at danskerne har svært ved at forstå dansk med accent:

Eks. 19. (R 118, T 9:02)

R 118: "Jeg synes, det er meget, meget vigtigt for danskere at man taler bedre og uden accent, fordi danskere har ikke mødt udlændinge ligesom andre."

Interviewer: "Okay, så altså er der nogen andre lande, hvor man er bedre til at forstå accent?"

R 118: "Ja, fx USA og England [...] Fordi jeg synes, der er mange, mange udlændinge, der bor i England og USA."

5) Udtale er sværest i forbindelse med at lære dansk. N=48. Præcis halvdelen af de interviewede mener, udtale er sværest i forbindelse med at lære dansk.

Eks. 20. (R113, T 1:42)

Interviewer: "Synes du, udtale er sværere på dansk end på andre sprog?"

R 113: " Ja det synes jeg, der er ingen regler"

I kategori 4 og 5, der omhandler udtale, er der altså to hovedforklaringer fra de respondenter, der mener, udtale er vigtigst og sværest i forbindelse med at lære dansk. Den ene forklaring er, at dansk udtale er sværere at lære end andre sprog, en påstand, der også kan findes hos flere forskere (Grønnum 2003; Skovholm 1996; Basbøll & Bleses 2002). Den anden forklaring er, at danskere er mindre tålmodige og mindre vant til at høre dansk talt med accent, hvilket stemmer overens med påstandene hos en række andre forskere (fx Kristiansen & Jørgensen 2003).

6) *Jeg har haft den negative oplevelse at have kommunikationsproblemer, eller at danskere skifter til engelsk.* N=48. Spørgsmålet blev under interviewet stillet som *"Prøv at fortælle om en gang, hvor du fik en positiv eller negativ reaktion på din accent"*, og respondenterne havde således mulighed for selv at vælge, hvilken type reaktion eller oplevelse, de ville fortælle om. De mest hyppigt nævnte, negative reaktioner er kommunikationsproblemer, og at danske samtalepartnere skifter til engelsk i stedet for at tale dansk, og derfor er det disse svar, jeg har valgt at trække frem her. 35,4 % nævnte kommunikationsproblemer, 12,5 % nævnte skift til engelsk, og 52,1 % nævnte andre reaktioner, eller at de ikke mente at have fået negative reaktioner på deres accent. Kommunikationsproblemer er naturligvis at forvente, når man lærer et nyt sprog. Det interessante i denne sammenhæng er, at flere af de interviewede udtrykker tvivl om, hvor meget de danske samtalepartnere forsøger at forstå.

Eks. 21. (R 11, T 0:30)

"Men øh jeg tror danskere er ikke vant at mennesker, at folk snakker med accent, så de har ikke meget tålmodighed. Fordi, ja, på engelsk, ja, det er lige meget, der er tusind millionvis af accenter og det er tilladt i England, men i Danmark det er lidt sværere, måske, tror jeg, fordi det er første generation som har set så mange indvandrere."

Eks. 22. (R114, T 2:57)

"Danskerne har problemer med at forstå udlændinge, når de taler uden dansk accent. Jeg ved ikke om de kan ikke forstå, eller om de gider ikke forstå. Det ved jeg ikke hvorfor."

Danskernes manglende tålmodighed med eller vilje til at forstå kommer ifølge 12,5 % af de interviewede til udtryk ved, at danskerne skifter til engelsk. Teksteksemplet herunder er fra en mexicansk kvinde, der fortæller, hvordan hun opfatter Mexico i forhold til Danmark:

Eks. 23. (R 106, T 9:52)

"Først tror jeg, vi har mere tålmodighed, og der er ikke så mange, der taler engelsk som i Danmark, så her det er nemmere at tale engelsk, så hvis en dansker kan ikke forstå, så "okay, okay, så taler vi engelsk"."

7) *Jeg har fået at vide, at jeg taler godt dansk.* N=47. Spørgsmålet lød *"Prøv at fortælle om en gang, hvor du fik en positiv eller negativ reaktion på din accent"* ligesom ved svarkategori 6 ovenfor. 53,2 % af de interviewede valgte at fortælle om, at de var blevet rost for at tale godt dansk. 46,8 % valgte at fortælle om andre reaktioner eller oplevelser, eller de havde ikke oplevet positive reaktioner. Resultatet viser, at det er vigtigt for respondenterne at tale godt dansk.

8) *Det er en hjælp, når nogen retter min udtale.* N=47. 83 % mener, det udelukkende er positivt at blive rettet, mens 17 % mener, det kan være irriterende at blive rettet. De 17 % svarer til otte personer, og heraf er der kun en person, der mener, det udelukkende er negativt at blive rettet. De øvrige 7 personer mener, at det kan være mere eller mindre positivt at blive rettet afhængigt af situationen og af hvem, der retter. Flere af de interviewede nævner, at de selv har bedt deres venner eller familie om at rette dem.

9) *Jeg retter selv andre udlændinges udtale.* N=33. 45,5 % af de interviewede siger, at de indimellem retter andre udlændinges udtale. 54,5 % retter ikke andres udtale. De respondenter, der retter andre, forklarer, at de gør det for at hjælpe, mens de respondenter, der ikke retter andre, forklarer, at de ikke føler sig i stand til at rette andre, eller at de ikke vil gøre nogen kede af det. I eksemplet herunder svarer en respondent på spørgsmålet om, hvorfor hun ikke retter andre udlændinge:

Eks. 24. (R 117, T 7:15)

"Fordi jeg synes, at jeg ikke har den ret endnu, ligesom lærere."

10) *Jeg reagerer positivt på accent på mit modersmål.* N=47. 89,4 % udtaler sig positivt eller neutralt om accent på deres modersmål, mens kun 4,3 % (N=2) udtaler sig negativt. 6,4 % (N=3) har ikke hørt deres modersmål talt med udenlandsk accent. De positive og neutrale reaktioner spænder vidt fra *"det er okay"* til glæde og stolthed over, at udlændinge forsøger at tale det pågældende sprog. Eksempel 25 er fra en iransk kvinde, der fortæller om udlændinge, der taler persisk. Eksempel 26 er fra en japansk kvinde, der fortæller om udlændinge, der taler japansk:

Eks. 25. (R 112, T 10:30)

"Jeg bliver meget glad hvis de taler persisk, og det er rigtigt, jeg holder meget af det i mit hjerte, at de taler mit moderssprog. Det er lige meget, hvordan de taler, det er lige meget de har ikke god udtale, bare de vil lære mit moderssprog."

Eks. 26. (R 60, T 9:36)

De prøver at tale min sprog, så jeg skal prøve også at høre, hvad de siger, og forstå, hvad de siger."

11) *Ingen bliver irriterede over accent på mit modersmål.* N=40. De interviewede bliver spurgt, om de kender nogen, der bliver irriterede over at høre accent på de interviewedes modersmål. 35 % mener, at nogle mennesker i deres oprindelseslande i et eller andet omfang bliver irriterede over accent, mens 65 % mener, at ingen bliver irriterede over accent. En stor del af de interviewede mener altså selv, at der er en tolerant holdning til udenlandsk accent, der hvor de kommer fra. Det er interessant her at sammenligne med svarene i kategori 10 ovenfor, hvor knap 90 % af de

interviewede udtrykker en positiv eller neutral holdning til accent. Der er altså en del af de adspurgte, der selv mener at være mere positivt indstillede over for accent end andre i deres sprogsamfund. Der er mindst to forklaringer på dette: For det første er det sandsynligt, at de interviewede gerne selv vil fremstå som venlige og tolerante, og for det andet peger flere af de interviewede på, at det især er ældre mennesker, der bliver irriterede over accent. Denne sidste forklaring kan dels skyldes, at ældre mennesker måske er mere konservative, og dels, at størstedelen af de interviewede ikke selv tilhører gruppen af ældre og således lægger ansvaret fra sig.

Opsummering af interview

Gennemgangen af svarene fra de individuelle interview viser, at lidt over halvdelen af de interviewede mener, at det i en eller anden grad er problematisk at tale dansk med accent, og at mere end to tredjedele mener, at det i hvert fald i nogle tilfælde er muligt at lære at tale et fremmedsprog uden accent. Alligevel har kun 27,7 % af de interviewede ambitioner om at lære at tale dansk uden accent. Grunden hertil er sandsynligvis, at de afstemmer deres ambitioner efter hvad, der er muligt. Størstedelen af de respondenter, der mener, det er muligt at lære at tale et fremmedsprog uden accent, nævner alder som en vigtig faktor i andetsprogstilegnelsen. Det er dermed sandsynligt, at respondenterne mener, de har overskredet en kritisk periode for andetsprogstilegnelse, og at det derfor ikke er muligt for dem at lære at tale dansk uden accent.

Udtalen af dansk bliver vurderet som både vigtigst (af 37,5 %) og sværest (af 50 %) af de interviewede, og det kan have flere grunde. Udtale bliver i dansk forskning ofte fremført som et område, hvor det danske sprog adskiller sig væsentligt fra andre sprog (Grønnum 2003; Skovholm 1996; Basbøll & Bleses 2002), og dette har muligvis en afsmittende effekt på lærere i dansk som andetsprog, der igen påvirker de kursister, de underviser. Hvis respondenterne er blevet undervist af lærere, der mener, at dansk udtale er særlig svær at lære, og at det er vigtigt at tilegne sig en meget målsprogsnær udtale, kan det være en årsag til, at respondenterne finder udtale så svær. En anden grund kan være, at danskere generelt er mindre tolerante over for accent end andre sprogsamfund og dermed forventer, at andetsprogstalende lærer at tale uden accent. Endelig er det muligt, at udtale nævnes, fordi det er nemt at få øje på i undervisningen. Udtale og grammatik skilles ofte ud fra den øvrige undervisning med særlige opgaver og øvelser, hvorimod fx ordforråd og pragmatik i højere grad er integreret i den samlede undervisning, og derfor opfattes udtale og grammatik lettere som selvstændige problemområder af kursisterne.

På opfordringen til at fortælle om negative oplevelser nævner lidt over en tredjedel kommunikationsproblemer og 12,5 % fortæller, at danskere skifter til engelsk. Det tyder altså på, at de interviewede vægter kommunikation og forståelse højt. Dette kan igen hænge sammen med

respondenternes fokus på udtale, fordi de oplever, at danskerne ikke forstår dem på grund af udtalen. Med hensyn til positive oplevelser vælger lidt over halvdelen at fortælle, at de er blevet rost for at tale godt dansk. Også dette kan muligvis hænge sammen med fokus på udtale, men sammenhængen er her noget mere usikker. Respondenterne lægger vægt på, at de har fået ros for at tale godt dansk, og i mange tilfælde siger de specifikt, at de har fået ros for at tale uden accent. Men begrebet 'godt dansk' kan naturligvis have mange andre aspekter end udtale.

Langt størstedelen af de interviewede (83 %) mener, det er en hjælp at blive rettet, og en stor del af dem har selv bedt venner og familie om at hjælpe på denne måde. Dette viser, at de fleste respondenter har ambitioner om at blive bedre til dansk, end de er nu. Lidt under halvdelen retter andre udlændinges udtale.

Knap 90 % af de interviewede har en positiv eller neutral holdning til accent på deres eget modersmål. Der er flere mulige tolkninger i denne forbindelse. Respondenterne vil sandsynligvis gerne selv fremstå som tolerante, men det kan også skyldes, at respondenterne faktisk er meget tolerante med hensyn til accent, måske fordi de selv ved, hvad det kræver at lære et nyt sprog. Tallet kan også pege på, at andre sprogsamfund generelt er mere accepterende over for accent end Danmark. 65 % af de interviewede mener således, at ingen i deres hjemlande bliver irriterede over udenlandsk accent.

Udtalefokus på to sprogskoler

I forbindelse med analyserne af interviewene er det vigtigt at huske på, at der er tale om en forholdsvis lille informantgruppe, og resultaterne er derfor tilsvarende mindre generaliserbare. De 48 respondenter, der har deltaget i interviewene, repræsenterer to sprogskoler. 21 respondenter går på sprogskole A, hvor der ikke fokuseres specielt på udtaleundervisning. 26 respondenter går på sprogskole B, hvor der fokuseres meget på udtaleundervisning, blandt andet det danske stød (Christensen 2001). En respondent har ikke angivet sprogskole. Da respondenterne således er vant til forskellige grader af fokus på udtale, er det interessant at undersøge, om dette hænger sammen med deres svar på, hvad der er vigtigst i forbindelse med at tilegne sig dansk som andetsprog. Tabel 25 viser, at grupperne fra de to sprogskoler i næsten lig høj grad mener, at udtale er vigtigst.

Tabel 25, De interviewedes svar på spørgsmålet:
"Hvad er det vigtigste, når man skal lære dansk?"

		sprogskole A	sprogskole B	Total
Udtale er vigtigst	% af resp.	33,3	38,5	36,2
Udtale er ikke vigtigst	% af resp.	66,7	61,5	63,8
Total	% af resp.	100	100	100

97,9 % af de interviewede har svaret på spørgsmålet. N=47. På begge sprogskoler mener omkring en tredjedel, at udtale er vigtigst i forbindelse med tilegnelse af dansk som andetsprog.

I tabel 26 er resultatet mere opsigtsvækkende, da hele 73 % af respondenterne fra sprogskole B mener, udtale er sværest. Kun 19 % af respondenterne fra sprogskole A mener, udtale er sværest. Det kunne altså se ud til, at et stort fokus på udtaleundervisning fra skolens side og tilsvarende store krav til kursisterne påvirker kursisternes holdninger til udtaletilegnelse. Omvendt er det naturligvis også muligt, at kursister, der er specielt interesserede i udtale eller er ambitiøse med hensyn til udtale, vælger en sprogskole, der har netop dette fokus.

Tabel 26. De interviewedes svar på spørgsmålet:
"Hvad er det sværeste, når man skal lære dansk?"

		sprogskole A	sprogskole B	Total
Udtale er sværest	% af resp.	19,0	73,1	48,9
Udtale er ikke sværest	% af resp.	81,0	26,9	51,1
Total	% af resp.	100	100	100

97,9 % af de interviewede har svaret på spørgsmålet. N=47. Det er stor forskel på de to svargrupper. 73 % af respondenterne fra sprogskole B mener, at udtale er vigtigst, mod kun 19 % af respondenterne fra sprogskole A.

Udover forskellen mellem de to grupper med hensyn til holdninger til udtaletilegnelse kunne man også forestille sig forskellige holdninger til accent mellem grupperne. Derfor har jeg foretaget en krydstabulering mellem respondenterne fra de to grupper og deres udtalelser om, hvorvidt folk i deres oprindelseslande bliver irriterede, hvis folk taler med accent. Det viser sig (tabel 27), at der igen er forskel på respondenterne fra de to

sprogskoler. Respondenterne fra sprogskole A er fordelt nogenlunde lige mellem det ene udsagn, at nogle bliver irriterede, og det andet, at ingen bliver irriterede. Der er dog lidt flere (59 %), der mener, at nogle bliver irriterede. Men hos respondenterne fra sprogskole B er der en tydelig tendens (82 %) til at mene, at ingen i deres oprindelseslande bliver irriterede over at høre deres modersmål talt med accent.

Tabel 27. De interviewedes svar på spørgsmålet: "Kender du nogen, der bliver irriterede over accent på dit modersmål?"

		sprogskole A	sprogskole B	Total
Ja, nogle bliver irriterede	% af resp.	58,8	18,2	35,9
Nej, ingen bliver irriterede	% af resp.	41,2	81,8	64,1
Total	% af resp.	100	100	100

81,3 % af de interviewede har svaret på spørgsmålet. N=39. Kursis-terne på sprogskole B mener i væsentlig lavere grad end kursisterne på sprogskole A, at folk i deres oprindelsesland bliver irriterede over accent.

Man kunne have en forventning om, at folk fra mere intolerante sprogsamfund ville være mere interesserede i at få en meget målsprogsnær udtale og derfor vælge en sprogskole med stort fokus på udtale, fx sprogskole B i denne undersøgelse. Det ser dog ikke ud til at være tilfældet, da kun meget få respondenter fra sprogskole B selv mener, de kommer fra sprogsamfund, der opfatter accent som problematisk. Derfor hælder jeg i stedet mere til en anden tolkning: Respondenterne fra sprogskole B oplever en udtaleundervisning, hvor der lægges vægt på at opnå en meget målsprogsnær udtale, og derfor opfatter disse respondenter måske i højere grad Danmark som et intolerant sprogsamfund. Når de så sammenligner Danmark med deres eget sprogsamfund, så virker dette langt mere accepterende over for accent, og respondenterne mener derfor ikke, at folk i deres oprindelseslande bliver irriterede over accent.

Ud fra denne analyse af forskellen på respondenterne fra de to sprogskoler konkluderer jeg, at skolens og lærernes holdninger til andetsprogstilegnelse har stor indflydelse på kursisternes holdninger hertil. Analysen her er dog foretaget ud fra kun 48 respondenter, der repræsenterer to sprogskoler. For at foretage en grundigere og bredere analyse er det naturligvis nødvendigt med et større empirisk materiale, og derudover ville det være interessant også at interviewe skolernes ledere og lærere om deres holdninger til undervisning i dansk som andetsprog. En sådan undersøgelse ligger dog uden for dette speciales rammer.

Sammenfatning af resultater

I masketesten favoriserer de danske respondenter helt tydeligt Julius og Sara, som taler dansk som modersmål. Yue Wan og især Lei vurderes mest negativt. De udenlandske respondenter vurderer Sara, Yan Yan og Liang mest positivt og Lei mest negativt. De danske og de udenlandske respondenter er enige om opfattelserne af følgende to speakere: Sara taler bedst dansk og bliver mest overbevisende vurderet til at komme fra Danmark, mens Lei taler dårligst dansk. Tabel 28 herunder viser således, at Sara er placeret øverst og Lei nederst i både de danske og de udenlandske respondentes accenthierarki. Herudover er det værd at notere, at begge grupper vurderer Yue Wan meget negativt. Til gengæld er placeringerne af Julius og Liang meget forskellige for de to grupper. Dette er især bemærkelsesværdigt for Julius, der taler dansk som modersmål. Han bliver vurderet næstbedst af de danske respondenter og næstdårligst af de udenlandske respondenter. Ud fra de udenlandske respondentes svar kan jeg ikke konkludere, hvorfor Julius bliver vurderet så lavt. Han taler ikke hurtigere end Sara og Yan Yan, så det kan ikke være forklaringen. Derimod bruger han et engelsk udtryk, 'up to date', og nogle af de danske respondenter har skrevet, at han taler "ungdomssprog". Dette udtryk er jeg ikke stødt på blandt de udenlandske respondenter, men det er måske fordi, de ikke har kunnet sætte ord på det. Ud fra mit eget, intuitive indtryk taler Julius dog ikke mere 'ungt' end de øvrige speakere, men til gengæld synes jeg, han har en lidt snøvlende stemme. Jeg skal her påpege, at det er min egen opfattelse, og at jeg ikke har foretaget en analyse af Julius' tale med henblik på ungdomssprog og utydelig tale.

Tabel 28. Sprogligt hierarki

Danske resp.	Udenlandske resp.
Sara	Sara
Julius	Yan Yan
Yi Min	Liang
Yan Yan	Yi Min
Long	Long
Liang	Yue Wan
Yue Wan	Julius
Lei	Lei

Noter: De danske respondentes hierarki er baseret på tabel 4.2.4. De udenlandske respondentes hierarki er baseret på tabel 4.3.4. Julius bliver vurderet næstbedst af de danske respondenter og næstdårligst af de udenlandske respondenter (markeret med gråt).

De udenlandske respondenter følger altså ikke de danske respondentes accenthierarki. De to respondentgrupper er som sagt enige om at placere Sara højest i hierarkiet, og de er endvidere enige om, at Sara lyder mere dansk end de øvrige speakere. Men de udenlandske respondentes vurdering af speakernes personlighedstræk ser ikke ud til at have forbindelse med speakernes accent. De tre mest positivt vurderede speakere, Sara, Yan Yan og Liang, bliver vurderet til at være danske af hhv. 88 %, 65 % og 21 % af de udenlandske respondenter (se tabel 14). Det betyder, at de udenlandske respondenter ikke passer ind i de mønstre, som masketesten ofte viser. Som vist i afsnittet "Tidligere undersøgelser" i kapitel 1, er der en typisk tendens til, at brugerne af majoritetssproget/standardsproget vurderes højt på kompetence men lavt på socialitet, og brugerne af de regionale varianter/minoritetssproget vurderes lige omvendt (Ladegaard 1992: 175; Lambert m.fl. 1960: 46-47). Dette er altså ikke tilfældet for de udenlandske respondenter i denne undersøgelse. De udenlandske respondenter bedømmer ikke speakerne på baggrund af accent.

I interviewene viste det sig, at de 48 respondenter generelt var positivt indstillede over for accent på deres respektive modersmål, mens de var mere kritiske over for dansk talt med udenlandsk accent. Dette kan skyldes, at de selv er ved at tilegne sig dansk og derfor er opmærksomme på forskelle mellem dansk med accent og dansk uden accent. Desuden er det tydeligt, at respondenterne tillægger udtaletilegnelse stor betydning, og halvdelen af respondenterne mener, at udtale er det sværeste at lære ved tilegnelsen af dansk som andetsprog. Dette kan have flere årsager. For det første kan respondenterne være blevet påvirket af en diskurs, fx via deres lærere, om, at dansk udtale er sværere og derfor vigtigere at lære end andre sprogs udtale (Grønnum 2003; Skovholm 1996; Basbøll & Bleses 2002). For det andet er udtale nemmere at bemærke i undervisningen end fx pragmatik og generel kommunikation, da udtale ofte bliver behandlet separat i lærebøgerne (Køneke & Nielsen 1995; Jeppesen & Maribo 1999). For det tredje er det muligt, at respondenterne har oplevet, at modersmålstalende danskere har svært ved at forstå dem pga. udtalen. Afsnit 4.4.1 "Gennemgang af interviewsvar" viser, at over en tredjedel af respondenterne på et spørgsmål om negative oplevelser i forbindelse med accent svarer, at de har oplevet kommunikationsproblemer. I afsnittet citeres et par respondenter, der er i tvivl om, hvorvidt danskerne er interesserede i at forstå dansk med accent. Respondenternes opfattelse af, hvor svær dansk udtale er at lære, hænger sammen med hvilken sprogskole, de går på. Respondenterne i interviewene repræsenterer to sprogskoler, og der er en tydelig sammenhæng mellem sprogskole og holdning til udtaletilegnelse. På den ene sprogskole prioriteres udtale meget højt, og respondenterne fra denne skole mener i væsentlig højere grad, at dansk udtale er svær at lære.

Masketesten og interviewene giver således modstridende resultater. Masketesten viser, at de udenlandske respondenter ikke baserer deres vurderinger af speakernes personlighedstræk på graden af accent. Det vil sige, at de udenlandske respondenter ikke er kritiske over for dansk med

accent i masketesten. I interviewene giver de udenlandske respondenter udtryk for det modsatte: Over halvdelen mener, at det i en eller anden grad er et problem at tale dansk med accent, og desuden mener mere end en tredjedel, at udtale er det vigtigste i forbindelse med at lære dansk.

Der er flere mulige forklaringer på denne uoverensstemmelse mellem masketest og interview. En mulig forklaring kan være, at de udenlandske respondenter ikke kan høre hvilke speakere, der taler med accent. Tabel 29 afkræfter denne forklaring, da de udenlandske respondenter gæt på Danmark som oprindelsesland i høj grad ligner de danske respondenter gæt. De to respondentgrupper er enige om, at Sara og Julius lyder mest danske, og at Liang og Yue Wan lyder mindst danske.

Tabel 29. Sammenligning af dansk og udenlandske respondenter gæt på Danmark som speakernes oprindelsesland.

Danske respondenter			Udenlandske respondenter		
Speaker	Dansk	Ikke-dansk	Speaker	Dansk	Ikke-dansk
Sara	87,7	12,3	Sara	87,9	12,1
Julius	81,0	19,0	Julius	68,8	31,2
Lei	18,5	81,5	Yi Min	66,7	33,3
Yi Min	17,1	82,9	Yan Yan	65,0	35
Long	15,1	84,9	Long	41,5	58,5
Yan Yan	9,9	90,1	Lei	24,5	75,5
Liang	7,5	92,5	Liang	20,7	79,3
YueWan	3,9	96,1	YueWan	19,6	80,4

Tallene viser % af alle de respondenter, der har svaret på spørgsmålet. 77,6 % af de danske respondenter har svaret på spørgsmålet om speakernes oprindelse. N=118. 74,3 % af de udenlandske respondenter har svaret på spørgsmålet. N=112. De to grupper er enige om, at Sara og Julius lyder mest danske, og at Yue Wan og Liang lyder mindst danske (markeret med gråt).

En anden forklaring kan være, at de udenlandske respondenter er så vant til at høre accent (fx på sprogskolen), at de ikke lægger mærke til accent men i stedet fokuserer på andre aspekter af stemmeprøverne. Hvilke aspekter, de i så fald vurderer speakernes personlighedstræk ud fra, er jeg ikke kommet til nogen konklusion på.

En tredje forklaring kan være, at respondenterne er hårdere over for sig selv end over for andre, når det drejer sig om accent. Når de i interviewene fortæller om, at det kan være problematisk at tale dansk med accent, og at det er vigtigt at lære den danske udtale, baserer de disse påstande på deres egne, personlige erfaringer og på erfaringer fra mennesker i deres nære omgivelser. Respondenterne har i mange tilfælde selv oplevet, at det kan være problematisk at tale dansk med accent. I masketesten er respondenterne derimod ikke personligt involveret. De skal vurdere anonyme stemmer, og her lægger de ikke vægt på, om disse stemmer taler

dansk med eller uden accent. Respondenterne kan godt høre hvem, der taler med accent, men det har ingen indflydelse på deres vurdering af speakerne personlighedstræk. Denne forklaring peger altså på, at respondenterne er mere kritiske over for deres egen accent end over for andres accent.

En fjerde forklaring, som kan opfattes som en forlængelse af den foregående forklaring, kan være, at de udenlandske respondenter føler en vis form for solidaritet med eller forståelse for de speakere, der taler med accent. Respondenterne er sandsynligvis ikke selv interesserede i at blive dømt efter deres accent, og derfor dømmer de heller ikke speakerne i masketesten efter deres accent. I interviewene bliver respondenterne spurgt, om det er et problem at tale dansk med accent, og i den forbindelse kan mange af respondenterne komme i tanker om situationer, der har været problematiske pga. deres accent.

Der er altså ikke nogen entydig forklaring på forskellen mellem resultaterne fra masketesten og resultaterne fra interviewene. I forbindelse med forklaringerne på forskellen mellem masketest og interview, er det vigtigt at huske på, at interviewene er baseret på et noget lavere antal respondenter end masketesten. 151 udenlandske respondenter deltog i masketesten, og 48 af disse respondenter deltog i de individuelle interview. Resultaterne fra interviewene er derfor ikke så generaliserbare som resultaterne fra masketesten.

KONKLUSION

Jeg har opdelt min konklusion i to dele, fordi jeg her behandler to forskellige områder. Afsnittet ”Svar på problemformulering” opsummerer resultaterne fra undersøgelsen og trækker en tråd tilbage til indledningen af afhandlingen. I afsnittet ”Forbedringer og perspektivering” overvejer jeg hvilke forbedringer, jeg kunne foretage i en eventuel fremtidig undersøgelse af lignende art, og desuden giver jeg forslag til hvilke beslægtede områder, en sådan undersøgelse kunne beskrive.

Svar på problemformulering

Min problemformulering i indledningen består af et overordnet spørgsmål og to underordnede spørgsmål, som jeg herunder vil besvare et ad gangen.

- **Hvilke holdninger til dansk med accent findes blandt folk, der selv taler dansk med accent?**

Det første og overordnede spørgsmål i problemformuleringen drejer sig om hvilke holdninger, de udenlandske respondenter i denne undersøgelse har til dansk med accent. Helt kort viste masketesten, at de udenlandske respondenter ikke er kritisk indstillede over for dansk med accent. Interviewene viste det modsatte – respondenterne gav her udtryk for, at det er problematisk at tale dansk med accent, og at det er meget vigtigt at lære dansk udtale. Som nævnt i afsnittet ”Sammenfatning af resultater” i kapitel 3 kan der være flere årsager til diskrepansen mellem masketestens og interviewenes resultater. Jeg hælder mest til den forklaring, der siger, at respondenterne ikke selv ønsker at blive vurderet ud fra deres måde at tale dansk på, og at de derfor heller ikke vurderer andre på baggrund af accent. Når danske informanter i masketesten tillægger accent-talende negative personlighedstræk (Kirilova 2004; Kirilova 2006; Jørgensen & Quist 2001), så hænger det sammen med stereotyper og med opdelingen i ’os’ og ’dem’. Danske informanter tillægger accent-talende speakere negative personlighedstræk, og på den måde signalerer de, at de selv har positive personlighedstræk. De udenlandske respondenter i denne undersøgelse kan ikke skabe samme distinktion mellem ’os’ og ’dem’, fordi de selv tilhører gruppen af accent-talende.

Herudover er det ikke utænkeligt, at respondenterne kommer fra mere tolerante sprogsamfund end Danmark, og at de også af denne grund er positivt indstillede over for accent. Når respondenterne i interviewene mener, det er et problem at tale dansk med accent, refererer de til personlige oplevelser eller til erfaringer fra deres nære omgivelser. Det betyder ikke, at respondenterne er kritiske over for dansk med accent, men snarere at de er bevidste om, at det danske sprogsamfund er kritisk over for accent.

I interviewene giver en tredjedel af respondenterne udtryk for, at udtale er det sværeste, når man skal lære dansk. Størstedelen af de

respondenter, der mener, udtale er sværest, går på en sprogscole, der har et stort fokus på udtale. Herudfra konkluderer jeg, at sprogscolers holdning til udtale har stor indflydelse på kursisterne.

Svaret på problemformuleringens første og overordnede spørgsmål bliver således, at folk, der selv taler dansk med accent, generelt ikke har en kritisk holdning til dansk med accent.

- **Ligner holdningerne hos denne gruppe holdninger til dansk med accent hos danskere med dansk som modersmål?**

Andet spørgsmål i problemformuleringen søger at afklare, om der er ligheder mellem holdninger til dansk med accent hos folk, der taler dansk som modersmål og folk, der taler dansk med accent. I afsnittet "Tidligere undersøgelser" i kapitel 1 beskrev jeg hvilke resultater, der typisk opstår i masketests i Danmark og i udlandet. Jeg beskrev to hovedtendenser. Den ene tendens er, at majoritetssprog bliver vurderet højt på kompetence og lavt på socialitet, mens minoritetssprog bliver vurderet omvendt, altså lavt på kompetence og højt på socialitet. Den anden tendens er, at majoritetssproget vurderes højt på både kompetence og socialitet og at minoritetssproget vurderes lavt på både kompetence og socialitet. Disse to hovedtendenser afspejles ikke hos de udenlandske respondenter i denne undersøgelse. Respondenterne favoriserer helt tydeligt nogle speakere frem for andre, men de følger ikke de danske respondenters sproglige hierarki. Desuden ligger de to danske speakere meget langt fra hinanden i de udenlandske respondenters vurderinger. Som vist i afsnittet "Vurdering af personlighedstræk" i kapitel 3 hænger den positive vurdering af Sara, Yan Yan og Liang sammen med, at respondenterne havde lettest ved at forstå disse tre speakere. Sammenhængen mellem forståelse og vurdering af personlighedstræk af de øvrige fem speakere er dog ikke indlysende. Jeg må derfor konkludere, at de udenlandske respondenter i denne undersøgelse til dels vurderer speakernes personlighedstræk efter hvor godt, de forstår speakernes tale.

I nogle tidligere undersøgelser bliver hierarkier brugt til at beskrive holdninger til sprog, og i denne undersøgelse har jeg også brugt hierarkier som en måde at beskrive holdninger til accent på. Afsnittet "Stereotyper" i kapitel 1 viste nogle sproglige hierarkier, hvor engelsk, fransk og tysk ligger i toppen efterfulgt af andre, europæiske nationalsprog, og hvor ikke-europæiske sprog ligger nederst (Kirilova 2004; Jørgensen 2000; Extra & Gorter 2001). I denne undersøgelse findes også sproglige hierarkier, men de er ikke helt entydige. De danske respondenters sproglige hierarki (tabel 7) placerer Danmark øverst og herefter følger Europa og Asien. Mellemøsten ligger nederst sammen med Europa, der altså dukker op både som nummer to på listen og i bunden af listen. Hierarkiet ligner hierarkierne fra tidligere undersøgelser, men som sagt er rangeringen ikke helt entydig. De udenlandske respondenter giver også udtryk for et sprogligt hierarki, men heller ikke her er hierarkiet helt entydigt. Danmark står øverst på listen, men herefter optræder Danmark og Europa vekslende. Mellemøsten ligger

nederst, men ligesom de danske respondenter optræder Mellemøsten sammen med Europa og her også Danmark. De sproglige hierarkier i denne undersøgelse er altså ikke så entydige som hierarkierne i tidligere undersøgelser, men de har dog en vis lighed med hinanden.

Konklusionen på det andet spørgsmål i problemformuleringen bliver altså, at de udenlandske respondenter ikke er så kritisk indstillede over for dansk med accent som danske respondenter i tidligere undersøgelser.

- **Findes der en sammenhæng mellem de accenttalendes holdninger til dansk med accent og deres egne ambitioner mht. den videre tilegnelse af dansk talesprog?**

Det tredje spørgsmål i problemformuleringen drejer sig om de udenlandske respondenteres ambitioner om at forbedre deres eget danske talesprog. Som ovenfor beskrevet er respondenterne positivt indstillede over for andres accent (masketest) og negativt indstillede over for deres egen (interview). De er altså klare over, at det i det danske sprogsamfund er en fordel at tale en variant af dansk, der ligger tæt på rigsmål, selvom de ikke selv er negativt indstillede over for folk, der taler med accent. Herudover mener langt størstedelen af de interviewede (83 %), at det er en hjælp at blive rettet, og en stor del af dem har selv bedt venner og familie om at hjælpe på denne måde. Ud fra disse to oplysninger, at respondenterne ved, det er en fordel at tale rigsmål, og at de gerne vil rettes, konkluderer jeg, at respondenterne er interesserede i at forbedre deres danske talesprog. Dette underbygges desuden af det indlysende faktum, at alle de udenlandske respondenter i denne undersøgelse går på sprogskole for at lære dansk.

Det ser ikke ud til, at respondenternes ambitioner om at lære bedre dansk skyldes deres holdning til accent, da denne holdning ikke er kritisk. Respondenterne er motiverede af, at de selv har oplevet problemer i forbindelse med at tale med accent. Herudover kan der naturligvis ligge et utal af andre årsager bag, men som nævnt har jeg ikke spurgt respondenterne direkte om deres motivation i forbindelse med deres dansk tilegnelse.

Udover svarene på de tre spørgsmål, der udgør min problemformulering, har jeg også fået et meget interessant resultat fra de danske respondenter i undersøgelsen. Som vist i analysen af de danske respondenter, mener nogle af de danske respondenter, at de kan høre Julius og Sara tale med accent, selvom begge disse speakere taler dansk som modersmål. Disse respondenter gætter samtidig på, at Julius og Sara kommer fra Asien, Palæstina eller arabiske lande. Når nogle respondenter mener at kunne høre accent i Julius og Saras sprog, tyder det på, at de hører det, de forventer at høre, og det kan give nogle uheldige implikationer for danskere, der taler dansk med accent. Selvom en person taler dansk som modersmål, kan vedkommendes danske sprog blive opfattet som accentpræget, hvis lytteren forventer at høre accent.

Overvejelser om forbedringer og perspektivering

Når man arbejder med empirisk materiale lærer man både materialet og metoden bedre at kende undervejs, og det betyder, at man bliver opmærksom på nogle ting, man kan gøre bedre næste gang. Derfor vil jeg her notere nogle af de tanker, jeg i løbet af processen har fået om forbedringer af undersøgelsen. I forbindelse med optagelserne af speakerne havde det været en fordel at forsøge med en pilotoptagelse først for at finde ud af hvilke emner, der egnede sig bedst. De to emner, jeg i første gang havde valgt at tale om, forlystelsesparker og et aktuelt nyhedsemne, viste sig ikke at give ret meget respons. Det gjorde derimod de to emner, jeg fandt på under optagelserne, sport og film. I forbindelse med udvalget af stemmeprøverne fra optagelserne er det vigtigt, at speakerne ikke bruger låneord. Det blev tydeligt i fht. Liang, der brugte to låneord fra engelsk og i signifikant højere grad end de øvrige speakere blev vurderet til at have oprindelse i et engelsktalende land.

På spørgeskemaet ville det have været interessant at tilføje et spørgsmål om, hvorvidt speakerne er danskere. Det havde været behjælpeligt i oprettelsen af kategorierne for speakernes formodede oprindelseslande, da kategorien Danmark fx omfatter de kontroversielle bud Grønland, Færøerne og "andengenerationsindvandrere". En anden ændring ved behandlingen af spørgeskemaet kunne være kategoriseringen af respondenternes forståelse. Jeg ville gerne have haft kategorien "100 %" med. Uden denne kategori er forståelsen af 76 % af speakernes tale kommet i samme kategori som 100 %, og der er stor forskel på at forstå alt, der bliver sagt, og tre fjerdedele af hvad, der bliver sagt.

I de individuelle interviews havde det været interessant at spørge, hvorfor respondenterne lærer dansk, og hvordan de bedst lærer dansk. Dette kunne have givet et spændende indblik i respondenternes motivation. Desuden ville det være interessant at spørge respondenterne, hvorfor de har valgt de sprogskoler, de går på. Det kunne måske give en bedre analyse af respondenternes holdninger til udtaletilegnelse. Samtidig kunne det bidrage til denne analyse, hvis jeg havde spurgt sprogskolernes ledere og respondenternes lærere om deres holdning til udtaleundervisning. Desuden ville det i andre og bredere rammer være interessant at foretage en analyse af speakernes sprog for at sammenligne denne analyse med resultaterne fra masketesten.

I fremtidige undersøgelser af lignende art ville det være interessant at undersøge et bredere udsnit af udenlandske respondenter. Det kan både være respondenter fra andre niveauer på sprogskolerne, respondenter, der ikke går i sprogskole og respondenter fra andre dele af landet. Desuden ville det som nævnt ovenfor være spændende også at involvere sprogskolernes lærere og ledere for at undersøge sammenhængen mellem skolernes, lærernes og kursisternes holdninger.

Jeg har i denne undersøgelse sammenlignet mine resultater for de udenlandske respondenter med resultater for danske respondenter i tidligere

undersøgelser. For at få et mere præcist sammenligningsgrundlag kunne man lade danske og udenlandske respondenter deltage i samme masketest og dermed tage stilling til de samme speakere.

LITTERATURLISTE

- Andersen, Vagn (1979): "Filosofisk hermeneutik" i J. Bukdahl (red.): *Filosofien efter Hegel*, København, Gyldendal, s. 114-259
- Arnfast, Juni S. & J. Normann Jørgensen (2003): "Hjemme godt med ude bedst" i Anne Holmen m. fl. (red.): *Veje til Dansk: Forskning i Sprog og Sprogtilegnelse*, Akademisk Forlag, s. 55-89
- Barth, Fredrik (1969): "Introduction" i *Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of of Culture Difference*. Bergen, Universitetsforlaget
- Basbøll, Hans & D. Bleses (2002): "Hvordan lærer danske børn sproget?" i *Humaniora*, nr. 2, s. 18-23
- Bongaerts, T., C. van Summeren, B. Planken & E. Schils (1997): "Age and ultimate attainment in the pronunciation of a foreign language" i *Studies in Second Language Acquisition*, 19, s. 447-465
- Bourdieu, Pierre (1997): *Men hvem skabte skaberne? Interviews og forelæsninger*. København, Akademisk Forlag
- Bucholtz, Mary (2003): "Sociolinguistic nostalgia and the authentication of identity" i *Journal of Sociolinguistics*, 7/3, s. 398-416
- Cameron, Deborah (2004): "Beyond Identity: A Critical Perspective on Recent Developments i the Sociolinguistics of Gender and Sexuality" (arbejdsrapport)
- Christensen, Steen Allan (2001): "Dansk udtale" www.kiss.dk
- Coupland, Nikolas (2003): "Sociolinguistic authenticities" i *Journal of Sociolinguistics*, 7/3, s. 417-431
- Eckert, Penelope (2003): "Elephants in the Room" i *Journal of Sociolinguistics*, 7/3, s. 392-397
- Ellis, Rod (1992): *Second Language Acquisition and Language Pedagogy*, Clevedon, Multilingual Matters
- Extra, Guus & Durk Gorter (2001): "Comparative perspectives on regional and immigrant minority languages in multicultural Europe" i Guus Extra & Durk Gorter (red.) *The other languages of Europe*, Clevedon, Multilingual Matters, s. 1-41
- Flege, James Emil (1988): "Factors affecting degree of perceived foreign accent in English sentences" i: *Journal of the Acoustical Society of America*, vol. 84, nr. 1, s. 70-79.
- Flege, James Emil (1995): "Second Language Speech Learning: Theory, Findings, and Problems" i W. Strange (red.): *Speech Perception and Linguistic Experience*, York Press, s. 233-277
- Gadamer, Hans Georg (1972): *Wahrheit und Methode*, Tübingen, Mohr
- Gardner, Robert C. & Wallace E. Lambert (1972): *Attitudes and Motivation in Second-Language Learning*, Rowley, Massachusetts, Newbury House Publishers
- Giles, Howard (1970): "Evaluative Reactions to Accents" i *Educational Review*, vol. 22, no. 3, s. 211-227
- Grønnum, Nina (2003): "Why are the Danes so hard to understand?" i H. G. Jacobsen m. fl. (red.): *Take Danish – for instance. Linguistic studies in honour of Hans Basbøll*", Odense, University Press of Southern Denmark, s. 119-130
- Hauksdóttir, A. (2005): "Hvorfor undervises der i dansk i Island?" i A. Hauksdóttir, J. Lund & E. Skyum-Nielsen (red.): *Ordenes Slotte – Om sprog og litteratur i Norden*, Reykjavik, Stofnun Vigdísar Finnbogadóttur í erlendum tungumálum, Islands Universitet, s. 157-170

- Hogg, M. A. & D. Abrams (1990): *Social Identifications. A Social Psychology of Intergroup Relations & Group Processes*. Florence, KY, USA: Routledge (<http://site.ebrary.com/lib/royallibrary/Doc?id=10017652&ppg=3>) (11/01 2006)
- Hyltenstam, Kenneth & Niclas Abrahamsson (2000): "Who can become native-like in a second language? All, some, or none?" i *Studia Linguistica*, 54 (2), s. 150-166
- Jensen, Iben (2001): *Interkulturel kommunikation i komplekse samfund*, Roskilde, Roskilde Universitetsforlag
- Jeppesen, Bodil & Grethe Maribo (1999): *Mellem linjerne. Dansk for udlændinge på lavere mellemtrin*, København, Gad
- Jørgensen, J. N. (1999): "Om tilegnelse af dansk udtale hos voksne indlærere" i A. Holmen, og Karen Lund (red.): *Studier i dansk som andetsprog*, Akademisk Forlag, s. 107-136
- Jørgensen, J. N. (2000): "Language Hierarchies, Bilingualism and Minority Education in the Nordic Countries i: Elite Olshtain & Gabriel Horenczyk (red.): *Language, identity and Immigration*. Jerusalem: Magnes Press, s. 219-237.
- Jørgensen, J. N. (2003): "Bilingualism and Minority Languages" i *International Journal of the Sociology of Language*, 159, s. 73-91
- Jørgensen, J. N. (2005): "Hvorfor er det så svært for danskere at forstå dansk?" i A. Hauksdóttir, J. Lund & E. Skyum-Nielsen (red.): *Ordenes Slotte – Om sprog og litteratur i Norden*, Reykjavik, Stofnun Vigdísar Finnbogadóttur í erlendum tungumálum, Islands Universitet, s. 148-156
- Jørgensen, J. N. & P. Quist (2001): "Native Speakers' Judgements of Second Language Danish" i Tore Kristiansen (red.): *Language Awareness*, vol. 10:1, s. 41-56
- Kirilova, Marta (2004): "Danskernes holdninger til fremmed accent: et uerkendt lillebror-kompleks?" i Christine B. Dabelsteen & Juni Söderberg Arnfast (red.): *Taler de dansk? Aktuell forskning i dansk som andetsprog, Københavnerstudier i Tosprogethed, bind 37*, Københavns Universitet, s. 77-98
- Kirilova, Marta (2006): *Han er fra Amager, men også lidt fra Afrika*, Under udgivelse, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, København, Københavns Universitet
- Kjørup, Søren (1996): *Menneskevidenskaberne*, Roskilde, Roskilde Universitetsforlag
- Kristiansen, Tore (1990): *Udtalenormering i skolen. Skitse af en ideologisk bastion*, København, Gyldendal
- Kristiansen, Tore (1991): *Sproglige normidealer på Næstvedegnen*. Upubliceret Ph.D.-afhandling, Københavns Universitet
- Kristiansen, Tore (1997): "Language Attitudes in a Danish Cinema" i Nikolas Coupland & Adam Jaworski: *Sociolinguistics – A Reader*, New York, St. Martin's Press, s. 291-305
- Kristiansen, Tore (2001): "Two Standards: One for the Media and One for the School" i *Language Awareness*, vol. 10:1, s. 9-24
- Kristiansen, Tore (2003): "Language attitudes and language politics in Denmark" i *International Journal of the Sociology of Language*, 159, s. 57-71
- Kristiansen, Tore & J. N. Jørgensen (2003): "Introduction. The sociolinguistics of Danish" i *International Journal of the Sociology of Language*, 159, s. 1-7
- Kvale, Steinar (1994): *Interview – En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*, København, Hans Reitzels Forlag
- Køneke, Mikael & Lone Nielsen (1995): *Etterten. Begynderbog i dansk for udlændinge*, København, Teknisk Forlag

- Labov, William (1972): "Some principles of linguistic methodology" i *Language in Society*, vol. 1, nr. 1, Cambridge University Press, s. 97-120
- Ladegaard, H. J. (1992): "Sprogholdninger i Danmark" i *Nordisk Psykologi*, 44, (3), s. 173-189
- Ladegaard, H. J. (1994): "Sociale stereotyper som determinative faktorer i evalueringer af dansk talesprog" i *Danske Folkemål*, bind 36, s. 105-120
- Ladegaard, H. J. (1998a): "Assessing National Stereotypes in Language Attitude Studies: The Case of Class-consciousness in Denmark" i *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, vol. 19:3, s. 182-198
- Ladegaard, H. J. (1998b): "National stereotypes and language attitudes: the perception of British, American and Australian language and culture in Denmark" i *Language and Communication*, 18, s. 251-274
- Ladegaard, H. J. (2000): "Language attitudes and sociolinguistic behaviour: Exploring attitude-behaviour relations in language" i *Journal of Sociolinguistics*, 4/2, s. 214-233
- Ladegaard, H. J. (2001): "Popular perceptions of Standard Language: Attitudes to 'Regional Standards' i Denmark" i *Language Awareness*, vol. 10:1, s. 25-40
- Ladegaard, H. J. (2002): "Sprog skaber folk: sprogholdninger og stereotyper i Danmark" i *Sprogforum*, Nr. 22, vol. 8, s. 52-57
- Ladegaard, Uffe (2002): *Sprog, holdning og etnisk identitet: En undersøgelse af holdninger overfor sprogbrugere med udenlandsk accent*, Odense, Odense Universitetsforlag
- Lambert, W. E. m.fl. (1960): "Evaluational Reactions to Spoken Languages" i *Journal of Abnormal and Social Psychology*, vol. 60, No. 1, s. 44-51.
- Lenneberg, Eric H. (1967): *Biological Foundations of Language*, New York, John Wiley & Sons
- Li, Charles N. & Sandra A. Thompson (1981): *Mandarin Chinese: a functional reference grammar*, Berkeley, University of California Press
- Li Wei (1994): *Three Generations, Two Languages, One Family* Clevedon, Multilingual Matters Ltd.
- Lippmann, Walter (1965 [1922]): *Public Opinion*, New York, The Free Press
- Long, Michael H. (1990): "Maturational constraints on language development" i *Studies in Second Language Acquisition*, vol. 12, no. 3, s. 251-285
- Læbel, Dorit N. O. (2004): *Dansk, arbejdsløs og misbruger. En undersøgelse af om matched guise technique kan klarlægge danskeres holdning til accent*. Upubliceret opgave, Institut for Antropologi, Arkæologi og Lingvistik, Århus, Aarhus Universitet
- Maegaard, Marie (2005): "Language attitudes, norm and gender" i *Acta Linguistica Hafniensia*, vol. 37, s. 55-80
- Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration (2005): *Årbog om udlændinge i Danmark 2005. Status og udvikling*, København, Schultz
- Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration (2003): "Danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. Information til vejledere og integrationsmedarbejdere." http://www.inm.dk/imagesUpload/dokument/Danskuddannelse_til_voksne_udlaendinge_m.fl..pdf (28/11 2005)
- Noels, Kimberly A. (2002): "New Orientations in Language Learning Motivation: Towards a model of intrinsic, extrinsic, and integrative orientations and motivation" i Zoltán Dörnyei & Richard Schmidt (red.): *Motivation and Second Language Acquisition*, Honolulu, University of Hawai'i Press, s. 43-68
- Norton, Bonny (2000): *Identity and Language Learning – Gender, Ethnicity and Educational Change*, Harlow, Longman

- Olsen, Louise Urth (2001): "Når de to køn taler: Et overblik" i J. N. Jørgensen, (red.): *En køn strid, Københavnerstudier i tosprogethed, bind K10*, København, Roskilde Universitetsforlag, s. 17-42
- Seliger, Herbert W. & Elana Shohamy (1989): *Second Language Research Methods*, Oxford University Press
- Skovholm, Jens (red.) (1996): *Hvorfor er det så svært at lære dansk?*, Dansk Flygtningehjælp, Specialpædagogisk forlag
- ajfel, Henri (1981): "Social Stereotypes and Social Groups" i John C. Turner & Howard Giles (red.): *Intergroup Behaviour*, Oxford, Blackwell, s. 144-167
- Trondhjem, Naja Blytmann (2003): "Fra Nuuk til...? Hvad betyder dansk for grønlanderne?" i A. Hauksdóttir, J. Lund & E. Skyum-Nielsen (red.): *Ordenes Slotte – Om sprog og litteratur i Norden*, Reykjavik, Stofnun Vigdísar Finnbogadóttur í erlendum tungumálum, Islands Universitet, s. 130-135

BILAG

Side 95, bilag 1: Invitation til speakere

Side 96, bilag 2: Spørgeskema, danske respondenter

Side 97, bilag 3: Spørgeskema, udenlandske respondenter

Side 99, bilag 4: Respondenternes gæt på speakernes oprindelse

Side 105, bilag 5: De udenlandske respondenteres oprindelseslande

Side 106, bilag 6: Transskription af stemmeprøver

Bilag 1: Invitaton til speakere

Kære kolleger!

Jeg skal til at skrive speciale om holdninger til sprog, og derfor vil jeg gerne optage ca. 15 personers stemmer på bånd, både kinesere og danskere.

Det tager ikke ret lang tid for hver person, så jeg håber meget, jeg kan få lov at optage jer! I kommer alle til at tale om det samme emne, og I kommer til at sidde alene med mig og tale i ca. 10 minutter.

Jeg kommer om aftenen lørdag 10/9, fredag 16/9 og lørdag 17/9, så jeg kan optage jer, når I har fri.

Det vil være en kæmpe hjælp for mig, hvis I vil være med!

Kærlig hilsen Ursula

Bilag 2: Spørgeskema, danske respondenter

Modersmålstalende nr.

Køn:

Alder:

Fag:

1) Kunne du forstå, hvad der blev sagt?

Sæt kryds på linjen

Ja, 100% _____ Nej, 0%

Hvad gjorde det nemt/svært at forstå?

Skriv med dine egne ord

2) Hvor godt dansk synes du, personen taler?

Sæt kryds

Meget godt	Godt	Okay	Dårligt	Meget dårligt
------------	------	------	---------	---------------

Hvad gør det godt/dårligt?

Skriv med dine egne ord

3) Hvordan synes du, personen formulerer sig?

Sæt kryds

Meget godt	Godt	Okay	Dårligt	Meget dårligt
------------	------	------	---------	---------------

Hvad gør det godt/dårligt?

Skriv med dine egne ord

4) Hvor tror du, personen kommer fra?

Bilag 3: Spørgeskema, udenlandske respondenter

- 1) Køn:
- 2) Alder:
- 3) Modersmål:
- 4) Oprindelsesland:
- 5) Har du boet i andre lande? Hvilke?:

- 6) Hvilken sprogskole går du på nu?

- 7) Hvilke andre sprogskoler har du gået på?

- 8) Hvor mange års skole/uddannelse har du?:

- 9) I hvilket land/hvilke lande har du taget din uddannelse?

- 10) Hvilken uddannelse har du?:

- 11) Hvilke sprog blev der talt der, hvor du voksede op (fx hjemme, skole, medier)?

- 12) Hvor mange sprog kan du tale? Hvilke?

- 13) Hvilke sprog bruger du i din dagligdag?

1) Kunne du forstå, hvad der blev sagt?

Sæt kryds på linjen

Ja, 100% _____ **Nej, 0%**

I de følgende spørgsmål skal du sætte kryds i de kasser, du synes passer bedst. Sæt kun et kryds ved hvert spørgsmål.

2) Hvordan synes du, personen formulerer sig?

Meget godt	Godt	Okay	Dårligt	Meget dårligt
------------	------	------	---------	---------------

3) Hvor godt dansk synes du, personen taler?

Meget godt	Godt	Okay	Dårligt	Meget dårligt
------------	------	------	---------	---------------

4) Hvorfor synes du, personen taler godt/dårligt dansk?

Skriv med dine egne ord:

5) Hvilken uddannelse tror du, personen har?

Høj	Mellemlang	Kort	Grundskole	Ingen
-----	------------	------	------------	-------

6) Hvilken social status tror du, personen har?

Meget høj	Høj	Mellem	Lav	Meget lav
-----------	-----	--------	-----	-----------

Hvordan vil du beskrive personen?

7)Interessant	1	2	3	4	5	Kedelig
8)Arrogant	1	2	3	4	5	Venlig
9)Irriterende	1	2	3	4	5	Behagelig
10)Intelligent	1	2	3	4	5	Dum
11)Doven	1	2	3	4	5	Arbejdsom
12)Pålidelig	1	2	3	4	5	Upålidelig
13)Usikker	1	2	3	4	5	Selvstændig
14)Ambitiøs	1	2	3	4	5	Ligeglad

15) Hvor tror du, personen kommer fra?

Bilag 4: Respondenternes gæt på speakernes oprindelse

1 Danmark

2.g. indvandrere
Adopteret
Albertslund
Almindelig, fremmed dansk
Amager
Bornholm
Charlottenlund
Danmark
Danmark (eller fra KISS)
Danmark (med anden etnisk baggrund)
Flerkulturel baggrund
Forældre fra udlandet
Fyn
Færøerne
Grønland
Halvt dansk
Hellerup
Hovedstadsområdet
Hvor som helst i byegne
Ishøj
Jylland
København
København (asiatisk oprindelse)
København (fynske aner)
København + Melleøsten
Landet
Lavkøbenhavnsk
Lolland-Falster
Mellemøsten (måske født i DK)
Midtsjælland
Møn
Nordjylland
Nordsjælland
Nærum
Nørrebro
Odense
Opvokset i Danmark
Pakistan/Danmark
Provinsen
Sjælland
Sjælland (afrikansk oprindelse)
Slagelse

Storbyerne
Storkøbenhavn
Svendborg
Sydkøbenhavn
Sydsjælland
Tyskland (det danske mindretal)
Udenlandsdanser (arabisk oprindelse)
Udlandet/Kbh
Udlandet/Sjælland
Ved ikke (men bor i Kbh eller omegn)
Vollsmose
Øerne/Sjælland
Århus

2 Mellemøsten/ Nordafrika

Afghanistan
Araber
Arabisk land
Egypten
Irak
Iran
Islamisk/arabisk
Israel
Kashmir (Pakistan)
Lille Asien
Marokko
Mellemøsten
Mellemøsten/orientalsk
Nordafrika
Pakistan
Palæstina
Saudi Arabien
Syrien
Tyrkiet

3 Europa/ engelsktalende

Albanien
Australien
Balkan
Baltikum
Belgien
Bosnien
Canada
Engelsktalende land

England
Estland
EU
Europa
Finland
Frankrig
Grækenland
Holland
Irland
Island
Italien
Jugoslavien
Kroatien
Letland
Mellemeuropa
Midteuropa
München
Norden
Nordeuropa
Nordisk land
Norge
Polen
Portugal
Romansk
Rumænien
Rusland
Schweiz
Skandinavien
Skotland
Slavisk
Spanien
Storbritannien
Sverige
Sydeuropa
Sydeuropæisk land
Tyskland
Tyskland (syd)
Ukraine
Ungarn
USA
Vesteuropa
Østeuropa
Østrig

4 Sydøstasien

Austroasien
Filippinerne
Japan
Kina
Korea
Malaysia
Sydøstasien
Thailand
Vietnam
Østasien
Østen

5 Øvrige

Afrika
Brasilien
Colombia
Indien
Jamaica
Kenya
Latinamerika
Senegal
Somalia
Sri Lanka
Syd/Mellemamerika
Sydamerika
Usbekistan

6 Uspecificeret

Cirkus/Sigøjner
Et andet land
Ikke Danmark
Ikke Europa
Indvandrer
Kommet til landet indf. seneste 10 år
Middelhavsland
Udlandet
Ved ikke, men tror ikke hun er indfødt

Uplacerbare

Tallene i parentes efter de formodede oprindelsessteder viser respondentens nummer (fx 236) og speakerens nummer (fx 7).

Arabisk land eller Grækenland (74, 4)
Asien/Rusland (321, 6)
Australien... Eller Kina (245, 1)
Danmark – Tyskland (36, 3)
Danmark (måske Storbritannien) (115, 4)
Danmark, Spanien? (83, 6)
Danmark, Tyskland? (83, 5)
DK – Tyrkiet, Tyskland, Holland (316, 5)
Engelsktalende land (muligvis dansker!)
(284, 4)
Eskimo/slavisk (404, 3)
Europa – Tyrkiet (300, 8)
Europæiske lande, DK måske (122, 3)
Grønland, Polen (28,7)
Indien – Pakistan – Tyskland (36, 7)
Indien – Pakistan (36, 8)
Indien el. Pakistan (86, 3)
Indien evt. Færøerne (250, 7)
Indien/Pakistan (319, 7)
Indien/Pakistan-området, måske noget thai (335, 1)
Iran? Kina? (267, 2)
Island, Færøerne... (339, 1)
Mellemøsten eller Afrika (114, 2)
Mellemøsten eller Grønland (264, 3)
Mellemøsten/Afrika (321, 4)
Mellemøsten/England (310, 7+8)

Måske fra Sydeuropa (Spanien? Italien?) eller
Nordafrika (Marokko?) (76, 2)
Pakistan, Jugoslavien (250, 6)
Sydeuropa (eller Mellemøsten) (342, 8)
Thailand el. Pakistan (314, 6)
Thailand el. Tyskland (274, 8)
Tysker el. evt. Christiania (250, 8)
Udenlandsk baggrund (thai) grønlandsk
(253, 2)
Udlandet (?) eller Bornholm (121, 7)
Vesteuropa – England (evt. Tyrkiet for at sige noget
helt andet) (236, 7)
Østeuropa/Afrika (259, 7)

Bilag 5: De udenlandske respondenteres oprindelseslande

2 Mellemøsten/

Nordafrika

Iran
Afghanistan
Egypten
Irak
Israel

3 Europa/

engelsktalende

USA
Holland
Ukraine
Rumænien
Polen
Litauen
Bosnien-Hercegovina
Spanien
Island
Italien
Rusland
Hviderusland
Portugal
Canada
Tyskland
Bulgarien

4 Sydøstasien

Japan
Kina
Filippinerne

5 Øvrige

Brasilien
Indien
Cuba
Congo
Nicaragua
Sierra Leone
Usbekistan
Colombia

Bilag 6: Transskription af stemmeprøver

@Begin
@Filnavn: **Udskrift af stemmeprøve 1**
@Deltagere: SP1 Speaker 1
@Udskriftsdato: 6/12-2005
@Varighed : 31 sekunder

*SP1 jeg er mere til sådan øh [/] jeg er ikke så meget til sådan ### af [/] altså romantisk film men jeg synes bare [/] altså jeg ved jeg ved jeg ved godt det er ikke sådan der virkeligheden # eller virkelige verden blev bygget op op med sådan jeg er mere til sådan noget film der er mere realistisk og tragisk og og sådan mere en [/] nogle %fon realitisk film der rører ens # sjæl eller hjerte og sådan mere sådan noget fransk så sådan italiensk film hvis jeg skal virkelig se sådan nogle kulturel film ikke også.

@End

@Begin
@Filnavn: **Udskrift af stemmerpøve 2**
@Deltagere: SP2 Speaker 2, INT Interviewer
@Udskriftsdato: 6/12-2005
@Varighed: 30 sekunder

*SP2 afslappet og # og bliver # kroppe det bliver form der # fordi det er svømme og hele kroppe ikke # det har motion så det er rigtig god.

*INT ja. #

*SP2 men jeg tænker også jeg skal til øh træningscenter.

*INT ja? ##

*SP2 men jeg har ikke finde u [/] an [/] finde finde ud af det hvilken træningscenter jeg skal have <og det er> [>] også dyr ikke [/] det koster femhundrede sekshundrede kroner om måned

*INT [<] <xxx>

@End

@Begin
@Filnavn: **Udskrift af stemmeproeve 3**
@Deltagere: SP3 Speaker 3, INT Interviewer
@Udskriftsdato: 6/12-2005
@Varighed: 32 sekunder

*SP3 når du sejler rundt i [//] i [//] i [//] i kanaler
at øh # der er mange færger # og altså ikke færger
de der tursitfart der sejler
%fon turistefart
hele tiden rundt ikke altså der er mange øh
sejlbåde mange speedbåde
%fon sejlbåde
og alt muligt # mærkeligt # der sejler derude og
så får du også bølger
%fon bøler
selvfølgelig # og så jo [//] altså jo m [//] # jo
m [//] jo mere bølger
%fon bøler
du får jo risikablere for du (vælter) fordi altså en
kajak # er nem at vælte altså rigtig kajak er vend
[//] er nem at vælte.
*INT mmm.
*SP3 så [//] altså jo s [//] jo slanke de er kajakken og
jo hurtig de
%fon slange
sejler jo levende de er # så jo nemmere de vælter

@End

@Begin

@Filnavn: **Udskrift af stemmeprøve 4**

@Deltagere: SP4 Speaker 4

@Udskriftsdato: 6/12-2005

@Varighed: 25 sekunder

*SP4 jo det kan det sagtens gøre men # hvis jeg endelig # hvis der endelig skulle være en lejlighed til at kunne gå i biografen eller # noget s [//] s [//] s [//] så synes jeg altid jeg ender med at lave noget andet altså tage ud at drikke nogle øl eller tage ud at spille noget pool eller bordfodbold i stedet for jeg [//] # det er sjældent jeg går i biografen # så jeg er heller ikke helt up to date med alle de film der er # jeg ser dem mest £ når de kommer i fjernsynet £.

@End

@Begin

@Filnavn: **Udskrift af stemmeprøve 5**

@Deltagere: SP5 Speaker 5

@Udskriftsdato: 6/12-2005

@Varighed: 41 sekunder

*SP5 mm den handler om # nogle nørder og sådan virkelig uintelligente mennesker som øh # som overtager et solcenter eller de har et solcenter og så den ene nørd han # på en eller anden måde har charmeret sig ind på en meget meget rig dame som har helt vildt mange penge og hun synes så det er lidt synd for ham her nørden det er nikolaj lie kaas øh så hun giver ham masse penge og så lige pludselig så den her s [//] det her solcenter det bliver omdannet til # en grillbar og en bierstube og £ haha # og så går de amok £ og og så bliver de inviteret til alle de her fine fester og de kan slet ikke finde ud af at begå sig og [//] og alle de andre rige mennesker de fatter så heller ikke hvad det er [//] hvad det er der foregår mellem de der to # andre der bare.

@End

@Begin
@Filnavn: **Udskrift af stemmeprøve 6**
@Deltagere: SP6 Speaker 6, INT Interviewer
@Udskriftsdato: 6/12-2005
@Varighed: 34 sekunder

*SP6 for nogle måned siden der kom den der aconda
% hun mener filmen Anaconda
*INT ja
*SP6 om den der store slange der
*INT ja
*SP6 nummer to
*INT ja
*SP6 etteren var jo rigtig god handling og det hele men
toeren # godt lavet men handlingen er ikke så god
*INT nej okay
*SP6 du kan se sådan en s [//] kæmpe stor slange der
svømmer rundt og en hel flok mennesker går [//]
går gennem i sådan noget du ved godt der hvor
<det der i afrika> [>] hvor der sådan er planter og
det hele og
*INT [<] <ja sådan noget ja>
*SP6 træer der vokser op i vandet ikke #
%fon træers
*SP6 så du kan se en hel flok mennesker går og så den
kæmpe slange svømmer efter dem men de kunne
ikke se den # men man kan [//] £ når man nu
sidder og ser en film sådan nogle film sådan en
kæmpe stor slange £ det var rigtig godt lavet i
hvert fald.
@End

@Begin
@Filnavn: **Udskrift af stemmeprøve 7**
@Deltagere: SP7 Speaker 7
@Udskriftsdato: 6/12-2005
@Varighed: 37 sekunder

*SP7 det [//] det handler n om en øhm # under
verdenskrig slutning af verdenskrig øh # efter øh
normandy øh # invasion
%fon tryk på man i Normandy
*SP7 og øhm det var en øh en mor har fire sønner # på
samme [//] altså alle sammen med til hær altså
med i krig det var tre (af dem) er død altså i krig
så de sidste inden de vil gerne kalde det hjem #
de vil ikke have en mor har mistet fire søn på en
gang altså på (xxx) så vil d [//] øhm # finde den
sidste han hedder ryan.

@End

@Begin
@Filnavn: **Udskrift af stemmeprøve 8**
@Deltagere: SP8
@Udskriftsdato: 6/12-2005
@Varighed: 27 sekunder

*SP8 jeg synes det er en # ja hvad skal man sige altså
jeg synes det er lidt sådan # lidt mere moderne
motion ikke # som [//] # og jeg kan godt tænke
mig at lære det ikke # men øh # jeg betaler min
øh skolelærer øh hundrede et eller andet dengang
ikke
%fon skulærer
*SP8 tohundrede kroner i en time ikke # men øh £ jeg
bliver ikke meget bedre <hehe hehehe £> [>]
*INT [<] <£ hehe nej £>
@End